

BÁCSMEGYEI NAPLÓ

XXIV. évfolyam

Subotica, VASÁRNAP, 1933 november 4.

301. szám

Megjelenik minden reggel, ünnep után és hűfőn délben
TELEFON SZÁM: Kiadóhivatal 8-53, Szerkesztőség 5-10

Előfizetési ár negyedévre 135 dinár

SZERKESZTŐSÉG: Kralja Alexandra-utca 4 szám alatt
Kiadóhivatal: Kralja Alexandra-utca 1 (Lelbach-palota)

Magyar temető

Temetésen voltam a héten. Magyar temetésen. Drága magyar halottat temettünk, magyar szó bucsuztatta az elköltözöttet, magyar szívek szorultak el a koporsó mellett, látván, hogy oldott kévénekből a gondolatokat és lelkesítő példákat termő gazdagszemű kalász hullott ki. Drága magyar szó teregette ki ékes szemfödőként azokat az eredményeket, a miket életének harcaiban kiverekedett s azokat az értékeket, miket a halál békéjébe magával vitt. Magyar fájdalommal, magyar bánattal vettünk bucsut mindaján szegényedő magyarságunk drága emlékü halottjától.

A koporsó-körül ott áll mind, akik eljöhetnek a magyarság vezetői közül. De ott voltak szívük részvételével azok is, akiket csak a távolság akadályozott meg abban, hogy a barátság, a kegyelet, az összemelegítő sorsközösség szent, testvéri önzése parancsait teljesítsék. Ott voltak mindnyájan. Ott voltak a zászlótartók, a fákiagyujtók, a riadót fuvók, a dobot verők, a süket éjszakába belekiáltók, ott voltak mindnyájan, akiktől az ígét, a jelet, a zászló fölemelését várják a csüggedt, a dermedt lelkü, lassu mozgású magyarok százezrei.

Ha temetni kell, még össze tudunk jönni. A sír szélén még össze tudunk bujni, könnyes szemmel még bele tudunk bámulni a sír mélyére, a *circum dederunt*-ot még megtudjuk hallgatni az elhorult lélek reménytelenségének fájdalmával. Temetni még tudunk, komoran, némán, a férfi bánat némaságával, a gyásznak azzal a kárhözátával, mely minden megnyíló sírba egy darabját fekteti bele szétporladó reményeinknek.

Mi már csak temetünk. Ha összejövnünk mi magyarok, férfiak, már csak temetni tudunk. Nem is jövünk már máskor össze, csak amikor liveinket, vagy reménykedéseinket kell belefektetni a hideg földre. Ha összejövnünk, hogy alkossunk, a temető felé fordít bennünket a lázadó láb. Ha összegyűlünk, hogy kirajzoljuk a jövőendő terveit, csirkeres csehet rajzol az engedetlen kéz. Nézzünk csak vissza az ötéves uton, melyre sorsunk parancsa ráterelt. Összejöttünk a magyar iskola temetésére. Összejöttünk a magyar földbirtok ravatala mellé. Fogunk-e még összejönni gyászoló testvéreim, van-e még temetni valónk? Ha itt valahol, ott valahol, esett, szép, szomorú fejjel négy-öt magyar összehajol" fájdalmasan biztosak lehetünk benne, hogy magyar reménykedést, magyar justt öltöztetnek halotti ruhába. Az idők

pókja nekünk már csak szemfödőt sző.

De hogy nem tudjuk magunktól csak egyszer lerázni ennek a keserű letargiának ólomsúlyait, mely gyávaságot hazudik a léleknek s erőtlenséget a karnak? Hogy nem tudjuk egyszer a törhetetlen hit tömjénjével elűzni a kétségbeesés ravatalára akarják fektetni hitünket, reményeinket, illuzióinkat, álmainkat, céljainkat és feladataink sokaságát, melyekért „jó mulatság, férfimunka” lenne még az élet?

Nem történik semmi, nem készüldik semmi, az új borral nem forrnak új gondolatok, nem hajt rugyot a magyar fa, nem fakad fü a magyar mezőn, eretés, cséplés, szüret és betakarítás nélkül bukik a télbe a magyar esztendő s — lesz-e utána még egy tavasz? A hitelenség kórójával át tudjuk-e még fűteni ezt a telet, ha nincs semmi, ami belülről melegen tartaná a lelkünket? „Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága?”

Hol vannak az új magvak? Hol vannak azok, akik olyan ígétet tudnak hirdetni, melyekben még hinni tudunk? Hol vannak

az el nem koptatott szavak, a fölfénylő igazságok, ki az, kiből nem foszlott még szét a hit, hol vannak az új utakat jelző gondolatok, az új perspektivákat föltáró eszmék, hol késnek a fölfrissítő bátorítások, hol nyílnak a tavaszt jövendő virágok, hol a kéz, mely nem ereszt el a zászló rudját, hol a torok, mely nem reked be a lelkesítő szavak áradatától? Vagy új emberek kellene, vagy új gondolatok! Ot évig halott remények ólom súlyát cipeltük. Nem bírjuk már tovább a meddőség terheit.

Nincs már több temetni valónk. A *circumdederunt* örökké zengő kórusa helyett már boldog *hallelujára* szomjas a fül is. Temetők és nyitott sírok helyett már keresztelőre akarunk járni. Az új gondolatnak keresztelőjére, mely új küzdelembe hívna, új csatatorba állítaná a fölbomlott rendeket, új hitet verne, új erőt öntene a csüggedőkbe s a bor és Laza mellé megadná végre mindenkinek a jól végzett munka derűs békéjét.

Az új hangra összejönnének még a fáradt élők s fölnyílnának a nagy magyar temető sírhalmai is.

Jugoszlávia interveniált a görög dinasztia érdekében

A szövetséges hatalmak tiltakoznak a görög köztársaság kikiáltása ellen

A beogradi politikai körök nagy figyelemmel kísérik a görögországi forradalmi mozgalmakat, a melyek egyre nyilvánvalóbban a köztársaság mellett és a dinasztia ellen irányulnak. A görög forradalmi katonai bizottságon, amely jelenleg a hatalmat gyakorolja, lassankint urrá lesz az a felfogás, hogy a katonaság és a nép köztársasági érzelmei hatása alatt, meg kell változtatni az alkotmányt és detronizálni kell az uralkodó családot. A köztársasági mozgalom, mint a jelentések hírül hozták, ma már olyan nagyarányú, hogy a detronizáció minden pillanatban bekövetkezhetik.

Beogradban a görögországi helyzetet nagyon kritikusnak ítélik. A kormányhoz közelálló *Tribuna* cikkében kifejti, hogy Jugoszláviának érdeke megköveteli, hogy a görög dinasztia trónon maradjon. A kormány ebben az irányban lépéseket is tett a lap szerint a szövetségesekkel egyetértésben.

A szövetségesek közbelépése

Atheából jelenti tudósítónk: *Baluzsics* atheni jugoszláv követ a francia és román meghatalmazott miniszterekkel egyetértésben

a következő komunikét adta ki: „Pangalosz tábornokkal folytatott félórás barátságos megbeszélés alkalmával kifejtetem előtte, hogy az S. H. S. királyság kormányja nyugtalansággal figyel azokat az eseményeket, amelyek Görögországban kifejlődnek és pedig olyan okokból, amelyek függetlenek a dinasztikus érdekektől és tisztán a két ország közös gazdasági érdekeit érinti. A beogradi mértékadó körök ez utóbbi szempontból figyelve az eseményeket, úgy találják, hogy a görög alkotmány megváltoztatása a mai körülmények között, abban a formában, ahogy tervezik, nem jelelné meg a balkán nép jól felfogott érdekeinek és ennél fogva azoknak a szomszédos országok érdekeinek sem, amelyek Görögországgal barátságban, vagy szövetséges viszonyban állanak. Azt hiszem teljes joggal elmondhatom, hogy ezt a véleményemet osztják a többi barátságos országok képviselői is, akik nem meredhetnek közömbös szemlélői a görög eseményeknek, még ha szigorúan tartózkodnak is a beavatkozástól.”

Pangalosz tábornok nyilatkozata után hasonló értelmű nyilatkozatot tettek a szövetséges államok követei is. A legenergikusabban az angol követ fejtette ki álláspontját, aki kijelentette, hogy az an-

gol kormány nyugtalansággal fogadna minden olyan forradalmi mozgalmat, amelynek eredménye a dinasztia eltávolítása volna.

Parlamenti küldöttség utazik Varsóba

Beogradból jelentik: Csütörtökön délelőtt a parlament elnöki szobájában a pártok vezérei értekezletet tartottak, amelyen *Jovanovics* Ljuba elnököt, a kormányt pedig *Nincsics* külügyminiszter képviselte. A demokrata-párt részéről *Davidovics* Ljuba, a muzulmánok részéről *Salih Baljics*, a klerikálisok részéről dr. *Hohnyec*, a földművesek részéről *Jovanovics* Jócó vett részt a megbeszélésen. Az ülésen a lengyel parlament meglátogatásáról határoztak és elhatározták, hogy huszonhat képviselő, még pedig tizenhárom kormánypárti és tizenhárom ellenzéki képviselő utazik el november tizedikén Varsóba.

A törvényhozó bizottság ülése

A törvényhozó bizottság szombaton délelőtt ülést tartott, amelyen megválasztották a bizottság új vezetőségét. A törvényhozó bizottság elnöke *Jurisics* Márkó eddigi elnök, alelnökei *Miladinovics* Zsarkó és *Jovanovics* Vászsa, titkár *Popovics* Delja képviselők lettek.

A szavazás után a bíróságok tervezetéről szóló törvényjavaslatot vették tárgyalás alá és hosszas vita után elhatározták, hogy áttanulmányozás végett kiadják annak a bizottságnak, amely a bírósági törvényt tárgyalja.

Boskovijevics földművespárti képviselő kérdést intézett ezután az elnökhöz arra vonatkozólag, hogy miért nem működik az az albizottság, amely a középiskolákról szóló törvényjavaslatot tárgyalja? Az elnök kijelentette válaszában, hogy előbb megvárták, amíg rendezik a tisztviselőtörvény alapján a tanárok fizetését és ezért csak most fogja tárgyalni a javaslatot.

A pénzügyi albizottságok ülése

A pénzügyi bizottság albizottságai szombaton folytatták a pénzügyi költségvetés tárgyalását. Az első albizottság a pénzügyminiszterium költségvetését tárgyalta, amelyet el is fogadott. A vita során az ellenzéki képviselők kifogásolták a pénzügyi tisztviselők nagy számát.

A második bizottság a szociálpolitikai miniszterium és a harmadik bizottság pedig a belügyminiszterium költségvetését tárgyalta. Kisebb változtatásokkal elfogadták Bosznia és Hercegovina költségvetését, míg Szerbia, Szlovénia és a Vajdaság költségvetését változtatás nélkül fogadták el.

Mi a magasabb államérdek?

Visszahelyezték hivatalába a pancsevői főkapitányt

Megírta a Bácsmegyei Napló, hogy Pancsevő város kizsákosított tanácsa legutóbbi ülésén 55 szavazattal 6 szavazat ellen felfüggesztette hivatalából Krisztics Milán főkapitányt. Krisztics nemcsak azzal csinált ritka karriert, hogy mázolósegédből lett főkapitány, hanem azzal is, hogy hatvan kisebb-nagyobb bűnyűben folyik ellene büntető eljárás.

A főkapitány, aki ellen ilyen impozáns módon nyilatkozott meg Pancsevő közönségének bizalmatlansága, nem sokáig maradt hivatal nélkül. Krisztics Milánnak az a mellékfoglalkozása, hogy tudósítja az egyik uszító beogradi lapnak, amelybe a vajdasági magyarok és németek ellen ír állandóan valótlanosságoktól és rágalomaktól hemzseggő cikkeket.

Ugyátszik, a belügyminisztérium ezeket az érdemeket honorálta, mert mint Pancsevőről jelentik, szombaton megérkezett a város az a belügyminiszter határozata, amely

megsemmisíti a törvényhatóság felfüggesztő határozatát s magasabb állami érdekből visszahelyezi hivatalába a főkapitányt.

A belügyminiszter ezek szerint leckét adott a pancsevőieknek. Megmagyarázta nekik, hogy mi a magasabb állami érdek. Az hogy rendőrhatalósági vezető tisztviselő legyen az, aki szinte tömeges összejelölésben van a büntető törvénykönyv paragrafusával.

A pancsevői radikálisok, akik szintén Krisztics felfüggesztése mellett szavaztak, nem hajlandók ezt a belügyminiszteri intézkedést szó nélkül akceptálni s készek újra elcsapni a főkapitányt.

Kosztba adják

az árvák pénzét Magyarországon
A belügyminisztérium kérésére az árvaszékekhez

Budapestről jelentik: A belügyminiszter már egy korábbi rendeletben felhívta a vármegyei és városi törvényhatóságokat, valamint a rendezett tanácsú városokat, hogy a gyámhatóság alatt álló személyek egyénenként kezelt vagyonát igyekezzenek minél gyümölcsözőbbé tenni és csőből olyan pénzintézeteket keressenek a gyámpénztár készleteinek elhelyezésére, melyek a mai viszonyoknak megfelelő kamatoztatást biztosítanak. Erre a rendeletre a belügyminiszterhez olyan jelentések érkeztek, hogy a törvényes képviselők nagyrésze konzervativizmusból vonakodik a gondjaira bízott kiskorúak és gondnokoltak gyámpénztárj pénzét a belügyminiszter intenciói szerint elhelyezni. Másrészt pedig a vidéki takarékpénztárak által felajánlott évi kamatláb általánosságban még a 30 százalékot is alig haladja meg. A belügyminiszter most újabb rendeletet intézett ebben az ügyben a törvényhatóságokhoz, valamint a rendezett tanácsú városokhoz. Figyelmükbe ajánlja a törvényhatóságoknak és a képviselőtestületeknek, hogy a gyámpénztár pénzkészletét az értékmegővő céljára alkalmas oly valorizált kölcsönbe fektessék, amely a kölcsönadott tőkét az esetleges elértéktelenedéstől megóvja és emellett annak összszegszerinti visszafizetését is biztosítja. Az elértéktelenedéstől való megóvásra egyik alkalmas mód, a megbízható pénzintézetekben való elhelyezést ajánlja a belügyminiszter, még pedig folyószámlán helyi pénz — népies elnevezéssel: koszt-

pénz — alakjában való elhelyezést tartja a legmegfelelőbb megoldási módnak.

Budapest árvaszéke már a belügyminiszter rendeletét megelőzően gondoskodott a gyámpénzeknek

gyümölcsözőbb formában való elhelyezéséről. A budapesti árvák és gondnokoltak készpénzvagyonának nagyrésze több nagyobb pénzintézetnél kosztol a mindenkori napi kamatozás mellett.

Bunyevácok a klerikális-párt országos kongresszusán

A két párt politikájában nem várható változás

A klerikálispártnak vasárnap kezdődik meg Ljubljánában országos kongresszusa, amelyen a párt jövőendő magatartásáról fognak dönteni. A kongresszus e határozata közelről érdekli a bunyevác-sokácpartot, amely egy uton halad a klerikálispárttal és ezért a ljubljánai országos kongresszuson résztvesznek a subotical bunyevác-sokácpart kiküldöttei is.

A kongresszust nagy várakozás előzte meg politikai körökben akkor, amidőn még a klerikálispárt a parlamentből való kivonulás tervével foglalkozott, mert ebben a nagyfontosságú kérdésben kellett volna az észli pártkongresszusnak határozni. Közbejötték azonban a radikálispart tárgyalásai a klerikálisokkal és a föderalista pártok közötti elhideglés, úgy, hogy a helyzet időközben lényegesen megváltozott és most nincs semmi kilátás arra, hogy lényegesebb változás állna be a klerikálispart politikájában. Az országos kongresszus a jelek szerint az eddigi parlamenti taktika folytatására fog felhatalmazást adni a pártvezetőségnek.

A bunyevác-sokácpart feltétlenül csatlakozik a klerikálispart határozatához és továbbra is közös politikát folytat a klerikálispárttal, bár a bu-

nyevác-sokácpartban az utóbbi időben mind erősebb lesz az a csoport, amely nincs megelégedve a vezetőség mostani politikájával és a kormányval való megegyezés politikáját hirdeti.

Már kezdettől fogva észlelhető ez a mozgalom, amelynek vezetői minden áron létre akarták hozni a radikálisparttal való megegyezést. E mozgalomnak a vezetőit talán nem is annyira a radikálispart programja iránti szimpátia, mint inkább a hatalomban való részesedés vágya vezet. Ez a frakció meg volt elégedve a pártvezetőség munkájával a radikálisokkal folyó tárgyalások idején, amióta azonban ezek eredménytelenül megszakadtak, a megegyezés hívei egyre elégedetlenebbek, különösen most, amikor előre látják, hogy a ljubljánai kongresszus egy lépéssel sem fogja őket közelebb vinni céljukhoz.

A bunyevác-sokácpartban attól tartanak, hogy ezek az elégedetlenekek előbb-utóbb kilépnek a pártból és a radikálispart földműves csoportját fogják megerősíteni, a pártvezetőség azonban kitért eddigi politikája mellett és jövőendő politikáját a klerikálispart országos kongresszusának határozatától teszi függővé.

A tóbai magyarok földje

Évszázadok óta művelik, tizenhárom éve megvették és mégsem az övék — A belügyminiszter a közeljövőben dönt az ügyben

Tóba bányási magyar község lakossága közel tíz esztendő óta elkecseregelt harcot folytat azért a földért, amelyet a község népe már több évszázad óta tart a maga művelése alatt. Az 1120 hold kiterjedésű nagybirtok azelőtt a pármái herceg tulajdona volt, a földet azonban kis bérletekben már több emberöltőn át Tóba község százhat magyar földműves családja művelte meg, akik bérbevételek a birtokot. 1910-ben a pármái herceg eladta a földet; először az eddigi bérlelőknek ajánlotta fél igen kedvező feltételek mellett, a szegény földművesek azonban még így sem tudták a földet közvetlenül megvenni. Ekkor a herceg magának a községnek ajánlotta fel megvételre a birtokot. Az üzlet létre is jött: a község nagyobb kölcsön segítségével megvette a nagybirtokot és rendkívül méltányos fizetési feltételek mellett eladta egyes parcellákban annak a százhat családnak, akik eddig is művelték.

Az új földbirtokosok rendszeresen fizették az évi törlesztéseket, minden a legnagyobb rendben ment a világháború kitéréséig. A családientartók ekkor bevonultak katonának nem volt, aki a földet rendszeresen művelje és így történt, hogy megszűntek a részletfizetések. Az eladóként szereplő község ezáltal komoly anyagi zavarokba került, mert ő sem tudta fizetni a föld megvételére felvett kölcsön részleteit. A magyar kormány, hogy a községet fenyegető pénzügyi összeomlást megakadályozza, közbe lépett és az ügy likvidálásával a megvett birtok meg. A megvevő meg is találta a megoldást, amely klasszikus példája marad a háborús Magyarország rövidlátó és parasztelénes agrárpolitikájának. A katonáskodó csa-

ládók fizetéseketlen családjaitól elvették a már megvett földet és Jankó akkori alispán közvetítésére azt a Temesvári Parcellázó Bank vette meg a községtől. A temesvári bank 1917-ben újra parcellázta a földet. A birtok legnagyobb része azonban idegen kezekbe került. Közel ezer holdat kétszáz holdon felüli parcellákban négy gazdag sváb vett meg, akik egyike sem volt tóbai lakos. Tóbaról csak 60—70 ember tudott földet venni az új parcellázás alkalmával, de csak kis fél-két holdas törpebirtokokat.

A földjelekről kismémmizett 1910-es vevők, a föld ősi művelői természetesen nem hagyták annyiban a dolgot és megfelelőbbé tették a megye határozatát a belügyminisztériumhoz. A belügyminiszter részben helyt is adott a felelősségnek és az újabb adás-vétel szerződést megsemmisítette, azzal az indokolással, hogy a község autonómiaja fel volt függesztve és így nem lehet az ügylet jogérvényes. Egyben utasította a miniszter az alispánt az új községi választások megtartására, hogy az új képviselőtestület döntsön a föld sorsa felől. A választásokat meg is ejtették. Az új képviselőtestület azután elhatározta, hogy a földet eladja újra és pedig sem az 1910-es vásárlóknak, sem az 1917-es vásárlóknak, hanem új jelentkezőknek. Ezt a határozatot a megyei közgyűlés is jóváhagyta azzal a megszorítással, hogy az eladásnál az 1910. évi vevőket illeti az elsőbbség.

Az újabb határozatot természetesen a temesvári bank találta magára nézve sérelmesnek és megfelelőbbé tette a belügyminisztériumhoz. A magyar belügyminiszter azonban már nem dönthetett a kérdésben a közben be-

állott impériumváltozás miatt. Azóta az ügy a beogradi belügyminisztérium előtt fekszik, immár öt esztendője. A belügyminisztérium a múlt évben végre döntést hozott a komplikált ügyben, amely az 1917-es vásárlóknak kedvezett és a második adás-vételt jogérvényesnek jelentette ki. A belügyminiszteri döntés a több magyarokat ismét a legszomorubb helyzetbe sodorta. Újabb mozgalmat indítottak régi jogaik érvényesítésére, amelyek a furfangos paragrafusok utvesztőiben elveszttek. Kardos Samu dr. becskeréki ügyvéd utján revíziós kérelemmel fordultak most a belügyminisztériumhoz és régi szerzett jogaik alapján, főleg pedig arra hivatkozva, hogy emberemlékezet óta ők művelik ezt a földet, a belügyminiszteri határozat megváltoztatását kérik.

Az ügy aktái erre ismét előkerültek a poros iratszekrényekből és talán rövidesen újból döntés is lesz ebben a tengeri kigyóvá megduzzadt ügyben.

Rossz helyen redukáltak

A távirdába megakadt a munka

Néhány nap óta sűrűn fordulnak hozzánk panasszal kereskedők, iparvállalatok, bankok és magánosok is, hogy távirataikat nagy késéssel kapják kézhez, sürgős táviratok is óriási késéssel jutnak a címzettek kezébe, amiből gyakran tetemes anyagi kár és zavarok, kalamitások származnak.

Érdeklődöttünk az ügyben, hogy mi okozza a táviratok kezelése körül mutatkozó súlyos bajokat és megtudtuk, hogy a hiba nem a távirda hivatalban van, sem pedig a kezelőszemélyzetben, hanem a rendszerben, amely ebben az esetben tisztviselői redukció alakjában jelentkezett.

Redukálták a távirdában a tisztviselők létszámát, úgy tudjuk tíz százalékkal, holott a tíz százalékos redukció nélkül is legalább husz százalékkal több tisztviselő kellett volna, mint amennyi dolgozott, hogy a rengeteg munkát győzzék.

A helyzet az, hogy a távirda nyolc apparátus van állandóan működésben és minden apparátusnak több fontos vonala van. Ezek az apparátusok szinte ontják a táviratokat, köztük a — hamarájában nem tudjuk, hány-szoros díjra fölemelt sürgős táviratokat, de nincs, aki a táviratot levénne a gépről és feldolgozná. A nyolc apparátushoz, — ha teljes a létszám, — három tisztviselő jut, a bőles tisztviselő létszám-redukálás következtében.

Az állam mindenesetre helyesen és okosan cselekszik, ha takarékoskodik és ahol csak lehet, mellőzi a fölösleges kiadásokat, így a létszám-redukció is sok helyen indokolt és szükséges, de a távirdában rossz helyen alkalmazták a redukciót, vagy legalább is félmunkát végeztek, mert ha már jónak látták, hogy az emelkedő forgalom mellett a távirдай tisztviselők létszámát redukálták, akkor feltétlenül szükséges lett volna az is, hogy redukálják az apparátusok számát is.

Mindenkinek be kell látnia, hogy meghagyni a nyolc — folyton működésben levő — apparátust és csak a tisztviselőket eltávolítani mellőlük, — félmunka, ami azt eredményezi, hogy tömegesen gyűlnek össze — még sürgős — táviratok is egyes asztalokon, anélkül, hogy lenne tisztviselő, aki feldolgozza azokat, vagy pedig automata-apparátusokat kellene feltalálni, amelyek önműködőleg fel tudják venni, leragasztani és expedálni a táviratokat.

A helyzet pedig most az, hogy igen sokan hiába várnak távirataikra, mert azok szép, békésen pihennek a távirdában, a gépek asztalain és ha a három — munkában szinte el-

merülő — tisztviselőnek nem tudja magát kétfelé vágni, vagy négy kézzel dolgozni — amit elvégre méltánytalanság volna tőlük kívánni, akkor óraszámra ott is pihennek.

Azonban amilyen tarthatatlan a helyzet a távirván, éppen olyan a postánál is — ugyancsak a létszám-redukció miatt.

Pár nap előtt közöltük a postafőnökök felhívását, amelyben utalva a létszám-csökkentés folytán beállott helyzetre, felhívta a közönséget, hogy a posta-csomagokat és pénzesleveleket vigye korábban a postára és ne akkor, amikor már közel van a hivatalos óra vége.

A postafőnök felhívása igen helyes és célszerű volt, de — mint ez rendszeren történni szokott — a közönség ezuttal is fegyelmezhetetlennek bizonyult és kiderült — amit úgy is előre lehetett tudni — hogy a bajon csak úgy lehet segíteni, ha a posta alkalmazkodik a közönséghez és nem úgy, hogy a közönség alkalmazkodik a postához, mert ez soha és sehol se fog megtörténni.

Amikor foglalkozunk a felmerült panaszokkal és rámutatunk a bajok legfőbb okára, hisszük, hogy a postaigazgatóság és a postaminisztérium orvosolni fogja a bajokat oly módon, hogy nem redukálja, hanem szaporítja a tisztviselők létszámát.

Magyar költő,

aki elesett a brazilai forradalomban
A Ponche Verde-i ütközet áldozata

A brazilai magyar kivándorlók szeptember közepén *Délamerikai Magyar Ujság* címmel lapot indítottak Walter Jenő és Agid Mihály szerkesztésében. A lap São Palo-ban jelenik meg, egyes számanak ára 500 reis és hetenkint egyszer jelenik meg. A *Délamerikai Magyar Ujság* elsősorban természetesen a brazilai magyar kisebbség ügyeivel foglalkozik; szeptember 22-iki, második számában a következő napihírt olvassuk:

— Egy híres magyarszarmazású költő halála. A Rio Grande do Sul-i forradalomnak magyar áldozata is van Vámosy Árpád személyében, aki a forradalom zászlója alatt harcolt és a Ponche Verde-i ütközetnél halálosan megsebesült. Vámosyról, aki Braziliában ismert író és költő volt, az összes helybeli lapok megemlékeztek.

A brazilai köztársaságban ismert nevű magyar származású költőről — akit különben Magyarországon nem ismernek — nem írja meg a délamerikai magyar lap bővebben, hogy hogyan került bele a Rio Grande do Sul-i forradalom forgatagába, ahol azután életét is veszítette.

Alaptalan vádak

Straganac Zsarkó határrendőrségi biztos ellen

Belimonasztiri híradás alapján megírta a „Bácsmegyei Napló”, hogy Straganac Zsarkó határrendőrségi biztos a belügyminisztérium rendelkezésére áthelyezték, mert állítólag számos feljelentés érkezett ellene fölöttes hatóságaihoz. A híradásnak az a része, hogy Straganacot áthelyezték, megfelel a valóságnak, azonban a határrendőrségi biztos áthelyezésének nem volt büntetés jellege. Ellenkezőleg, a belügyminisztérium Straganac Zsarkót előléptetésben részesítette kiváló működéséért és eredményesen teljesített szolgálatait és ezzel dokumentálta leginkább, hogy a határrendőrségi biztos ellen felmerült egészen jelentéktelen panaszok is teljesen alaptalanok voltak. Straganacnak semmi köze sem volt, mint megállapítást nyert, azokhoz a cselekményekhez, amelyeket vele ellenséges viszonyban álló rágalmazók vádaskodása alapján terheltek róttak. A határrendőrségi biztos — mint bebizo-

nyosodott — mindig a leadvariasabban bánt a hozzáforduló felekkel és példaképe volt a kötelességét pártatlanul és hiven teljesítő köztisztviselőnek. Belimonasztíron nagy feltűnést keltett a közismert határrendőrségi biztos

megvédője és ottani olvasóink közül ebben levélben fordultak a *Bácsmegyei Napló* szerkesztőségéhez, amellyel közölték, hogy Straganac ott közszereplésben állt és egyike volt a határrendőrségi kar legnépszerűbb tisztviselőinek.

Denyújtották a Károlyi-perben a végső jogorvoslatot

Tiltakozás nem a vagyonekobbzás, hanem a bizonyítás elkobbzása miatt

Budapestről jelentik: Károlyi Mihály vagyonekobbzási perében a budapesti ítélőtábla mint felebbezési bíróság tudvalevőleg ez évi június 28-án hirdette ki ítéletét, mellyel az első bíróságnak vagyonekobbzást kimondó ítéletét helybenhagyta. Ezt az ítéletet a tábla október 15-én kézbesítette ki a feleknek. Károlyi Mihály jogi képviselői: dr. Nagy Vince és dr. Ács Jenő tegnap nyújtották be mintegy száz oldalra terjedő felülvizsgálati kérelmüket.

A kérelemben azt mondja Károlyi, hogy neki nem vagyona elkobbzása fájdalmas, hanem a bizonyítás elkobbzása, mellyel a bíróság megfosztotta annak lehetőségétől, hogy az ellene emelt vádakot megdöntse, a kereset alapjául szolgáló tényállításokat megcáfolja. Ha a bíróság az ügydöntő körülményekre a bizonyítást elrendelte volna, egészen kétségtelen, hogy a bírói igazságtétel másképpen hangzott volna, más ítéletet kapott volna Károlyival együtt az a történelmi korszak, amelynek egyik részlete az ő nevéhez fűződik.

Az anyagi jogszabálysértések közül felemlíti a védelem a felülvizsgálati kérelem a trianoni szerződés 76. szakaszát, amelyet a fellebbezési bíróság nem alkal-

mazott. Majd részletesen foglalkozik a hazaárulók vagyoni felelősségéről szóló 1915. évi XVIII tc. jogi magyarázatával. Ezután következik az országgyűlés feloszlata, nemzeti tanács megalkakítása és a köztársaság kiáltása kérdéseiben hozott bírói döntésre vonatkozó panaszok részletes felsorolása, majd a Diaz-féle fegyverszüneti szerződés és a fegyverletételre vonatkozó vádpont részletes megvilágítása. A bizonyítási indítványok mellőzése miatt több mint száz eljárás szabály megsértését panaszolják a védők.

Felülvizsgálati kérelmében elmondja Károlyi végül, hogy ebben a perben olyan kérdések kerültek felszínre, amelyek Magyarország összeomlásával kapcsolatosak. Történelmi tény, hogy a mikor a Károlyi-kormány a hatalmat átvette, már minden elvesztett. A fellebbezési bíróság e korszak eseményeinek megítélésénél azon keserű érzés hatása alatt állott, hogy Magyarország területi veszteségeket szenvedett és ez a keserű érzés homályosította el a bíróság tisztánlátását.

A királyi ítélőtábla valószínűleg már a jövő héten felterjeszti az összes iratokat a Kuriához, amely az utolsó szót fogja kimondani a nagyjelentőségű perben.

Felbomlott a német pártok koalíciója

A szociáldemokrata miniszterek kiléptek a Stresemann-kormányból

Berlinből jelentik: A birodalmi minisztertanács három órán át tartó vita után elutasította a szociáldemokraták követelését. A határozatot Stresemann a minisztertanács után rögtön tudatta a szociáldemokratapárt vezetőivel, akik erre a párt képviselőivel a pártfrakció ülésére mentek, ahol bejelentették a kormány határozatát. Az ülés ennek alapján nagy szótöbbséggel kimondta, hogy visszahívja a kormányba helyet foglaló három szociáldemokrata minisztert.

A szociáldemokrata minisztereknek a Stresemann-kormányból való kilépése azzal a következménnyel jár, hogy érvényét veszíti a tudvalevően nagy harcok árán megszerzett felhatalmazási törvény. A törvény rendelkezései szerint hatálya csak addig tart, amíg a kormányban azoknak a pártoknak a képviselői ülnek, amelyekből a kormány a törvény megszavazásakor állott.

A lapok értesülése szerint parlamenti körökben tárgyalások folynak az irányban, hogy a szociáldemokraták kilépése után mikép volna lehetséges a polgári munkaközösség megalakítása a német néppártból centrumból és a demokratákból. A kormány jobbfelé való kiszélesítését a demokraták erősen ellenzik. Az a hír, hogy Stresemann nem hajlandó a kormányba a néppártot bevonni. A tárgyalások ezek miatt előreláthatólag nem hoznak eredményt és

Stresemannak nem marad más hátra, mint teloszlalni a birodalmi gyűlést.

A belga kormány a szeparatisták ellen

Kölnből jelentik: A szeparatisták lefegyverzése a belga kormány parancsára történt, amely az angol kormány közbelépésére elhatározta, hogy a jóvátételi kérdés békés rendezése érdekében minden támogatást megtagad a rajnai szeparatistáktól. A belga kormány fellépését Berlinben meglelégedéssel vették tudomásul.

Kraemer szeparatista vezért, aki a koblenzi szeparatista államcsíny rendezte, Kölnben a rendőrség letartóztatta és átadta az angol haditörvényszéknek, amely pár napon belül megkezdi bűnügyének tárgyalását. Kraemernél elfogatásakor a francia parancsnokság által kiadott tegyverviselési engedélyt találtak.

A szeparatisták pénteken rohammal elfoglalták Aachent.

Franciaország nem engedi meg a jóvátétel leszállítását

A Havas-ügynökség jelentése szerint Poincaré csütörtökön ebszédet mondott Neversben, amelyben kijelentette, hogy a francia kormány nem fog visszatérni követeléseire újabb megállapításába, nem fog jogairól lemondani, a zálogokat sem fogja visszaadni. Nem engedheti meg magának Franciaország azt a luxust,

hogy Németországot talpraállítsa azért, hogy amikor elérkezett újból az ő ideje és hatalma, a francia népet lealázza és fölénnyel megsemmisítse.

Anglia jegyzéke Franciaországhoz

Londonból jelentik: Az angol kormány megküldte a párisi angol nagykövetség válaszáat a francia kormányhoz. A jegyzékben Baldwin azt indítványozza, hogy az Unióhoz imézendő közös meghívás-tervezetelen ne változtassanak, mert attól tart, hogy az Unió hozzájárulása körül nehézségeket támasztanának, ha Franciaország szempontjait is hangsúlyozzák a meghívásban.

Szovjetország fegyveresen beleavatkozik a német eseményekbe

Párisból jelentik: A lapok stockholmi értesülés alapján azt írják, hogy Szovjetország négy korosztályt mozgósított. Ezt az intézkedést összefüggésbe hozzák Trockiának legutóbb tartott harcias beszédével, amelyben tudvalevően bejelentette, hogy amennyiben az antantországok körül beleavatkoznak a német eseményekbe, Szovjetország csapatokat küld a német kommunisták védelmére. Hogy a szovjetkormány komolyan gondol fegyveres intervencióra, bizonyítja, hogy Szinovjev a pétervári szovjet ülésén nagy beszédben kifejtette, hogy Szovjetországnak kötelessége a középeurópai forradalmat fegyveresen támogatni. Azt indítványozta, hogy a szovjet-kormány a német kommunistákkal karöltve indítson támadást az európai kapitalizmus ellen. A hadsereg tábornoki tanácsa elfogadta az indítványt.

Megöltek egy legényt...

Gyilkolt a féltékeny szerelmes

Gombos-Bogojevónak véres szenzációja van. Megöltek a község egyik legderekabb, legszorgalmasabb fiatalemberét, Szoloczkai György géplakatost.

Szoloczkai ez év februárjában szabadult fel s egy ideig a subotcai Ferrum-gyárban dolgozott, s októberben ment haza Bogojevóra, hogy otthon támogathassa özvegy édes anyját.

Szoloczkai vasárnap a többi gombosi fiatalemberrel együtt elment a bálba. Szerencsétlenségére olyan leányt hívott táncba, akinek már volt udvarlója, Szoloczkai táncosnőjének, Vincze Rózsának egy Kozma Imre nevű 21 éves legény tette a szepet, Kozma több ízben megfenyegette az ideálját, hogy ne merjen magának senkivel udvarolni, mert ha ezt megtudja, elvágja az udvarlója nyakát.

A bál ismeretségből Szoloczkai és Vincze Rózsai között barátság támadt s legutóbb este a bál után Szoloczkai egyik barátjával, Gellért Szilveszterrel együtt hazakísérte a lányt. Vinczeék háza előtt csatlakozott a társasághoz Kozma is, aki barátságosan tüzet adott Szoloczkai s azután eltávozott. Amikor Vincze Rózsai is bement a házba, Szoloczkai elindult, hogy haza kíséresse Gellértet.

Az ucca sarkon azonban várta őket Kozma, aki Gellértet egy doronggal leütötte, Szoloczkait pedig két szurással megölte. Az egyik szurás a szerencsétlen fiatalember torkát járta át, a másik a homlokát érte. A bicska bele is tört Szoloczkai homlokába s azt csak a boncolásnál vette ki dr. Köszegi községi orvos.

Gellért csakhamar feltápászkodott s a földön fekvő barátja segítségére ment. Szoloczkai eszméletlenül volt, azonban csakhamar elalélt s még ott az uccán meghalt.

Kozmát a csendőrök letartóztatták s beszállították a sombori ügyészség fogházába.

TINTA

Az örültek is

Mindig érdekelték. Hiszek abban a tanításban, hogy az építkezéskor leginkább a romlotton lehet tanulmányozni. Aztán nagyon hasonlítanak azokra, kik künn járnak és példaadásra tökrözik minden kor szellemét.

Legutóbb, mikor meglátogattam őket, még háború volt.

Ekkor egy indus istent találtam itt, ki az asztalon ült, keresztbe font lábával, égre meredő szemmel, imádkozva.

Császár négy is akadt. Az egyik, csikos vászonsapkájában a pusztára hajolva telefonozott, fojtó gázért és torpedózúzóért, a másik észre sem vett, a harmadik arcukart ütötte, a negyedik azonnal kinevezett alezredestnek.

Kivülök főképp föltalálók kerültek elé, kik hasznos találmányokkal gazdagították az emberiséget, például azzal, hogy lehet száj nélkül enni és fej nélkül beszélni.

Világboldogítóra egyetlenegyre emlékszem. Az kiáltványokat írt, szakadatlanul, éjjel-nappal. Mikor az ápoló eloltotta lámpáját, akkor is. A sötétség nem zavarta.

Főképp azonban lángelmék lohogtak, zilált üstökkel, önteltségtől szikrázó szemmel. Annyi író egy rakáson, mint holmi irodalmi kávéházban. Mindegyik önmagát tartotta legkiválóbbnak. De el kell ismernem, hogy az örültek kissé szerényebbek és jobbmodorúak.

Nem szabad megfélemednem arról a rokonszenves urról sem, ki ágyán az orrát fujta, oly zajjal, hogy hozzá képest egy elefánt kürtölése enyhe muzsika. Azt a levegőt szivattyuzta ki magából, mellyel telistele volt a teste s akkora sikerrel, hogy a levegő már csak köldökéig ért és azt remélte, hogy pár év múlva teljesen levegő-mentes lesz.

Sok idő múlt el. Ma újra benéztem hozzájuk. Erről a látogatásomról számolok be.

Az indus isten, szegény, azóta meghalt, egyvérzésben, egy özveggyet és két kisgyereket hagyva hátra. De a többiek majdnem mind éltek. A négy császár is.

Illő hódolattal járultam eléjük. Ők azonban szemembe nevettek. Bizonyára örültek hittek.

Kiderült, hogy közben mesteriséget változtattak. Nem köztársasági elnökök lettek. Az örültek regényesek, köztük soha sincs köztársasági elnök.

Most az egyik házeladással foglalkozik és üzlete kitünően megy, egész városrészeket ad el, nagy haszonnal. A többiek tőzsebizományosok, vagy bankárok. Egy darabig milliókban számoltak, aztán milliárdokban, de amint az európai pénz hanyatlott, óriási számokkal kellett megbirkóznunk, attól féltek, hogy újra megőrülnek s így sietve áttértek a dollárvalutára. Mind amerikai állampolgárok. How do you do? kérdezték tőlem.

A föltaláló és világboldogító sem akarja már megmenteni a világot. Rájöttek, hogy nem érdemes. Ötven Ganz-Danubiust kínáltak, aránylag olcsó árfolyamon, előzékenységi részvényt. Önérzetesen visszautasítottam.

Csak az írókban reményked-

tem. Azok egy sarokban lármáztak. Lássá, mondtam, az irodalom nemes szenvedélye lelkesíti őket és egymás műveit szidják, akár régen, az aranykorban.

Amint azonban közelebb értem hozzájuk, nem kis csalódással állapítottam meg, hogy ők is adnak-vesznek. Pokoli zsvaj volt. Majdnem akkora, mint tűz idején.

Nem értettem a változást. Tudós orvos barátom azonban megmagyarázta. Az történt, hogy ezek a szerencsétlenek belátták, hogy régi foglalkozásukból nem élhetnek meg és elhelyezkedtek gyakorlati, pozitív, kereskedelmi

és közgazdasági pályákon. Csak nem örültek, hogy ma még mindig verseket irjanak?

Igazuk van. Átnyergeltek, mint a többi kuonjunktura lovagok. De én mégis kerestem valakit, ki hű maradt régi eszményéhez.

Megtaláltam. Az orrfuvó ember ma is ágyán ült s nem tördelve a világ zajával, fujta az orrát, harsogva. Már csak két ujjnyi levegő lebegett a fejében és biztosított, hogy még egy év és akkor elkészül.

Sok sikert kívántam. Szeretettel tekintettem rá. Ő volt itt az egyetlen jellem.

Kosztoldányi Dezső.

Revolveres macedon komitácscik a szófiai jugoszláv katonai attasé hálósobájában

Két lövést adtak le Krisztics attaséra — A merénylők elmenekültek — Diplomáciai bonyodalom a támadás miatt

Szófiából jelentik: A forradalmi szervezethez tartozó három macedon komitácscik pártok este tizenegy órakor betört a szófiai jugoszláv katonai attasé Krisztics alezredest lakására, hogy az attasét megöljék. Az előszobában a szolgát, aki a benyomult macedonokat fél akarta tartóztatni, követ fejbeverték úgy, hogy eszméletlenül összeesett. A komitácscik behatoltak Krisztics alezredest hálósobájába, ahol azonban kellemtelen meglepetés érte őket. Az alezredest ugyanis nem vesztette el lélekjelenlétét, hanem a támadókra revolvert szegezett és felszólította őket, hogy azonnal hagyják el az épületet. A macedonok szintén re-

volvert rántottak és hirtelen két lövést adtak le az attaséra, aki azonban sértetlen maradt. Az alezredest erre elszántan rávetette magát a támadókra, akiket megjutamított.

A szófiai jugoszláv követség azonban tiltakozott a Cankov-kormányánál és egyúttal jelentést tett Beogradba, ahol a szófiai attasé megtámadásának híre nagy izgalmat keltett. A szombat esti minisztertanácson, amelyen a király elnököltek megtárgyalták az esetet, de még véglegesen nem döntöttek arra nézve, hogy milyen diplomáciai lépéseket fog tenni a kormány Szófiában. Hír szerint a kormány éles demarsot fog intézni Szófiába.

Az őszi nap árnyékában

A meleg, száraz ősz árt a mezőgazdaságnak és a kereskedelemnek — Zsufolt raktárak, nincs kereslet

Hosszu évek óta nem emlékeznek senki olyan tartós, enyhe és száraz őszre, mint az idei. November első felében még a nyárutóiban vagyunk. Hetek óta nem volt egy csöpp eső sem, holott már ilyenkor az esős évszakon is túl, a tél szokott beköszönteni. És ahogyan ennek az enyhe, szép ősznek a szegény emberek örülnek, hogy még november elején is megtakaríthatják a drága fűtést, ugyanúgy panaszkodnak a gazdák és a kereskedők a szinte abnormisan hosszú ősz miatt, amely szerintük lényegesen rontja a jövő évi terméskültásokat és nagy károkat okoz a kereskedelemnek.

A mezőgazdasági károk

Munkatársunk kérdést intézett egy szakértő bácskai gazdához az idei őszi időjárás mezőgazdasági hatására nézve, amire vonatkozólag a következő felvilágosítást kaptuk:

— A gazdák csak egyetlen előnyét látják az idei tartós szép időnek, azt, hogy a szántás már majdnem mindenütt befejeződött, vagy legalább is közel áll a befejezéshez. Így az őszi mezőgazdasági munkálatok lényegesen korábban fejeződnek be, mint más években. Ezenkívül azonban súlyos hátrányok származnak ebből az abnormálisan hosszú őszből. Legutóbb 1913-ban volt hasonló időjárás és akkor is erősen megérezte a föld az őszi esőzések hiányát. Ugyanígy van most is. Hetek óta nem volt eső, holott arra a trisszántásnak nagy szüksége volna. Az őszi esőzések ugyan be fognak az idén is állni, de félt, hogy a csirázás szempontjából már későn és különben is valószínűleg már gyorsan fogja követni ezeket az esőzéseket a fagy, tekintve, hogy már a tél kezdetén vagyunk. Nem nehéz megjósolni — a gyakorlat bizonyítja

— hogy az idei enyhe és száraz ősz már eddig is lényegesen rosszabbaként tette a jövő évi terméskültásokat.

Üzlet nélkül marok el a téli szezon

Egy szubotical nagykereskedő az időjárásnak a kereskedelemre való hatásáról a következőket mondotta munkatársunknak:

— A kereskedelemben most már az ugynevezett téli szezonban lesznek, anélkül azonban, hogy eddig megindult volna az igazi üzleti forgalom. Az üzlet az idén amugyis rossz volt, a nagy pénzhiány és a gazdasági válság még azoknak is lehetetlenné tették a minimális közszükségleti cikkek felül bárnininek a beszerzését, akik az utóbbi években még tudtak vásárolni. A tartós enyhe ősz pedig teljesen elrontotta a téli szezont, mert eddig még ugyszólván senki sem szerezte be a téli szükségleteit. A kereskedőknek ezáltal annál nagyobb a kár, mert hiszen a kereskedők nem láthatták előre az időjárás veszélyes alakulását és már a nyáron beszerettek nagy mennyiségben téli árucikkeket. Ezek az áruk most zsufolt raktárakban hevernek, anélkül, hogy a legcsekélyebb kereslet is mutatkozna, ami által a kereskedő tőkéje a mai nagy pénzhiány közepette kamatoztalanul és kihasználatlanul hever. Különösen áll ez a konfekciós és divatárakra, valamint cipőkre és bőrre. Ha a későbbben beáll a tél meg is fogja indítani ezekben a cikkekben a keresletet, a kereskedők eddigi veszteségeiket már semmiestre sem hozhatják be és raktárukat sem árusíthatják ki, hogy a tavaszra újabb árut vásárolhassanak.

— A fogyasztók tömege természetesen nagyon meg van elégedve az idei tartós enyhe őszrel,

Sztrájkolnak a noviszádi színészek

Nem kapnak fizetésemet a színházi zenészek

Novisadról jelentik: A novisádi Nemzeti Színház társulata pénteken este sztrájkba lépett.

A színházról ugyanis néhány hónap óta a legnagyobb bizonytalanságban él, a nyár folyamán két hónapig nem kapott fizetést, míg szeptemberben, amikor a színházat megnyitották, a társulat nagy részének nem adták ki a szerződést és így ezek szerződés nélkül működtek s mindennap az a veszély fenyegette őket, hogy felmondás nélkül elbocsátják. A színészek többször felszólították a színházigazgatót, hogy a szerződés nélkül álló színészekkel kössön szerződést, azonban ez a többszöri felszólítás ellenére sem történt meg. A színészek pénteken délután ülést tartottak, amelyen elhatározták, hogy sztrájkba lépnek és mindaddig sztrájkolnak, amíg a szerződés nélküli tagokkal nem kötnek szerződést. A sztrájk pénteken este megkezdődött és a társulat tagjai este már nem jelentek meg a színházban előadást tartani.

Ezzel egyidejűleg mozgalmat indítottak a novisádi színházi zenészek is fizetésük felemelése iránt. Ötven százalékos fizetésemet kérték a színházigazgatótól, aki megígérte, hogy kérelmüket a kulturálisminisztérium elé terjeszti.

Marzsinec színházi igazgató pénteken Beogradba utazott, ahol értesítette a történetéről a kultuszminisztert és előterjesztette a színházi zenészek fizetés felemelése iránti kérelmüket. A minisztériumban azonban kijelentették, hogy a zenészek kívánságát most nem teljesíthetik, mert a költségvetésben erre nincs fedezet, de ígéretet tettek arra, hogy a jövő évi költségvetésbe előirányozzák a fizetésemet. A színészek ügyében még nem történt döntés.

A boográdi sebészeti csoda irodalmi őse

Rankovics Zsivota délszerbiai suhanc esete kezd bejárni a világsajtót. A 22 éves fiút — tudvalevőleg — a boográdi kórházban megoperálták s testéből egy 25 centiméter hosszú és körülbelül egy kilogramm súlyú embriót vettek ki. Rankovics az operáció következtében meghalt.

Alig jelent meg a »Bácsmegyei Napló« közleménye erről az operációról, nyomban jelentkezett Kolozsvár. Az erdélyi metropolis nem hagyta az elsőbbséget, az ottani lapok megírták, hogy Kolozsváron évenként átlag husz-huszonöt olyan beteget operálnak, mint a minő Rankovics Zsivota volt. A kolozsváriak azonban elkeszték. Rankovics Zsivota lett az orvosi világszenzáció, nem a kolozsvári névtelenek.

A boográdi csodának azonban komoly versenytársa támadt. Megállapítható, hogy több mint háromszáz évvel ezelőtt Skótszországban is végeztek már olyan operációt, mint aminőt Rankovics Zsivotán végeztek s hogy Shakespeare is tudott erről a műtétről.

Shakespeare Macbeth című tragédiájának forrása Holmshed History of Scotland című krónikája. Ez a krónika említést tesz arról, hogy Macbeth-nek azt jósoiták, hogy őt csak akkor fogják legyőzni, ha a birnami erdő megindul s hogy anyaszülte ember fegyvere nem fog rajta.

A krónika elmondja, hogy mikor Macbethet, a gyilkos uralkodót Macduff öldözte, Macbeth így szólt hozzá:

— Mit jelent ez áruló? Az én sorsom

nem az, hogy anyaszülte teremtés kezeltől essem el.

Mire Macduff ezt válaszolta:

— Igaz Macbeth s most véget is ér teltetetlen kegyetlenséged. En vagyok az, aki nem születtem anyámtól, hanem hívéremből vágtak ki.

Shakespeare ezt a jelenetet a Macbethben így dolgozta fel:

Macbeth:..... A világon Téged kerületek csak. Menj. Elég Véred nyom már is lelkemen.

Macduff. Nekem. Nincs szavam. Hangom kardomba van. S te vérszopóbb, mint szóval mondható! Macbeth. Hiu erőlködés. Az oszthatatlan Lovagón e vas könnyebben hagy nyomot.

Mint rajtam egy kis karcolás. Suhints Vasaddal sebezhető fejekre. Mert Engem varázs véd: asszonytól születtem Nekem nem árthat.

Macduff: Ess' kétségbe hát a Varázs felől s dörögje angyalod, kit Imádsz füledbe: Macduffot kivágták léd előtt az anyja méhéből.

Mint látható Shakespeare nem akarta elrontani a beogradi szenzációt s Macduff születésének rejtélyét egyszerű szülészeti beavatkozássá degradálta, no ha a skót szabadsághősről ezzel még nem mondható, hogy nem asszonytól született. Ugy látszik azonban már Shakespeare korában is kissé hihetetlennek találták, hogy férfi testből gyermeket lehessen kioperálni s ezért nem használta fel a költő a krónika kétségtelenül szenzációs adatát. Mint-hogy pedig Shakespeare drámáját sokkal inkább ismerik, mint Holinshed történelmét, a beogradi operáció igen sok joggal tarthat számot arra, hogy az első ilyenemű műtétnek tartsák.

CIRKUSZ

Nem kell hurcolkodnom!

Novemberi házbérnegyed
Nekünk már régen nem strapa,
Hurcolkodás lázba nem
Fő ilyenkor családapa,
Nem zuzza be, nem nyuzza le
A pejsümet a speedtör.
És bármi bus e terminus,
Nem szur szívembe, mirt vitor.

A házbérnegyed
Nem csapás,
Hisz tudja kegyed,
Nincs lakás:
Se üres,
Se teli,
Se piszok,
Se deli,
Ilyesminek az ember
Még nyomát sem teli.

Hórák-íttemre nem török
A tükröm be szép csendesen,
És nem megy tönkre, ez se rossz,
Az embernek kredence sem,
Kredence sem, medence sem,
Cipőről a kence sem,
S férderveisszé sem práseltik
A huszterem, mint rendesen.

A házbérnegyed
Nem csapás,
Hisz tudja kegyed,
Nincs lakás,
Akármint
Is tegyen:
Se völgyben,
Se hegyen,
Száll az urhoz hő imám,
Hogy csak ne is legyen.

November egynek dátuma
Nekem, kérem, direkt öröm,
Köszöntöm vigan s boldogan,
Már régesrég nem gyűlölöm,
Nyugodtan alszom s gondatlan,
És eztet sokért nem adom,
Mióta, mint lőbérő, kint
Lakom egy palicsi padon.

A házbérnegyed
Nem csapás,
Hisz tudja kegyed.

Nincs lakás,
Se földön,
Se égen,
Se vízben,
Se légen,
Mondhatom, hogy azóta
Élek békességben.

Skiz.

A tönkrement Ujedinjena Banka

vajdasági érdekeltségei

Mi lesz a palicsi strandfürdővel?

A zagrebi Balkán-bank bukását most egy nagy beogradi pénzintézet csődje követi. Az Ujedinjena Banka nevű beogradi bank szüntette be fizetéseit.

A bank bukása a belföldi pénzpiacot nem érte váratlanul. Az Ujedinjena Banka már hónapok óta fizetésképtelen s beogradi fényes palotájában az utóbbi hetekben már a végrehajtó és az óvásokat felvevő közjegyző volt a leggyakoribb látogató. Néhány száz dináros követelések miatt is végrehajtották már a hajdan hatalmas intézetet.

Az Ujedinjena Bank körülbelül egy év előtt keletkezett két beogradi bank: a Gradjanska Banka és a Jugoslavenska Trgovačka Banka fuziójából. A két intézet közül a Gradjanska Banka volt a gazdagabb és előkelőbb, az övé volt a Moszkva szálló palotája s fiókjai voltak Szokoljében, Szalokíniban s a Vajdaságban Noviszadon és Szuboticán s az ország több más városában is.

A Gradjanska vezetői azonban demokraták, a Trgovačka Banka igazgatói radikális pártiak voltak s a két pártállású politikusok közt csakhamar éles ellentétek merültek fel. Az ellentétek nemcsak politikai természetűek voltak. Mindkét intézet azal vádolta a másikat, hogy a fuziónál becsapta. Az üzletek, amelyeket a közös cég átvett, nem voltak fényesek. A veszekedések oly mérvűek lettek, hogy azok a jövővi beogradi kereskedők, akiket bevásároltak az igazgatóságába, már hónapok óta nem is jártak be az igazgatóságba.

A bank válságos helyzetbe jutott. Affiliációit és fiókjait nem volt képes a pénzhány miatt kellő tőkével ellátni. Ezek fantasztikus és nagy üzleteiket veszteséggel bonyolították le. A központ sem tudott vállalt kötelezettségeinek megfelelni s néhány nap előtt a passzívák halvan millió dinárra rugtak s bár a Moszkva szállót, amit a bank három millióért vett, 24 millióért adta el az államnak, ez már nem sokat lendített a bajba jutott bankon, amely néhány nap előtt kénytelen volt fizetésképtelenséget jelenteni.

Az Ujedinjena Bankának meglehetősen nagy vajdasági érdekeltsége is volt, a vajdasági kereskedők vesztesége azonban nem túlságosan nagy. Noviszadi fiókjának berendezését már augusztusban eladta az Ujedinjena, szuboticiai fiókjá már régebb óta nem csinált új üzleteket. A bank bukása a palicsi strandfürdőt bérló Commerciala részvénytársaságot hozta válságos helyzetbe. Az Ujedinjena még csak néhány hónappal ezelőtt is részt vett egy nagyobb vajdasági pénzintézet alakításában, amelynek alapítókéjéhez három millió dinárt kellett volna befizetnie, részvényérdekeltségét azonban magához váltotta egyik zagrebi intézet, a vajdasági intézet a folyó számlái összekötését is megszüntette az Ujedinjenával s ezt az intézetet nem érte lényegesebb veszteség.

Ha sikert akar elérni hirdessen a „BACSMEGYEI NAPLO“-ban

HIREK

•••

— Jankovics Velizárt a francia köztársaság elnöke a becsületrend tiszt kerestjével tüntette ki. Beogradból jelentik: Jankovics Velizár közlekedésügyi minisztert a francia köztársaság elnöke a becsületrend tiszt kerestjével tüntette ki. A kitüntetést szombaton adta át Jankovicsnak a beogradi francia követ.

— A belügyminisztérium főszámvévője hivatalvizsgálatot tart Szuboticán. Szombaton Szuboticára érkezett Nikolics Vászó belügyminiszteri főszámvévő, aki hivatalvizsgálatot tartott a városi számvévősen. A belügyminisztérium főszámvévő a hivatal működésével a legnagyobb mértékben meg volt elégedve.

— Megkezdődött az emberi jogok francia ligájának kongresszusa. Párisból jelentik: Csütörtökön megkezdődött az emberi jogok francia ligájának országos kongresszusa. A liga első ülése alkalmával a hadi adósságok kérdéséről vitatta meg. A kongresszus a Ruhr-kérdésről és a jóvátételről is tárgyalt.

— A spanyol király a Vatikánban. Római jelentés szerint Alfonz király római látogatásakor nagy ünneppességgel készülnek fogadni a Vatikánban a királyi vendéget. A pápa az egész vatikáni papság körében fogja üdvözölni a spanyol királyt s ez alkalommal nagyfontosságú beszédek fognak elhangzani.

— Ujabb összeesküvést fedeztek fel Romániában. Beogradból jelentik: Temesvári jelentés alapján közlik a beogradi lapok, hogy a román hatóságok egy nagyarányú összeesküvést fedeztek fel Temesváron. Az összeesküvést volt osztrák-magyar és bolgár tiszték szervezték és állítólag Magyarország, Bulgária és Oroszország finanszírozták. Az összeesküvők irattárát lefoglalták. A nyomozók nagy apparátussal folyik.

— Rendőriskola Szuboticán. A suboticiai rendőrség átszervezésével kapcsolatban Karakasevics Gábor rendőrőrkapitány nagy súlyt fektet a rendőrelégénység kiképzésére is. E célból állandó rendőriskolát állítottak fel, ahol a rendőrelégénység modern kiképzésben részesül. A rendőriskolában előadást tartanak a büntügyi rendőrkapitány, a hatósági orvosok, valamint a tűzoltóparancsnokság is.

— Felülvizsgálják Szentán az agrárreform végrehajtását. Szentáról jelentik: Senta város tanácsa pénteken délután ülést tartott, amelyen dr. Knezsevics Milos polgármester beszámolt beogradi utja eredményéről. Bejelentette, hogy az agrárreform felülvizsgálására néhány napon belül Senta fog utazni Prerudovics a novisadi agrárhivatal főnöke. Ezután elhatározták, hogy a huszonöt éves bérletek tulajdonosai közül azokat nem fogják pörölni, akik hajlandók évi hétszázötven dinár bérösszeget fizetni a városnak.

— Nyugdíjazták Markovics Nikolát. Beogradból jelentik: Markovics Nikola topolai főszolgabíró a Sztojkov-ügy vizsgálata alatt, mint ismeretes, felfüggesztették állásától. A napokban a belügyminiszter visszavonta a felfüggesztést és Markovics Nikolát visszahelyezték a topolai főszolgabíróságba, azonban Markovics el sem foglalta állását, hanem nyugdíjazását kérte. A miniszter a kérelemnek helyt adott és Markovics Nikolát saját kérelmére nyugdíjba helyezte. Utódaul Csozics Nebojszát, a suboticiai vasuti rendőrség helyettes főnökét nevezték ki, aki már el is foglalta állását. Jankovics szolgabíró, aki Markovics felfüggesztése óta a főszolgabírói teendőket ellátta, korábbi beosztását nyerte vissza.

— Eljárás az októbrista vacsora résztvevői ellen. Budapestről jelentik: A minisztertanács az igazságügyminiszter bejelentette, hogy az októbrista vacsora résztvevői ellen, akiknek magatartása — mint mondotta — politikai körökben annál bántóbb, mert éppen Tisza István meggyilkolásának évfordulóján ünnepelték az októberi forradalmat, az ügyesség büncselekmény feldicsérése címén az eljárást megindította.

— Megtalálták az ellopott francia gobléneket. Versaillesból jelentik: A versaillesi kastélyból ellopott gobléneket megtalálták Prosper lakásán. Az egyik sértetlen, a másikat azonban tizenkét darabra szétvágta. Prosper és feleségét letartóztatták.

— Határozás. Versecről jelentik: Vasitije Gurjanov, a verseci realgimnázium tanára november elsején 43 éves korában váratlanul elhunyt. Temetése pénteken nagy részvétel mellett folyt le.

— Nyugdíjazott szolgabíró. Beogradból jelentik: A belügyminiszter nyugdíjazta Nikolics Endre novisadi szolgabíró, aki betegsége miatt már fél éve képtelen hivatala ellátására. Utódaul Milutinovics Milán, eddigi kuprini községi jegyzőt nevezték ki.

— Elmaradt a Népkör színelőadása. A suboticiai Népkör vasárnap akarta előadni a „Csizmadia mint kísértet“ című népszínművet. Az előadást azonban technikai akadályok miatt november 11-én vasárnap fogják megtartani a Népkör helyiségében.

— Házasság. Paskusz Elemér orvos (Gakovó) Guszman Margitka Szombor folyó ló 4-ikén házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

— A sentai iparosdalárda hangversenye. Senta-ról jelentik: A sentai iparostestület dalárdája november 25-én hangversenyt rendez. A hangverseny jövedelmét jótékony célra fogják fordítani.

— A becskereki háztulajdonosok lakástörvény megváltoztatását kérik. Becskerekről jelentik: A becskereki háztulajdonosok egyesülete ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy a parlament elé memorandumot terjesztenek, amelyben a lakástörvény megváltoztatását kérik. A háziurak többek között sérelmesnek találják azt, hogy a lakót nem lehet kitenni az uccára s amellet a lakók legnagyobb része gorombáskodik a háztulajdonossal, brutálisan bánik a háztulajdonos családtagjaival és nem tűrik meg azt, hogy a háziur jogos felháborodásában a lakó ajtaja elé separtesse a szemetet.

— Változások a jegyzői karban. Beogradból jelentik: Pénteken irta alá a belügyminiszter azt a rendeletet, amelyvel több vajdasági községi jegyzőt más községbe nevezett ki. A rendelet szerint Bácsmonostor új jegyzője Stefanovics Szvetozár, eddigi vilovai jegyző lett, Vilovára pedig Vojnovics Milán gajdobrai jegyző került. Gajdobrai jegyző Sztojkovics Radivoj, agrárreform minisztériumi revizor lett. Bács-Palánka eddigi jegyzője Csupics Dragutin nyugdíjba ment, helyébe Krsztics Szvetozár csebi jegyző jön. Popovics Sándar ofuttaki jegyző Uzdenra (Bánság) helyezték, Ofuttakra Protics-Bakalovics György bekecsi jegyzőt nevezték ki. Bekecsre viszont Zecsevics Veljko futaki tisztviselő kerül jegyzőnek. Kulpliba Csakra Cedomir bácsgradiskai jegyzőt nevezték ki. Bácsgradiskára pedig Glavaski Veszelin bocsári (Bánság) jegyzőt. Bocsára helyette Marjanovics Milutin ruszki-krsturi jegyző jön, Ruszki-Krsturra viszont Szentyanin Zsivojin kati-i nyugdíjas tanító. Pavkovics György rumenkai (pirosi) jegyzőt Dárdára (Baranya) nevezték ki. Antics Péter dárdai jegyző pedig Rumenkára került.

— **Lemondott a svéd külügyminiszter.** Stockholmból jelentik: Hederstierna külügyminiszter beszédet mondott, mely szerint óhajtanó volna, ha Finnország és Svédország Oroszország ellen védőszövetségre lépne. Trygger miniszterének kijelentette, hogy a kormány nem teszi magáévá Hederstiernának magánvéleményét, aki erre lemondott. A polgári sajtó egyrésze reméli, hogy a király nem fogadja el a lemondást.

Sündisznó ur őszöl

Mint kitépett, véres madárszárnyak hullnak haldokolva a rőt falevelek, ősz van, csend van, a halál lesekedik minden bokorban, kegyetlen-közömbös novemberi lombhullás és csupasz, kifosztott óriásfák merednek iszonyu, szegyenkező meztelenségben az ég felé. Kénsárga szeplők ütnek ki az őszbe-sárgult föld arcán, faközöd és lázvörös színek égnek a nesztető, paha avarszőnyegen, isten rozsdás csókjai ök és a Halál parfümje száll belőlük bódító-illatosan.

A fehér pad alatt valami gömbölyűség mozog, kuszik előre bizonytalan gurulással, olyan akár egy abnormis, nagy vadgesztenye és negyedórás piszmozgó dögös után előbujik sündisznó ur. Megrázza magát kényeskedve, óvatosan terepszemlét tart, olyan most hegyes, égnek álló tüskével, mint egy ünnepi csokoládétorta, teletüzdelve finom, hosszú mandulaszemmel. Sündisznó ur lassan megfontoltan jár, néha beledásza magát a lágyvankosu avarba, tüdök a levélesőben, lustán hempereg és tüskéi lelohadnak mint az őrtálló katona szuronya, ha nincs veszély.

Két kislány jön arra és sündisznó urat hóbortgatják az ősz zavartalan élvezésében. Sündisznó ur harcias pózba helyezkedik és dárdát szegzi ellen az utána kapó kis kezeknek.

— **Malac** — mondja az egyik érdeklődve, de panaszosan kapja vissza a kezét.

— **Szar!** — sikolt sértődötten és a lábával kísérletezik. De sündisznó ur most már egészen dühbe gurul, mogorván elzárkózik minden közeledés elől és elszántan mereszti hosszú, kemény tüskéit.

A kislányok minden próbálkozása meddő marad. Sündisznó ur konok és süket és már olyan gömbölyű, mint egy kugligolyó. Göröggyel hajigálják, de arra sem reagál.

— **Látod milyen buta és rozindulata ez a kis vadállat** — mondja fiólyésen, szédakozva a nővére és álmosan, hanyorogva belenéz a bukó novemberi napba.... (T.)

— **Házasság.** Dr. Mijatov Milorad subotici ügyvéd vasárnap tartja esküvőjét Velikikikindán Sibulov Nevena urleánnyal, Sibulov Szevetozar velikikikindai földbirtokos lányával. A násznagyok dr. Dimitrievics Dragomir subotici ügyvéd és Fekete Dénes kereskedő.

— **Bécsi zongoraművész subotici hangversenye.** Az idei subotici hangverseny-szezon első kiemelkedő eseménye Weingarten Paul neves bécsi zongoraművész hangversenye lesz. A nagy sikerekre visszatekintő fiatal művész november 8-án este tartja meg zongora-hangversenyét a városi színházban és programja felüli klasszikus és modern zeneszerzők legszebb alkotásait. A kiválóan ígérkező hangversenyre jegyek már kaphatók Vig Zsigmond Sándor könyv- és zeneműkereskedésében.

— A »Publik« közgazdasági hetilap legújabb száma szombat délután jelent meg változatos és gazdag tartalommal. A gyorsan népszerűvé lett közgazdasági lap a közgazdaság minden ágából vett közleményeivel és áttekinthető heti tőzsde-szemléjével nélkülözhetetlen minden kereskedő számára.

— **Sikkasztó hivatalnok.** Pancsevo-ról jelentik: Néhány nappal ezelőtt a Hajózási Szindikátus pancsevoi fiókjánál pénztárrovancsolást tartottak. A rovacsolás alkalmával kiderült, hogy Petrogán Vászó, a szindikátus egyik tisztviselője háromezer dinárt elikkasztott a pénztárból. A sikkasztó tisztviselőt letartóztatták.

— **Eljegyzés.** Licht Irént eljegyezte Steinitz Rudolf, a novivrbasi cukorgár tisztviselője.

— **A német trónörökös nem tért vissza Németországba.** Az oelsei Lokomotive an der Oder című lap más forrásból származó jelentésekkel szemben megállapítja, hogy a német trónörökös nem érkezett meg Oelsbe. A volt trónörökös ezidőszert is Wieringenben tartózkodik. Forma szerint nem is tett indítványt a német kormányra, hogy engedje meg Németországba való visszatérését. Óhajtatást mindössze egy bizalmi embere utján közölte a birodalmi kormánnyal. A kormány, amely ezzel az ügygel foglalkozott, azon az állásponton van, hogy nincs elvi agály az ellen, hogy a trónörökös visszatérjen és németországi birtokain, mint magánember, éljen. Az ügy azonban ezidőszert még függőben van.

— **Gyermek üdülőhely a Fruska-Góran.** Noviszadról jelentik: Venac községben, a Fruska-Gora egy lapályán gyermek-üdülőhelyet létesítenek, amely több száz gyerek befogadására lesz berendezve. Az üdülőhelyen vajdasági gyerekeket fognak elhelyezni.

— **Betörés.** Noviszadról jelentik: Pénteken éjjel ismeretlen tettesek betörték Eskub Mihály Magyar-uccai üzletébe, ahonnan nyolcezer dinár értékű szövetruát elvittek. A rendőrség megindította a nyomozást.

A képzőművészet remekel. Nagy utánjárás és áldozatok árán sikerült Balog Lina cégnek, állandó kiállítását, ajándékoknak kiválóan alkalmas, újabb műtárgyakkal kibővíteni. A többek között ott látjuk Elischer, Lorenzl, Tereszczuk, Ulrich, Wagner A. Kurtapajsky, Bezeredy, Maasch, Mátyássy művészi szobrai, azokivül Dudas Andor, Spányi Béla, Michalovic Miklós, Nádler Róbert, Nyilassy Sándor, Mednyánszky László, Jámbor Lajos, Magyar Mannheimer Gusztáv, Szille Péter, Szilányi Lajos, Boemm Ritta, Kacziány Ödön, Révész Imre, Aggházy Gyula, Vesztróczy Manó, Bálint Árpád, Bachmann Károly, Hermann Lipót, Házy Gyula, Béli Vörös Ernő, Koszkol Jenő, Ujváry Ignác, Edvi Illés Aladár, Kárpáti Jenő, Komáromi Kacz Endre, Rottmann Mozart, Nagy Vilmos, Náray Aurél, Bednár János, Pentelec Molnár legjobb festményeit. A vásárló közönség, mielőtt értéketlen másolatokat szerezne be, tekintse meg ezeket a műtárgyakat — saját érdekében — és kérjen ajánlatot.

Foto-szalag. Vig. Subotica (Nador-kávéház fölött) készít fényképeket a legmodernebb és legművészibb kivitelben.

Roth Olga kometikai intézetében, Kr. Aleksandrova utca 4 szám alatt, fél-emeleten, modern szépségápolás, arc-bőrhamlasztás, alkalmatlan hajszálak, pattanások, szemölcsök, szeplők, májoltok végleges eltávolítása. Kaphatók sajátkészítményű, kiváló hatású kenőcsök, pouderek, gyogyszappanok, arc-fehéritő- és szeplőkencőcsök stb.

Dr. Faragó Géza hazaérkezett és rendeléseit újból megkezdte.

»Paraszt kisaszony« ezt a kitérő énekes népsziművet adja elő a Műpártoló Köré ügyes gárdája november 4-én este a városi színházban. A nagy érdeklődéssel várt előadáson több mint 40 szereplő fog szerepelni. A főbb szerepeket mind elsőrendű műkedvelők és színészek fogják alakítani.

Ignác Sándor Subotica, VI. Zsidó utca 14. az apáca zárdá során. Ennek a jó-nirú és már ismert nevű mesternek még csak cégtáblája sincs az utcán, mert a publikum úgy is szívesen keresi fel. Mi is érdeklődtünk a Koloniac-ház udvarában levő műhelyben az ott folyó munka iránt. A cég főnöke maga a legnagyobb készséggel adott felvilágosítást. Arra a kérdésre, hogy milyen munkák készülnek, felvilágosított, hogy ami vasból, acélból vagy rézből van minden munkát elkészítenek és hogy sok éves tapasztalatait, mint épület- és mulakatos oly módon hasznosíthatja, hogy kis munkát, nagy munkát, javítást végez, vidékre is. Ebben a nagy jövőjű műhelyben készítenek utcai és lépcsőrácsokat, takaréktüzhelyeket, fürdőszobaberendezéseket, vasablakokat, továbbá elvállalnak épületvasalást és szegezést is. Most is készül egy valóságos látványosság-számba menő sarkítás, stilizált díszítéssel, amely művészi kivitele révén bármely kiállításnak díszére válna. Aki az izléses és mindamellett olcsó lakatos és vasmunka iránt érdeklődik, saját érdekében helyesen cselekszik, ha felkeresi Ignác Sándor műhelyét, ahol legnagyobb készséggel adnak minden szakmabeli ügyben díjtalanul felvilágosítást.

Gyomorhurtnál, májbetegségeknél és epékőknél a Ferec József keserűviz használata gyakran rendkívül jó szolgálatot tesz. (10).

Fűzőkülönlegességek figyelmébe ajánlja **Dimitrijevs Jajka** fűzőterme. Subotica, Skotus Vajtor utca 10.

M. de Brousse nemzetközi szállítványozó cég vojvodina igazgatósága arról értesít, hogy a kivitel a német megszállt területekről (Köln, Düsseldorf, Remscheid stb.) most már lehetséges. — Kiviteli engedélyeket fentnevezett cég megszerzi. — Felvilágosítással szolgálnak az M. de Brousse vojvodina fiókjai: Subotica: Park Kralia Petra 11. Novisad: Laze Kostica 32. Vel-Beckerék: Kralia Petra trg 4.

Mielőtt szükségletet trikoáruban és harisnyákban beszerzi, nézze meg Klein Jenő raktárát Novisad, Jevrejska ul. 13.

»Ut a boldogság felé« című Griffith-film a novisadi Baikan filmvállalat tulajdona. 8309

Szakkérdés. Korányi László, az országos igazságügyi orvosi tanács néhai elnöke, megállapította, hogy a Ferec József keserűviz gyors, biztos és enyhe, fájdalom nélkül ható természetes hashajtó. (9).

SPORT

•••

Birkózóverseny Noviszadon. A Juda Makkabi Sportegyesület november 25-én országos birkózóversenyt rendez Noviszadon.

A Sport Beogradban. A subotici Sport csapata jövő vasárnap Beogradba fog vendégszerepelni. Ellenfele a Jugoszlávia lesz, amely jelenleg Beograd legjobb csapata. A látogatást, mint értesülünk, a Jugoszlávia még ebben a szezonban viszszaadja.

A bécsi Hakoah Palesztinában. A bécsi cionista csapat eredeti turaltervel foglalkozik. Karácsony és újév táján, december 20-tól január 8-ig palesztinai turát tervez. A terv szerint a tura állomásai Jaffa, Jeruzsálem, Kairó és Alexandria lesznek.

Svédország—Lengyelország 2:2 (1:1). A svéd válogatott csapat csütörtökön játszott Lengyelország reprezentatívja ellen Krakóban tizenöt-czer főnyi közönség előtt. A mérkőzést, amelyet Vértes budapesti bíró vezetett, a lengyel csapat csak nagy lelkesezéssel tudta eldöntetlenné tenni. A svéd csapat legjobb embere Dahl és Karlsson volt. A lengyelek közül különösen a két hátvéd tűnt ki.

TŐZSDE

Noviszadi terménytőzsde, november 3-án: Csekély forgalom. Buza fél kasszával 330 dinár. Árpa 68—69 kg.-os dupla kasszával 255 dinár. Tengeri új, dupla kasszával szerémségi 225 dinár, bácskai 212.50 dinár, januári 232.50 dinár, júniusi 225 dinár, december—januári 230 dinár, március—áprilisi félkasszával 225 dinár, duplikát kasszával 250 dinár. Bab 535 dinár.

Beograd, november 3. Magánforgalom: Páris 5.05, London 387, Milano 3.87, Genf 15.42, Newyork 86.25, Prága 2.5350.

Zagreb, november 3. Magánforgalom: Bécs 0.1250, Genf 15.4250, London 388, Milano 3.88½, Newyork 87, Páris 5.02½, Prága 2.55.

Zürich, november 3. Zárlat: Newyork 563 egynegyed (563.25), London 24.95 (25.21), Páris 32.25 (33.02), Milano 25.09½ (25.27), Prága 16.46 (16.42½), Budapest 0.0305 (0.0305), Beograd 6.57½ (6.60), Bukarest 2.79 (2.65), Szófia 5.20 (5.30), Bécs 0.0079 egynegyed (0.0079).

Budapest, november 3. A devizaközpont hivatalos árfolyamai: Beograd—Dinár 228—242, Berlin—Márka 0.5, London 87800—92200, Angol font 88300—92700, Páris 1145—1211, Frank 1160—1226.

Budapesti értéktőzsde, november 3. Üzletelen, bankközi magánforgalom-kötések a pénteki zárlat árfolyamain történtek. A bankok tartják a kurzusokat. Heti zárlat (ezer koronákban): Magyar Hitel 620—625, Osztrák Hitel 116—118, Salgó 510, Rima 93, Államvasut 340, Ganz-Danubius 15.400, Köszén 2300, Nasci 1975, Földhitelbank 280, Pesti Magyar Keresk. Bank 1050—1060, Beocsini 1075, Urikányi 1300, Schlick 90, Brassói 1560, Baróti 17, Kukoripar 2950, Olasz Bank 36, Angol-Magyar Bank 123, Izzó 520, Viktória butor 19, Ofa 1520, Hazai bank 180—200

Volt hadifoglyok!!!

Megjelent a legszebb orosz dal, amely lépten nyomon kísért benneteket nagy Oroszországban. Címe:

BAJKAL (Sibériai emlék)

Vegyétek és terjesszétek!

Moravetz kiadás

Mindenütt kapható! 7344

Miért használja mindenki Szent György fluidot!

Mert sokkal jobb mint a vizes sóbor-szuszok, mert nem svindli és hatása biztos. Próbálja meg: megfázásnál, fejfájásnál, derékfájásnál, fogfájásnál. Dörzsölje be: csuszánál, rheumánál, kéz-, láb- és inarándulásnál, ütődésnél, zúzódásnál. Vegye be: étvágytalanságnál, gyomorgröcsöknél, hányinger-nél, hasmeccsésnél, mindig utasítás szerint és bámulni fog a gyors hatáson.

Készíti:

Zeta d. d. gyógyszer- és tápszergyár Sombor.

Ára 1 üvegnél 10 dinár egy speciális nagy üvegnél 20 dinár. Vizonteladónak nagy engedmény. A pénzt előre kell beküldeni. 7083

Hat üvegnél kevesebbet nem küldünk.

TÜZIFA

vagon tétélekben valamint hasáiban és aprítva, házhoz szállítva, legjutányosabban beszerezhető

Vujković J. és Társa cégnél, Jukićeva ul. 41. Telefon 669.

LEVELEZÉS

Felcsészül vannak egy olyan nőt, aki találmányhoz 5000 dinárral azonnal hozzájárulna. Leveleket "Megértés" jellegére kérek a kiadóba.

Házasságra lépné önálló jobb iparos, 45 éves, hozzájáruló szegény nővel, iparosnővel vagy jobb polgárnővel, különbség nélkül. Levele "Iparos" jellegére a kiadóba kérek. Gyermekek nem határoz.

FOGLALKOZÁS

Kliófiút, 13-16 éveset, felvesz Vágó fűszeres Majšanski put.

Szerb-magyar kezdő tisztviselőt keres az "Adrija" Biztosító Társaság Subotica. Trg Fr. Jese 15.

NYILTÉR.

Fájdalomtól megtört szívvel értesítjük a távol levő rokonságot és ismerősöket, hogy felejthetetlen kisleányunk TERKE rövid szenvedés után okt. 30-án elhunyt. Nyugodjék békeben a jó Isten szent nevében! Ada, 1923 nov. 4.

Kurin Ernő és neje

Nyilatkozat.

A rólam terjesztett hazug híresztelésekkel szemben leszögezem az alábbi ténnyel:

A bácskai bíróság 1923. október 16-án Br. K. 981/1923/3 alatt Kovács Antal staramoravici állami tanítót rágalmazásért 8 napi fogházra és 100 dinár pénzbüntetésre, vagy 5 napi fogházra és 300 dinár ügyvédi költségek fizetésére ítélte. Minden egyéb rólam terjesztett hír valótlan.

St. Moravica 1923 nov. 3.

Bajsa István áll. tanító.

Értesítés.

Van szerencsém t. vendégeimnek és a n. é. közönségnek tudomására adni, hogy a "Szeibold"-féle vendéglőt a Roznovszki-féle házból saját házamba (Trg Sloboda) a zeneiskolával szembe helyeztem át.

További mb, pártfogásukat kérem

tisztelettel Weimann Péter

Meghívó.

A Ferrum r. t. subotici cég 1923. november 11-én d. e. 11 órakor Subotican (Majšanski put) a gyár irodai helyiségeiben

rendkívüli közgyűlést

tart a következő tárgysorozattal:

- 1. Határozathozatal a "Hrast d. d." üzeméhez szükséges ingatlanok adásvételére vonatkozólag.
2. Határozathozatal a "Hrast d. d." üzeméhez szükséges ingatlanok adásvételére vonatkozólag.
3. Az igazgatóság indítványa a vezérigazgató lakásának felépítése tárgyában.
4. Egy igazgatósági tag megválasztása.
Erre a rendkívüli közgyűlésre a t. részvényesek meghívattak azzal, hogy a közgyűlésen résztvevni szándékozók tartoznak részvényeiket 1923. november 8. napjáig a társaság pénztáránál vagy a Prva Hrvatska Štedionica subotici fiókjánál letétbe helyezni.

Subotican, 1923. évi október hó 8. napján.

A "Ferrum" r. t. igazgatósága.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés egy szó 1 dinár, vastagbetűs és címazó kétszeresen számít. Legkisebb apróhirdetés ára 10 din.
Allatkeresők az apróhirdetési díj felét fizetik.
Előfizetési díj havonként 4 dinár, negyedévre 135 dinár.
Kérdezőkódokhoz válaszbelvétel melléklendő.

Okleveles szülésznő, beszél szerbül, magyarul és németül, állást keres. Cím: Anna Erlauer, Nijemci, Srijemska. 8345

Gazdasági akadémiát végzett intéző, elsőosztályú munkaezred, jelenleg tíz év óta egy szeszgyári gazdaságban önállóan, jó eredménnyel működik és jó bizonyítványokkal rendelkezik. beszél németül, magyarul és gyengén szerbül, állása 1924. év január hó elsejére változtatni óhajtja. Beléphet előbb is vagy 1924. év március hó elsején. Csak állandó alkalmazásra reflektál. Nincsenek nagy igényei inkább jó bánásmódról, aspirál. Megkereséseket kér Krauss Egon intéző, pústa Ferováč, posta Kutjevo, Slavonia. 8198

Fiatal fényképész-segédek, egy fiú és leány (testvérek), retusch munkára állást keresnek. Cím a kiadóban. 8385

Mindenes női csején, 40-45 éves, ki főzéknél segíteni tud és szerbül vagy németül beszél, boszniai gyártelepre kerestek. Fizetés 300 dinár körül, munkaköltség megtérül. Érdeklődni lehet Cara Lazara utca 18. Helyszerzők ajánlhatnak. 8342

Intelligentes Fräulein wird gesucht zu einem zweijährigen Knaben. Adresse in der Administration. 8282

Irodistanó, egyik szerb-német, a másik szerb-magyar nyelvismertető, jó kézírással, Horvátország egyik kis községébe, kerestetik. Lakás a házbán. Ajánlatok a fizetési igények feltüntetésével és fényképpel ellátva Feller-gyógyászhoz Zagreb, Jurjevka ulica 31-a címre intézendők. 8285

Keresünk ügyes hivatalnoknőt, aki perfort szerb-magyar. Érdeklődni lehet Vuković I. dagnál, fa- és szénkereskedők, Lička ul. 9. 8288

Hivatalnok, szerb, magyar és német nyelvtudással, azonnali belépésre kerestetik. Fischer Ernő grafikai műintézete, Subotica, Pašičeva ulica. 8292

Steiner-cukrászban ügyes pénztárnő és jó megjelenésű szolgálókisasszonyok felvételnek. Gyermekeknek házaspár is kerestetik mindenesnek. 8296

Tisztességes, megbízható takarítónőt keres házaspár azonnali. Skopis Viator ulica 38. Kapu alatt baltá. 8190

Borbélysegéd, jó munkás, felvétetik Walter József fodrásznál, Senta. 8333

Munkáslányok akik már celluloidgyárban dolgoztak, felvétetik az Adria celluloid-gyárban. Vasúti szemből. 8295

Megebizható idősebb ember, lehetőleg nyugdíjas, irodaszolgának azonnal felvétetik. Progres távirati iroda, Paja Dobanovačka ulica 2. 8345

Borbély-segéd azonnali belépésre kerestetik. Sencanski put 10. 8293

Jó munkás, borbélysegédet keresek azonnali belépésre. Hozfizet 650 korona és napi 100-120 korona mellékvédelem. Huszák Pál Subotica, Aleksandrova ulica 15.

Asztalos-segédek, épület-és bútorkészítők, azonnali belépésre kerestetnek. Vladimira ulica 13. 8541

Főmőlnári állást keresek vám-és kereskedelmi örléshez, fizetést is értek. Cím: Gint János főmőlnár Oroslámos. 8336

Varróleány, lántóleány és egy megbízható inas felvétetnek földi ruházletében. 8337

Komoly, megbízható hivatalnok, ki szerbül levelezni tud, felvétetik Fischer Ernő cégnél, Pašičeva ulica 9. 8347

Fényképész-segéd, ki már jobb műteremben dolgozott, küldje be ajánlatát Reményi fotóművésznak, Subotica. 8319

Egy jobb megjelenésű angro-segéd azonnali belépésre felvétetik. Weisz József déligyümölcs-kereskedő, Rudič ulica. 8378

Pénzkölcsönt közvetít arany és ezüst ékszerekre és egyéb kézi-alogra Malusev-iroda.

Felvennék üzletembe egy jobb családból való fiút inasnak Müller József, Horgos. 8376

Házvezetőnőnek ajánlokak közénkoru, intelligens nő. Cím a kiadóban. 8382

24 éves, szakértetségű végzett almolnár nagy malomban állást keres. Ajánlatokat fizetés megjelölésével Almolnár jelleg alatt a kiadó továbbít. 8360

VÉTEL-ELADÁS

Szőlőbirtok, 2-3 láncc, hosszabb időre bérbe vagy feles hasznárra kerestetik Palič vagy Radonovac előnyben volna, Malusev-iroda. 8362

Ferrum-gyár egész közelében eladó egy 200-200-öt területű háztelék, amely jelenleg jó termő szőlő. Malusev-iroda. 8369

Eladó 8-as Ruzton fogas nagánjáró Marschal csep-lővel, 65.000 dinárért. Vesztek öreg hegyes garantiurát. Subotica, Bány-köz 6. Klezév. 8371

Sós gyógyfürdőtelep, Bačka, Mol (Mohol) község határában, 125 kat. hold területen, Vasutállomástól 2 km. Pályatesttől 5 perc-re, eladó Bővebbét fonkó Odón papírkereskedésében. Mol. 8363

Vizslát, dre szírozottat, vagy egy pár vizslakölyket veszek az állatoknak fajtisztának kell lenniük. Cím a kiadóban. 8381

Keresek megvételre jómeneteli kenyérsütődét üzlethelyiségre vagy esetleg bérbe, Weisz Salamon sütmester, Senta. 8386

Temetkezési vállalat, épület-és bútorkészítők, 10 emberre berendezve, Bácska egyik jóforgalmu nagy községében. Eladó. Malusev-iroda, Subotica. 8369

Új zongorák megkezdtek. Angol és bécsi berkezetűtel, remek hanggal. Wirth, Arszte Produkhv, Stingl, Dör Lira, Lauberger gyártmányok kaphatók. Olcsóbban, mint bárhol. Részletfizetésre is. Kain haragszerész, városi székház. 7451

ZÁLOGINVEZET értéktárgyakra kölcsönt ad. Egyenlők szállítása, köpenyszőnyeg, ékszerek, női-kalapot, cipők, ruhák eladók. Bogovíčov (Klini-zi) ulica 12. 636

Eladó lakóház beltéren, két éves, modern, háromszobás, megfelelő mellék-helyiségekkel lakóktól mentes, 250,000 dinár. Cím a kiadóban. 6598

127 kat. hold r. csatornázva, melyből 50 hold szántóföldnek használható, félórnyira egy bácskai németnyelvű községtől, jutányosan eladó. Cím a kiadóban. 8192

Eladó 1 drb Ober Rusal, német gyártmányu, 20 HP benzín, átalakított, savógázmotor, fuvaros, 5 éves, cséplő hajtásra. Bővebbet Baity Dobrivoje gépész, Mokri. 8199

Pálinkafőzőházam, teljes felszereléssel, 180 literes, eladó és azonnal átvehető. Malusev-iroda. 8379

Schunda-labdalom, pedálos, csaknem új, kitűnő hangu, olcsón eladó. Szlavik-gyógyászterár, Bezdán. 8342

Pénzszekrény hat- és fél métermázsra körül vas-pénzszekrény eladó. Ára megegyezés szerint. Nemes-Milencs, Hitelszövetkezet. 8290

NYILTÉR.

Értesítés.

Mélyen tisztelt ügyfeleinket és üzletbarátainkat értesítjük, hogy irodáinkat november 5-étől Aleksandrova ulica 4 szám alatti intézeti házunk (volt Angol-Magyar Bank palota) földszinti helyiségeibe helyeztük át.

ROSSIJA-FONCIERE

biztosító és viszontbiztosító társaság fióhigazgatósága.

8374

FIGYELEM!

Értesítjük a t. üzleifeleket, hogy gyűjtőforgalmunk átszervezése folytán abban a helyzetben vagyunk, hogy Csehszlovákiából és Németországból Bécsbe és Novisadra való szállításoknál jelentékeny előnyöket nyújthatunk. Felvilágosítással szolgál novisadi képviselőtünk:

"SAVA" NEMZETKÖZI SZÁLLITMÁNYOZÁS ZESTRIAN & NAJMANN NOVISAD

Mila Ružica ulica 6. Telefon 300.

CARO & JELLINEK

Tarhaz és Szállítási R. T. Wien, I. Deutschmeisterplatz 4.

8270

Önkéntes árverés.

Folyó évi november hó 20-án önkéntes árverés útján Bačko-Petrovoseloi határban levő kalsójárási tanyámon 23 drb. ló, ebből 3 drb. anyakanca, a többi három éven aluli különböző koru csikók kerülnek eladásra.

8342

Horvát János Pál.

Hirdetmény.

A Subotici Izr. Szentegylet bérbeadja az izr. temető mellett fekvő u. n. Rómits-féle 1110 nsz.-öl területű szőlőt az 1923/24-i gazdasági évre.

A bérletre vonatkozó ajánlatok írásban adhatók át vagy szóban terjeszthetők elő Dr. Singer Simon ügyvéd urnak mint szentegyleti ügyésznek f. hó 11-én d. e. 11 óráig.

A beérkezett ajánlatok fölött a Szentegylet közgyűlése fog dönteni

Subotica, 1923. november 2. 8330

Felhívás.

Jandek Dező Frankopanska ulica 25. szám alatti vegyeskereskedését átvenni szándékozom, felhívom a nevezett hitelezőket, hogy követeléseiket 8 napon belül nálam jelentésük be, mert ellenkező esetben követelésük nem vétetnek figyelembe.

Kladek Ferenc Frankopanska ul. 24.

Közö nov. 1-től csütörtöktől nov. 4-ig vasárnapig

Vérvörös ég alatt

Andor dráma 6 főlvonásban

Főszereplő: **Elmo Lincoln.**

Ház eladó, Sudrevičeva ulica 76. Marcit-nalom közelében. Képzettök díjaztatnak. 8253

Jókarban levő Meidinger-királyna eladó. Cim kiadóban. 8281

Modern új nagy ház, melléképítményekkel eladó. — Átvehető. — Nagy Ferenc-telep 167. 8284

PEKEKI

„Diamant“ Hauser & Sobotka bécsi gyártmány, 25 év óta a legjobb sültés, háboru előtti minőségű jugszláviai vezérkísérőnél ismét kapható. **EDUARD DUZANEC** Zagreb, Strassmayerova ulica 10. (Távirat-cím: „DIA M A L T“) Zagreb

FIGYELEM!
Óvakodjék a poralaku vagy folyékony utazatóktól és kérjen csak eredeti „DIAMANT“ ot

Keresek megvétele 8 HP lokomotívot vagy motort, 20—25 HP. Ajánlatot árjelöléssel kérek Czornfal Mihály V. Beckerek. Lenan 35. 8209

Eladó Máv. szivógázmotor, 30 HP cséplővel, azon kívül cséplőgarnitúra eladó. Rak. Bačka-Topola. 8356

Eladó egy keveset használt Schunda-cimbalom. — Cim a kiadóban. 8350

Értesítés! Tisztelettel értesítem a t. vendéközönséget és a kalapkereskedőket, hogy I. Sokolska (Gombkötő) u. 4. szám alatt női és férfi kalapüzletet és modernül berendezett javító műhelyt nyitottam, hol női és férfi kalapok átforgalmazását, tisztítását és festését, elinderek alakítását és vasalását jutányos áron, szakszerűen készítem. Mihoca Vitanović Gyula

Eladó ház. Obrenovac (Szerbia), a város kellő kellő közepén, a piac közvetlen közelében, mely a következőkből áll: négy üzlethelyiség az utcáról, nyolc lakással, 3500 m² területen, Obrenovac Beogradtól 32 km távolságra van, hajóval 2 óra járás és Beograd-Obrenovac között már a munkálatok az új vasútványra megkezdődtek. Obrenovac élénk ipari és kereskedelmi város, a Száva mellett, van kényes fürdője is. — A feltételek végett az érdeklődők szíveskedjenek Milijevity Vladio, az osztály-sorsiaték tisztviselőjéhez: Beograd, Kapetan Mišina ulica 20. szám vagy pedig Tufegdzsity Rádojka szülészhoz, Obrenovac, fordulni. 8346

Kovács-szerzám eladó. Zorád Károly St.-Becej, Gyp-utca 4. 8328

RÉVAI ADOLF SUBOTICA
Csirkepiac, (Kisköz) Telefon 551.

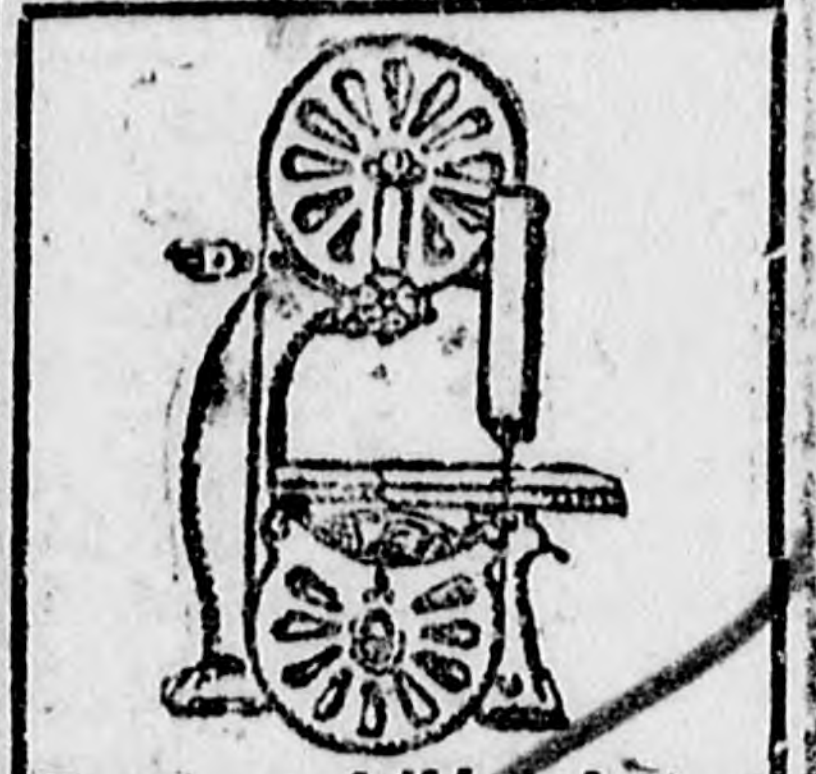
Fával égetett elsőrendű olcsó építőmész, bremendi kőből égetett darabosmész, beoáni portland cement, szárazváltott faszén, vagon-teleben és kisnyben 7003

FASZÉN CSOMAGOLVA IS KAPHATÓ!

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés egy szó 1 dinár, vasárnapig és címszó kétszeresen számít. Legkisebb apróhirdetés ára 10 din. Állástkeresők az apróhirdetési díj felét fizetik. Előfizetési díj havonként 45 din., negyedévre 135 din. Kérdezősküldésekhez válasz helyre melléklendő.

Új és használt szalon- és hálószobabútor, karikahajós varrogép, ágyak, szekrények, sezion, szép gyermekkosci és fürdőkád, előszobafal tükörrel, egy komplett gyermek játékszobabútor, festmények eladó. Lakások elcserelése és kiadása. Bátorozott és garçonszobák előjegyzésben. Tulajdonosok megbízását kéri Lángné, Agina ulica 11. 8384

Famegmunkáló-gépeket golyósapágyazással!

subotici raktárból jutányos áron azonnal szállít:

JELINEK JÓZSEF
Subotica, Paja Kujundžić u. 4

Négy HP, Brainer-gyártmányu, fennálló gőzmotor, üzempépes állapotban eladó Bálint Sándornál, Staramoravican. 8366

Információkat, legyen az bármilyen ügyben, a legmegbízhatóbban és titoktartás mellett eszközöl a már 17 év óta fennálló és jó hírnévre örvendő Malusev-iroda Subotica

Cséplőkészlet, 4 HP, Gazdasági, kifogástalan állapotban, 25 éves, 6 atm. nyomással, olcsón eladó más elfoglaltság miatt. Érdeklődni lehet Fülöp Ferenc vendéglősnél Horogson. Alkalmi vétel!

Eredeti **SZIGNÁLT** legolcsóbb

AJÁNDÉKOK F E S T M É N Y E K B E R O N N I K Á K M A R J O L L I K Á K P O R C E L L Á N O K Ü V E E K E L E F A N T C S O N T

CSAKIS BALOG LINA cégnél kaphatók

Három uccára szól nagy ház, közel a beltérhez, jólmenő, bevezetett üzlettel együtt, valamint beköltözhető lakással, azonnal eladó. Cim a kiadóban. 8251

CIPERAFIA
nyomdavidálat 1957

NOVI-VRBASZ.

Falc-cseréprést kézi hajtásra berendezve, megvételekre keresek. Cim: Begavállalat, V.-Beckerek. 8211

Nyaraló, a Fruška-Gora legszebb völgyében, a irigi országot és hegyi patak mentén, tíz percre Kamenica községtől, ahol vasúti és dunai hajóállomás, posta és telefon. állandó hajóközlekedés van Novissal. — Nagy villa hat szobával és összes melléképítményekkel, személynézetű lakás, járható, baromfi- és disznó, nagy méhészettel együtt, három kat. holdnyi területen, amelyen örök, arnyas park, gyümölcsös és veteményeskert áll. Ehhez csatlakozóan két kat. holdnyi komolyítottvíny és négy kat. hold gyümölcsös és szőlőföld, részben vagy egészen jutányosan eladó. Közelebbit a tulajdonosnál, Schwarz József faterkedőnél Novissad, Ribnji trg 11. szám alatt.

nov. 1-től csütörtöktől nov. 4-ig vasárnapig

Litka

Griffith minden idők legszebb filmalkotása

Ut a boldogság felé

Lérsz 6 főlvonásban.

Főszereplő **LILIAN GISH**

Clubgarnitúra, bőr- vagy szövethuzattal, megvétele keresünk. Ajánlatot kér Kaszinó elnöksége. Mol (Mohól), Bácska. 8269

Eladó egy szappanfőzdeberendezés, mely áll több részből. Cim a kiadóban. 8357

Egy drb dinamo, gyenaramu, 110 Voltos 50—60 Ampéros, eladó Rózsa Ferenc, St.-Kantza. 8177

Asparagus spr. stb. fölsleges növény, helyszüke miatt, jutányos áron eladó a városligetben. 8263

Ügyes kirakatrendező

textil osztályunkhoz azonnali beépésre keresünk

DEUTSCH és POLLACSER
Sombor

KÜLÖNFÉLE

Smyrnaszőnyeg, kézzel-csomózott, elsőrendű becskeréki gyártmányú egyed-árusítója Hoffmayer Mihály özvegye, Subotica. 7521

Elveszett Osztrogonácz Krisztina névre szóló arcképes igazolvány. Kéri a megtalálót, hogy e lap kiadóhivatalába hozza be. 8279

Asztalosok figyelmébe!

Kiváló művészek által összeállított elsőrendű

BUTOR MINTALAPOK GYŰJTEMENYEI

rendkívül nagy választékban kaphatók:

HEUMANN MÓR
Ipari szakkönyvkereskedő, Subotica

Szódavíz a legkisebb mennyiségben gyári áron szállít házhoz bárkinek »Johanna« szikvizgyár Subotica. Telefon 532. 6170

A világhírű Pirelli autógummikból minden méretben, állandó lerakat. Bory gépműhely Subotica, I. Stosova ulica 7. 8183

Butorozott szobák keresetnek bérbe a város bármely részén, havonta 100 dinártól feljebb. Akinek van kiadó, jelentse be Malusev-irodában. 8377

Hizsnál, kövérségnél a dr. Hoffbauer-féle törv. védett soványítólabdacok teljesen ártalmatlanok és étrendi változás nélkül is biztosan hatnak. Nem mirigy-, nem hashajtó. Kimerítő leírás orvosi bizonyítványokkal ingyen. — Kapható illés gyógyszer-tárban, főpostával szemben. 7141

Biztos egzisztencia bárhol, 1500—3000 dinárig. Bővebbet »Egzisztencia« jellegre a kiadóban. 7912

GYORS HIBÁTLAN SZÉP MUNKÁT

(négy nyelven) előnyösen és költségmentesen szállít

BERKOVITS
nyomdai intézete KULA Sajtát modern 5875 könyvkötészet.

Babaklinika babafélek és mindennemű akatrések, továbbá hajfonatok nagy választékban kaphatók. — Színházi parókakészítést, kölcsönzést és ugyszintén maszkírózást vállal. Mindenféle női hajat vesz Lagner János Edénypiac, Pašičeva ulica 6. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 7626

Lakás, 3—4 szobás, 100.000 korona letépesi díj ellenében, a beltérben kerestetik azonnali átvételre. Malusev-iroda. 8373

Asztalosok figyelmébe! Egy kézi Kirchner-féle vésőgép, funérok, beszegező lécek és egy bak kapható. Özv. Vilhelm Jánosné, III., Sudarevič ulica 84. 8358

Jegygyűrűk

és menyasszonyi ajándékok a legolcsóbban kaphatók

ÁDÁM
ékszerész Subotica Radics utca 6. Tört aranyot a legtöbbet fizetik.

Hímzést, öszzszurozást, előnyomást a legszebben és legolcsóbban készít Roth Márton kézimunka-üzlete, Vilsonova ulica 20. főpostával szemben. 8299

Utlevélek vízumozását és új utlevélek beszerzését gyorsan és pontosan eljárt Malusev-iroda.

Elveszett Lakatos Vilmi névre szóló fényképes igazolvány. Megtaláló adja a rendőrségen. 8377

Hizsnál, kövérségnél a Dr. Hoffbauer-féle törv. védett

soványító labdacok

teljesen ártalmatlanok és étrendi változtatás nélkül is biztosan hatnak. Nem mirigy-, nem hashajtó. — Kimerítő leírás orvosi bizonyítványokkal ingyen.

ILLÉS GYÓGYSZERTÁR SUBOTICA

Egy kritikus albumából

Irta: Baedeker

PEDAGÓGIA

A szülőknek és különösen az anyáknak, az a legmelegebb óhajuk, hogy a fiúk és a leányok mentül tovább maradjanak gyermekek. — nekik pedig az az érdekük, hogy minél előbb szünjenek meg azok lenni. S közérdekből is kívánatos, hogy mentül előbb legyenek emberek, s különösen a fiúk minél korábban legyenek férfiak.

Senki olyan jól és senki olyan rosszul nem tud nevelni gyermekeket, mint a szerető anyja.

Könnyebben lehet észrevenni valakin, hogy jó nevelést kapott-e vagy rosszat, mint azt, hogy becsülletes ember-e vagy nem.

A szülő önmagát bünteti, ha a gyermekét bünteti. S ezt a büntetést a legtöbbször meg is érdemli. Nem a gyermek, hanem a szülő.

Az olyan tanítótól, akit szeretünk, még azt is megtanuljuk, amit az nem tud; az pedig, akit nem szeretünk, arra se képes megtanítani, amit tud.

A tanítónak, és különösen a nevelőnek, nemcsak az elméleti és gyakorlati tárgyakból kellene oklevelet szerezni, de vizsgát kellene tenni a kedély- és jellemtanból is.

Nagyon jó véleménnyel vagyok a tanítókról. Tagadhatatlan, hogy leghasznosabb tagjai a polgári társadalomnak, lelkes munkásai a közművelődésnek, s feladatukat becsületesen és lelkiismeretesen teljesítik. Csak egy kicsit többet tudnának!

A fiúknak többet árt, ha leányos nevelést kapnak, mint a leányoknak, ha fiúkhoz illő nevelésben részesülnek. Sőt az »új nő« szinte megkivánja, hogy a fiziológiai szempontok figyelembe vételével lehetőleg férfias tanítást és nevelést kapjon. Ellenben ez új korszakban azok a fiúk, akiket túlfinomán és gyöngéden nevelnek, okvetlenül rosszul járnak s a nagyobb erőt követelő küzdelmekben minden bizonytalansággal elbuknak.

Csak az lehet igazán jó tanító, aki egyszerre mind jó nevelő is.

Hogy milyen nehéz tudomány a nevelés, azt csak a pedagógusok tudják. Az apák és az anyák, akiknek fogalmuk sincs róla, könnyűnek tartják.

A legkiválóbb pedagógus csak kevéssel ért jobban a gyermekneveléshez, mint az, akinek fogalma sincs a pedagógiáról.

Amerikában — persze hogy Amerikában! — egy borbély valami igen kitűnő borotváló-szappant talált föl. Guano-nedvből készítette, amelynek tulajdonságai szörnővesztő a hatása. Ezzel a találmányával azt érte el a derék művész, hogy klienseinek a szakálla, alig borotválkoztak azok meg, megint gyorsan kinőtt, s a jó emberek kénytelenek voltak már néhány óra múlva öt újból fölkeresni s magukat ismételve megborotváltatni, ami a teleményes föltaláló üzletét rövid idő alatt észrevehetően föllendítette.

Ez a talán nem is egészen hiteles történet jut eszembe mindig, valahányszor bizonyos tanítók és tanárok működését figyelem meg. E jeles szakemberek ugyanis valami olyan új módszert alkalmaznak, amelynek folytán, alig érnek a gyerekek haza az iskolából, már elfelejtették azt, amit ott tanultak. Csak-hogy ők nem mehetnek oda ugyan-az nap megegyszer vissza! Itt a guano-rendszer nem bizonyul jónak s a gyorslejtés e kozmetikum az általános művelődést bizony nem mozdítja elő.

A nevelésnek egyik alaptörvénye, hogy tanítsak meg a gyermeket elviselni az unalmat, — hogy tudjon panasza nélkül unatkozni. Mert az élet, amely rá vár, valószínűleg nem lesz nagyon mulatságos, és semmi-estre se lesz éppen tarsangyszerű. S hogy annak komolyságra és egyhangúságra, esetleg szomorúságra és gyötörő unalmára kellő módca legyen előkészítve, mentül korábban kell megszoknia az unalmat. Ha korán hozzászokik, felnőt korában nem fog irtózni és kevesebbet fog szenvedni tőle. S talán egyáltalában nem fog unatkozni.

A tanító szeretete többet ér, mint a tanító tudása, s a tanuló tisztelete többet, mint a szorgalma.

Ha a tanító és a tanítvány szeretik egymást, a jó taneredmény biztos; ha csak az egyik érez rokonszenvet a másik iránt, az eredmény kétes; ha nem szeretik egymást, akkor az eredmény: nulla.

A koronás emigráns

Karl von Werkmann könyve Habsburg Károlyról

A pranginsi kastélyt hatalmas vadaskert veszi körül, amelyben óraszámra elbolyonghatott lakója; a hertensteini villa terraszán csodaszép hegyi tóra könyököl ki és lépcsőjének legalsó fokánál kötött ki a motorcsónak, amivel vendégei megközelíthették a közeli svájci városkát; a funchal nyaraló örök-napsütéses, fél-tropikus vidéken, magas hegy tetejéről bámul le a mindig azurkék tengerre: és a koronás emigráns valami megmagyarázhatatlan nosztalgiaiával elvágyódott innen is és mindenünnen vissza a budai királyi palota poloskás és kényelmetlen ripszbutorai közé, ahol pedig életének alig néhány napját töltötte csak koronázásakor és — mint a palota gondnokától tudom — nagyon kellemetlenül érezte magát, mert nem tudott a bogarak miatt aludni. Nem honvágy gyötörte a száműzetésben, hiszen sok lelki és érzelmi közössége a magyarsággal nem volt és nem is lehetett a rendes osztrák főhercegi nevelésben részesült uralkodónak, csak az örök emigránsmentalitás sodorta abba a lelkiállapotba, amely közös minden idők legkülönbözőbb sorsú politikai száműzötteiben, legyenek körülményeik, terveik és céljaik mások és mások s akár merőben ellentétesek. Az a memoár-kötet, amelyet Werkmann Károly százados, néhai Habsburg Károly személyi titkára, most magyar nyelven is kiadott »A madeirai halott« címen — és amely természetesen, emigráns-könyvek kényszerű szokása szerint, külföldön, a müncheni Verlag für Kulturpolitik kiadásában jelent meg — érdekes bizonyítéka annak, mennyire nincs különbség éppen a legfontosabb dolgokban, az otthoni események megítélésében, emigráns és emigráns között, éljen bár királyi udvartartás közepette heivéciai kastélyban, vagy bécsi nyomor-barakkban, fagyú-izü corned beef-en tengődve vegetáljon, akár pedig moszkvai szovjetház-szállodákban feszítsen borkabát-uniformisban, divatos kézigránát-csútkákkal nadrágszíji-arszenáljában. Magyarországon Habsburg Károly helytartói csinálták száműzetése ideje alatt is az ő és uralkodó-osztálya legsajátosabb politikáját s mégis ennek az uralkodó-osztálynak legpregnansabb reprezentánsa, maga az uralkodó, semmi közösséget nem tudott érezni — mert távol volt — otthoni híveinek módszereivel, felfogásával, szereplésével s ezek megítélésében sokkal közelebb állt a legbaloldalibb forradalmárhoz, akitől pedig ég és föld, világnézeti különbségek szakadéka és a gyűlölködés egész tengere választotta el, mint legbizalmasabb magyarországi híveivel. Több köze volt Gábor Andorhoz, aki szinte tébolyodott dübölés és elkéseredéssel bélyegezte meg a felelőtlen elemek munkáját, mint gróf Andrássy Gyulához, aki tőle telhetőleg leplezgetni igyekezett az atrocitásokat; és iródeákja, nézeteinek

és véleményeinek kétségtelenül hűséges tolmácsolója, Werkmann százados, semmivel sem ir szordinosabb hangon a jelenlegi magyarországi kormányzatról, mint, mondjuk a Bécsi Magyar Ujság. Sőt...

Dante és Erdély

Az emigránsnak sohase elég nagy a világ ahhoz, hogysem belenyugodhatna: van egy kis zug valahol, ahová nem térhet többé vissza. Ez a gondolat annyira elviselhetetlen, hogy akit gyötör, az még az ördögöl is szövetkezne ellenfelei leigázására, és nem Dante volt az utolsó politikai száműzött, aki külföldi hatalmak megszállásától várta sorsa — és hazája sorsa — jobbrafordulását. A hazaárulás vádjá könnyen kész az ellen, aki külső országok fegyveres segítségével akar saját hona belpolitikájába avatkozni és könnyen rásütik ilyesmire az emigránsra a bélyeget, hogy szövetkezett az ellenséggel; az az ember azonban, aki meggyőződéséért, szent vagy annak velt eszméért küzdve mindent elhagyott, hazát, tűzhelyet, családot, aki veszni hagyta állását, kenyerét, vagy vagyonát és inkább vándorbotot vett kezébe, az az ember nem tekint ellenségének mást, csak az otthoni uzurpátort és nem csupán saját ellenségét látja benne, hanem minden bizonytalansággal hazája, országa, népe legnagyobb átkát is, akinél rosszabb a külső jogi szövetséges sem lehet, csak jobb; és mindenki barátja, aki a bitörő ellen segít. A koronás emigráns sem rettent vissza attól, hogy a hazaárulás vádját emelje ellene: nagystílű külföldi sajtópropagandát folytatott az októberi kormányok, a magyarországi szovjet és a Horthy-rezsim diszkreditálására egyformán, s mint Werkmann is megemlékezik róla, elárasztotta emlékirataival az összes európai és amerikai államfőket. Arról, hogy már a bolsevizmus idejét megelőzően is a külföldi hatalmasságok fegyveres beavatkozását sürgette a német-osztrák és magyar demokratikus köztársaságok letörésére, természetesen bölcsen és mélyen hallgat a detronizált császár-király személyi titkárának könyve: erről a tényről csak Wilson legutóbb publikált emlékirataiból szerezett a világ tudomást. Viszont azt már fölöslegesnek tartja eltitkolni Werkmann, hogy uralkodója hasonló intézkedéseket igyekezett kierőszakolni a magyarországi szovjetköztársaság ellen is, amely — és ez érintette legkellemetlenebbül a pranginsi házidiplomáciát — eredményesen, vagy legalább is látszólag eredményesen vívott integritás-háborút a csehszlovákok és románok ellen. Afelel, hogy a hazafiasság szabadalmazott képviselői nem mondanak majd terhelő verdiktet az uralkodó fölött, amiért háborút-vívó országa harcoló ellenségeinek megerősítésén dolgozott 1919 márciusa és augusztusa között, bizonyos lehetett a titkár-tör-

ténetirő, hiszen gróf Andrássy Gyulától kezdve, aki egy politikai tanulmányában maga dicsekszik el azzal a tétellel, hogy a kommün alatt fegyveres beavatkozást sürgető memorandumot intézett az antánthoz, az arisztokrácia csaknem minden külpolitikai összeköttetésekkel rendelkező tagja buzgó tevékenységet fejtett ki ebben az irányban. Ellenben éppen ezek a tizenhárompróbás patrióták lepődnek majd meg legjobban azon, amit Werkmann könyvéből kell megtudniok, hogy Habsburg Károly — akinek híve Magyarországon mindig az integritás jelszavának hangoztatásával csináltak propagandát a legitimizmus gondolatának — hajlandó volt Erdélyről végleg lemondani Románia javára, ha Románia viszonzásul segíti a restaurációt Horthy ellen.

Lojális portré Károlyról

Werkmann báró nem pszichológus, nem kenyeré a lélekanalízis és nem nagyon érti, mi vitte rá kétszer is a császár-királyt arra, hogy mindenét, életét is kockára tegye trónja visszaszerzéséért. Meglehetősen tisztán látja azt, hogy Habsburg Károly nem volt a hatalom gyakorlására született, nagykaliberű és tetterős egyéniség volt, hanem megmaradt mindvégig annak a csöndes, jóindulatú, keveset okosodó huszárfőhadnagyanak, akinek nevelték. Az a lojális portré, amit fest róla, nem is túlságosan retusált s ha egyes hibákat szépitget is, emberfölöttivé és félistenné nem igyekszik tenni a madeirai halottat.

»Károly főherceget — írja róla — nem nevelték uralkodónak. Sajnos, az akkori idők stílusának megfelelően »főhercegnek« nevelték. Ezért nem a főhercegi anya, kinek nem egyedüli gyermeke volt, hanem a főhercegi gyám (Ferenc Ferdinánd) és az évek szelleme felelős. Károly főherceg nem részesült jó tanításban. Mint magántanuló végzett a wien Schotten-gimnáziumban, majd a prágai egyetemen jog- és államtudományi előadásokat hallgatott néhány szemeszteren át. Jellemző, hogy a császár ifjúkori tanulmányai alatt nem talált örömet egy bizonyos tárgyelemben és sohasem jött meg a kedve, hogy egyik vagy másik tárgyan különösebben kiképeztesse magát. Ha pedig az anyát fölmentik Károly főherceg hiányos kiképezetése miatt, úgy neki ezt még inkább meg kell bocsátani. Neki, aki nem látott más célt maga előtt, mint hogy jó lovasítsz legyen. Kétségtelenül az is lett. A századparancsnoknak szeretnie kell az embereket és a lovakat, lelkiismeretesnek kell lennie, minden részletre ki kell terjednie és gyakorlati érzékre van szüksége. Mindez meg volt Károly főhercegen. Katonai tudományi előadásokkal akartak belőle hadvezért nevelni. E célból kiváló tanárokat adtak melléje, de — ezek nem taníthattak és gyakorolhattak szabadon. A főhercegnek, midőn 1916 tavaszán egy hadtest élére állították, nem volt más segédeszköze, csak az intelligenciája. A király — nyíltan megmondva — nem értett az »élethez«. Az életet legegyszerűbb formájában, értékes isteni ajándéknak tekintette. Nem is tudott megbecsülni egy művész értékekkel berendezett otthonát sem. Az ingyenség idegen volt előtte. Gyakran mulattatott engem, — aki hasonlíthatatlanul egyszerűbb környezetben nőttem fel, — amint a császár egy vasuti étkezőkocsi közepes ebédjét, vagy egy falusi kocsmá vacsoráját pompásnak találta s egyszerű rosz, máskor meg a legkitűnőbb cigarettát ugyanabba a kategóriába sorozta. A materiális élvezetek iránti érzék e teljes hiányának tulajdonítható, hogy Károly császár sohasem lehetett iszákos ember. Házassága után maga és vendégei részére kis borpincét rendeztetett be. Egy-

A Vajdasági Magyar Írók Almanachja november végén jelenik meg

kori magyar nyelvtanára egy alkalommal, mindenki által élvezhetően szegedi Schiller-bort ajánlott neki; ebből ivott aztán a császár dében és este egy-egy pohárral. Még a Svájcban is ezt itta. Funchalban már nem jutott el ez az ital. Bizonyára hiányzott. Egyébként ez a több mint szerény férfi nem is volt insége tudatában. Zita Bourbon-pármái hercegnővel kötött házassága folytán nem lett nagyobbstíli Károly háztartása. A császárné is egyszerű, szerény viszonyok között élt. A vendégfogadások nagyszerű rendezése a személyzet műve volt; valóságos pompa volt ez, melyet a vendéglátók csupán a vendégeik miatt tűrték.

Kissé misztikus magyarázatát adja Werkmann annak, hogy az a jámbor és energia-tulengésben egyáltalán nem szenvedő ember, akinek Habsburg Károlyt könyvében lefesti, miért ragaszkodott olyan kétségbeesett erővel ahhoz a már szinte rögeszméjévé-vált gondolathoz, hogy trónját mindenáron vissza kell szereznie, holott, míg uralkodott, kényelmetlenül érezte magát rajta és saját bevallása szerint töviskoszorúnak érezte császári és királyi koronáit. Az író titkár szerint akit egyszerű áthatott annak a felelősségérzetnek magasztossága, amit az uralkodás jelent, az mindig legszentebb kötelességének fogja tudni, hogy ne hagyja magára a rábizott népet és ne hagyja az egyszer már betöltött trónt üresen. E szépenhangzó frazisz ellenére is nehéz akkora jellem-átalakító erőt tulajdonítani akár a kötelelességteljesítés Károlynál úgy látszik valósággal malasztiként jelentkező varázsának, akár a trónnal való fizikai érintkezés felemelő érzésének, hogy megmagyarázzanak tekinthető ennyivel Habsburg Károly meamorfózisát. Ha pszichológus lenne Werkmann, a kulcsot ehhez inkább az emigráns lélektanának tanulmányozásával próbálná megtalálni: az önvád, az öngazolás vágya, a sértett önértet, a csak-azértis, a bosszu, az »ezt én is tudtam volna«-érzése, az elkövetett hiba kireperálására irányuló törekvés és még sok hasonló lelki tényező az összetevője annak a lélektápnak, amely arra hajtja a száműzöttet, hogy akár milyen áron, de még egyszer visszakérüljön oda, ahonnan többé-kevésbé szégyenletes módon kellett távoznia és hogy ott még egyszer jól csinálhassa ezt, amit egyszer már elrontott.

A trónpretendensek

A politikában sincs légüres tér; alig teszi ki az üldözöttség elől menekülő emigráns szabaddal az országból, megindul a túlekedés máris helye betöltéséért, minél előkelőbb és kívánatosabb ez a hely, annál inkább. Az emigráns ez egyébként természetes folyamat alkalmával órákat vehet abból, hogy mi a hitszegés, megismerkedhetik a baráti hűtlenség és a testvéri árulás minden leheto s kirivónál-kirívóbb példájával. Az elmenekült proletár-vezér visszatérése elé azok gördítik a legmagasabb és legtüskésebb akadályokat, akik »ideiglenesen« elfoglalták helyét pártjában; a száműzött uralkodó is azok részéről tapasztalja a legtöbb haláltanságot, akik hűveinek adták és adják ki magukat, akik csak »helyettesítik«, akik lépten-nyomon biztossítják rokoni szeretetükről és változatlan hűségükről és akik rajta s egymáson is keresztülgázolva túlekednek, versengenek, igyekeznek elfoglalni trónját.

Werkmann százados a trónpretendensek közül Horthy kormányzóról ír a legnagyobb gyűlölettel: őt teszi felelőssé azért, hogy — mint Werkmann állítja — önző szempontjai miatt megakadályozta a restaurációt. A pranginsi és hertensteini diplomácia azonban még ennél is ros-

Meleg és biztató érdeklődés nyilatkozik meg mindenünnen a felé a könyv felé, mely a Vajdasági Magyar Írók Almanachja címen gyűjti össze az itt élő és dolgozó magyar írókat, hogy reprezentálja, dokumentálja s a nyilvánosság napfényével és levegőjével felelje a vajdasági magyar irodalmat. Az az érdeklődés, ami az Almanach iránt megnyilvánul, sokkal többet jelent, mint azt, hogy az olvasók figyelmét a vállalkozás fölkelte. Ma minden politikum, amiben a kisebbségek élete megnyilatkozik. Könyv, színház, képzőművészet, hangverseny, újság, előadás — ma mind jogcim, bizonyíték, érv, argumentum, ami — ki tudja, hol és ki tudja mikor — egyszer mégis csak jó lesz arra, hogy segítsen kopogtatni a bezárt iskolák kapuin, segítsen szóra — magyar szóra — birni a néma ajkakat, segítsen földet adni a magyar földmunkásnak s adjon közvetlenül is kulturát a kultúra ellátatlanjainak. Az irodalom a legközvetlenebb, legvisszhangosabb, legélesebb harci eszköz. Az a könyv, amelyik azzal indul utnak, hogy az itt élő írókat reprezentálja, az a könyv, amelyik mindenkinek az írását hozza, aki itt él és magyar író, amelyik a vajdasági magyar irodalom legelső kollektív megnyilatkozása, kiérdemli a megbecsülé-

szabab néven vette a magyar kormányzótól azt, hogy véleményük szerint kétszínű játékot folytatott és ezzel szinte belevitte Habsburg Károlyt — ki eleinte bizott benne — a balul végződött puccs-kísérletbe. Horthy, mint memoároknak között aktákból kiderül, minden alkalommal megragadott arra, hogy urát királyát hűségéről és ragaszkodásáról biztosítsa: kormányzóvá választása előtt egy héttel Révhegyi Béla százados utján megüzente Pranginsba, hogy csak helytartónak tekint magát s ha »ugy akarja a király... nyomban félreáll.« Az uralkodó esküdt Horthy megbízhatóságára s a kormányzónak csak az a terve nem tetszett neki, — amiről szintén Révhegyi utján értesült — hogy az utóállamokat bolsevizáltnak akarja. Amióta Ludendorff leplombált vagonban csempészette be Uljanov Lenint Oroszországba, azóta a császárok nem szeretik az ilyen veszélyes experimentumokat: ezt meg is üzente Horthynak. 1920 október elején Ottrubay Károly örnagy járt Horthy megbízásából Pranginsban és ekszuzálta a kormányzót, aki nem tehet róla, ha »éretlen, fiatal tisztek« a nemzeti királyság jelszavával propagandát csinálnak királlyá választása érdekében. Négy nap múlva pedig Láng Boldizsár vezérkari ezredes, a kormányzó katonai kabinet-irodájának főnöke jelent meg a hasonló misszióval Habsburg Károlynál. A király annyira bizott Horthyban, hogy amikor Werkmann százados figyelmeztette az ugynevezett kamarilla — Gömbös és társai — aknamunkájára és óva intette attól, hogy a kormányzó ígéreteiben bizva Magyarországra utazzék, a király ingerülten szolt rá:

— Nem engedem, hogy tengernagyomról azt mondják, hogy meg fogja szegni esküjét.

Amikor az első puccs sikerét Horthy váratlanul meghusította, a király bizalmát mélyeséges gyűlölet váltotta fel iránta. A kormányzó azonban ennek ellenére is fenntartotta a most már hertensteini udvarral az összeköttetést és közvetlenül a második puccs előtt hosszú írásbeli expozéban fejtette ki a király előtt, hogy egyébként sem táradozik, mint a

sét és meleg támogatását mindenkinek, akinek a magyar kultúra sziv-béli ügye.

S ez a könyv valóban mindazt nyújtja, amit ígér. Ha nem is soroljuk fel mind az író nevét, akinek írását hozza az Almanach, máris meggyőződünk ennek az állításnak valóságáról.

Ambrus Balázs, Aszlányi Dezső, Borsodi Lajos, Császár Géza, Csuka Zoltán, Dettre János, Diószeghy Tibor, Farkas Geiza, Fenyves Ferenc, Graber László, György Mátyás, Haraszti Sándor, Havaş Károly, Juhász Ferenc, Láng Árpád, László Ferenc, Milkó Izidor, Páll Tamás, Radó Imre, Szántó Róbert, Szabó János, Szenteleky Kornél, Stern Lázár, Somfai János, Tamás István és mások írását hozza az Almanach. Ezen kívül közli Lányi Ernőnek, egy csudálatos szépségű és még meg nem jelent dalát, énekhangra és zongorakíséretre. S meg lesz benne — az Almanachok tradíciójaként — az 1924. évre szóló naptár is fekete és piros nyomással.

Az Almanachot Dettre János és Radó Imre szerkesztik. Az ára 50 dinár lesz, 150 kézzel számozott amatőrpéldány is készül, mely 100 dinárjával jegyezhető elő. Az Almanach megrendelhető a Bácsmegeyi Napló szerkesztőségében.

Habsburg-restauráció előkészítésén.

»A kormányzónak ezt az írását a magyar kormány az októberi események után kiadott fehér könyvében bizonyos okokból kifolyólag nem közölte.« — írja erről Werkmann némi gunnyal.

A bécsi emigráns-lapok sem támadták a magyar kormányzót élesebben, mint az emigráns király íródeákja cselekszi emlékirataiban. Ami vádat azok felhoztak Horthy ellen, azt Werkmann egytől-egyig aláírja. Az emigráns-sajtónak azt az állítását, hogy Horthy csak bitorolja hatalmát, Werkmann könyve így teszi magévá: »Horthyt az »általános népakarat« hívta meg a budai várba, de meghívásnak nem csekély szépségű hibája volt az, hogy a választás alatt a parlament épületét katonák vették körül.« Az emigráns-sajtónak azt az állítását, hogy Horthy az ugynevezett lelelőtlen elemek és legjobb tisztek játékszere, Werkmann így adoptálja: »Horthy megválasztott államfő volt, de nem szabadon választották. Naponta megjelentek előtte azok, akik a hatalomhoz segítettek, figyelmeztetve őt, hogy részt akarnak a hatalomból. Horthy ezt meg is adta nekik. A király e szomorú tapasztalatok után nem várt már tőle többé hűséget.« Az emigráns-sajtónak azzal az állításával, hogy Horthy a magyar nép körében népszerűtlen, Werkmann így azonosítja magát: »Első útja (Horthynak) Zala- és Somogy megyébe vezetett. Az egész uton oly nagymérvű elővigyázat és biztonsági rendszabályok történtek, mint még soha azelőtt. Csendőség, rendőség nagy számban lett összpontosítva, zaklató rendőri intézkedések életbeléptetve, a hivatalos apparátus mozgásba hozva és dacára ennek a fogadtatás fagyos volt, a nép nem éljengett, néma maradt.« A király és környezete, mint Werkmann könyvéből kiderül, Horthyt tette felelőssé személyében — csakugy, mint az emigráns-sajtó — az ország minden bajáért, a kamarillák, mellékormányok uralmáért, a felelőtlen elemek garázdálkodásáért. »Horthy (olvassd Gömbös)«, — ezt nem bécsi emigránsok írják, hanem Habsburg Károly íródeákja és ugyanő ál-

lapítja meg Horthyról és Bethlenről: »Kormányzó és kormányelnök olyan hatalomra támaszkodtak, melynek foglyai voltak.«

József és Albrecht

A főhercegekkel szemben, akik trónkövetelőnek csaptak fel, de közben a császár-királyt, mint családfőt leveleikben és személyes nyilatkozataikban sohasem szüntek meg biztosítani arról, hogy elismerik jogait a trónra, sokkal kiméletesebb Werkmann százados könyve: hiába ezek mégis csak az Osztrák Ház tagjai! (Mellékesen jegyezzük csak ide, hogy a svájci Begnins anyakönyvi hivatalában, amikor a császári pár Rudolf nevű gyermekét bejegyezték, nagy vita volt arról, hogy is hívják tulajdonképpen a Habsburgokat? Az anyakönyvvezető Habsburg-Lotharingiai Rudolfnak akarta az újszülöttet elkönyvelni, ami ellen az udvar tiltakozott, azon az alapon, hogy a Habsburg név csak történelmi emlék és nekik semmi közük sem a Habsburgokhoz, sem a lotharingiai hercegekhez. Kérésükre végre is Osztrák Rudolf néven került az újszülött az anyakönyvbe.) Habsburg Józsefet azzal a formulával menteteti a könyv, hogy ő nem törekedett a királyságra, csak hűvel dolgozott ilyen irányban »bizonyára« engedélye nélkül. Azonban különböző akták szemellátható célzatu ismertetése a könyv minden olvasója előtt kétségtelenné teszi, hogy »Egalité József« — ezzel a névvel is Werkmann tisztelt meg a főherceget, amiért letette a köztársasági esküt — ismerte és megfélelő formában támogatta is a királlyá választása érdekében folyó propagandát. A főherceg blamátlására egyébként szótól-szóra leközi a főherceg kissé átlátszóan háriánoskodó levelét, amelyben beszámol arról, hogyan menekült koromsötét éjszaka, zuhogó esőben, gyalog palotájából a proletárdiktatura kikiáltásának éjjelén, — véletlenül nagyon pontosan emlékszem rá egész hajnalig csavarogtam az utcákon, hogy a március 21-éről virradó éjjel egyetlen csöpp eső sem esett a csillagos égből — hogyan mentette, milyen hősiessé, életét a kommun alatt, s hogy még Szamuelyt is le akarta lönni.

Albrecht főherceget is menti ugyan »fiatalos könnyelműségével« Werkmann, de vele szemben az udvar még annyira sem volt elnéző, mint József főherceggel szemben, hiszen Albrecht nem is egy ízben szembe helyezkedett az uralkodó parancsával, tilalma ellenére elutazott Magyarországra tárgyalni Gömbösöket, akik őt II. Árpád néven akarták királlyá kikáltani, és az első király-puccs alkalmával a fiatal főherceg besugta Horthy szárnységeinek, Magasházy századosnak, hogy Beniczky és Szmeccsányi képviselők a királyhoz igyekeznek autón Szombathelyre; a két képviselőt azután tudvalevőleg utközben letartóztatták Horthy intézkedésére. Habsburg Károly ezekután nem volt hajlandó fogadni Albrechtet, amikor az Hartensteinben felkereste, hanem csak Borovicsényi nevű magyar titkára útján hallgatta ki; attól kellett II. Árpád apátnak bocsánatot kérni.

A Monsieur X. és a pápa

A kifacsart citrom és az emigráns egy anyaméhben született, közös sorsuk, hogy mindenki csak kihasználja igyekszik s azután eldobja őket. A koronás száműzött is kopott baráti biztatásokat, ígéreteket, támogatás kilátásbá helyezését arra az esetre, ha — sikerül a restauráció, Werkmann könyve nem árulja el, hogy ki volt Károly titkos francia jóakarója, aki megígérte, hogy a nagyhatalmak tudomásul veszik majd a befejezett tény. Horthy és az ébredők ellenkezése miatt mindkét alkalommal meghusult az uralkodónak az az igyekezete, hogy be- jezt tárvet

elé állítsa az ántántot és így sohasem fog kiderülni, mennyi komolyság volt az álarcos monsiurnek ígéretében. Habsburg Károly haláláig hitt benne s titkára könyve sem tesz szomrehányást soha a franciáknak, hogy a puccsok miatt kétszer is felléptek teljes szigorral, Habsburg Károly ellen. Hiszen nem történtek »befejezett tények«...

A pápai udvarnak ellenben tesz egyhelyűt, halk és rezignált hangú szomrehányást Werkmann. Nem azért, mert a befuccsolt puccs után a pápai kormányos, az *Osservatore Romano* tiltakozott az ellen — a tényeknek egyébként megfelelő gyanúsítás ellen, hogy a pápa támogatta Habsburg Károly aspirációt, hanem mert kiderült ebből a kommunikéből, hogy a pápai udvar, amely a bécsi hercegek révén tudott a király magyarországi utazásáról, titokban informálta erről a vatikáni angol nagykövetet. »Kérdés, — írja Werkmann — vajon szükséges volt-e mindezt, amiről a wieni érsek és nuncius jelentést tett, az angolokkal s a franciákkal közölni és ezt a »nyíltszívűséget« világgá kürtölni?« Az emigránsoknak meg kellett tanulnia, hogy a politika még akkor is »ur huncutság«, ha a Vatikánban csinálják és hogy a nuncius számára, ha politizál, olykor sokkal megfelelőbb lenne a denuncius elnevezés...

Az emigráns király és magyarországi hívei között is — őrve ezalatt azokat, akik nem csak valottak magukat annak, hanem azok is voltak — szakadék tátong abban a tekintetben, ahogyan a proletárdiktatura után bekövetkező atrocitásokat megítélték. A magyarországi legitimisták vagy résztvettek ezekben, vagy — mint Apponyi és Andrássy az első időkben tett nyilatkozataikban — érthetőnek és természetesnek találták az ugynevezett kilengéseket. (Apponyi később már, némi rezervációkkal, tiltakozott minden ilyesmivel) de legalább azokat ítelték el, akik — mind mondották — a fehér terrortól szóló mesékkel félrevezették a külföldet és aláásták a nemzet jó hírét, s nem azokat, akik a szóbanforgó cselekményeket elkövették. A koronás emigráns ebben a tekintetben teljesen egy véleményen volt a koronátlan; szovjet-csillagos, illetőleg öszirózsás emigránsokkal. Werkmann, amikor az atrocitásokról ír, semmivel sem használ enyhébb hangot, mint azok a magyarországi legitimisták, akik hazaárulónak bélyegezték meg mindenkit, aki a terror és a fehér szavakat valahogyan is kapcsolatba merete egymással hozni. »Horthy — írja — 1920 márcs, amelyet az egész művelt világ nevezte ki miniszterelnöknek. Rövid életű kormányzása arra az időre esik, amelyet az egész művelt világ fehér terrornak bélyegzett meg. A forradalmak vérozónán keresztül jutnak győzelemre. Az ellenforradalmak legtöbbszörre ugyanezt a példát követik. Az 1919-iki ellenforradalom azonban ment volt minden szenvedélytől, mert hiszen Kun és hívei elmenekültek, még mielőtt a nemzeti hadsereg leszámolhatott volna velük. Az egyénnek nem lehetett és nem is volt szabad bosszút állania, hiszen nem is tudott szemet-szemért, fogat-fogért megbosszulni. De mégis ez történt, még pedig oly mértékben, hogy az egész művelt világ felzudult emiatt.

Nem Kun Bélának, emek az elmenekült, gyáva gyilkosnak a panaszai voltak azok, amelyek a kulturált Európa lelkiismeretét felrúzták. A gyenge kormány által megtört, cél és értelem nélküli ellenforradalom, mely csak a győzelem után vált véressé, már önmagában véve is felháborító volt. A fehér atrocitások megvetendő volta nemcsak a külföld, hanem a legjobb magyar

hazafiak szenvedélyes tiltakozását is kiváltotta. Más helyen: »A legborzasztóbb az volt, hogy a kegyetlenségek értelmi szerzői rendszerint megmenekültek a törvényes üldözés elől, még pedig oly személyek segítségével, akiknek befolyása fölött egészen a kormányzóig.« És végül: »Fájdalmasan tapasztalta mindenki, hogy Bethlen gróf és kollektívái minden alkalommal sokkal erősebb szavakkal illették azokat, akik ezeket az állapotokat ostromozták, mint azokat, akik azt előidézték és föntartották.«

Az emigráns-mentalitás ugyanaz,

Bolgár emigránsok közt a nisi vöröskereszt barakban

Budapesti csokoládégyáros — bolgár forradalmár
Még mindig tömegesen jönnek a menekültek Bulgáriából

Kanyargós utcákon, félig feltört utakon robog az autó — minden pillanatban attól lehet tartani, hogy kilyukad a pneumatik a szétszórta, hegyes köveken. Nis utcáit most javítják. Az egyenes irányban szegesdrót zárja el az utat a javítás miatt. Vissza kell fordulni, nyaktörő meredélyen, víztölcsákon keresztül érünk el néhány perc alatt Nis külvárosába, a Vöröskereszt barakba, a bolgár emigránsok szállására.

A szegesdróttal bekerített nagy udvaron, kisebb csoportban, hevernek a fűvön, kopott ruhában, a szeptemberi bolgár kommunista-földműves forradalom menekültjei.

Csak bolgárul beszélnek. Az egyikkel nehezen megértetem magam szerb nyelven, hogy magyar újságíró vagyok. Egyszerre felderül az arca, elszalad és néhány pillanat múlva egy jobb ruhába öltözött fiatalember tér vissza, aki magyarul szól hozzám.

— *Pesti vagyok* — mondja a fiatalember, amikor látja meglepetésemet magyar beszéde fölött. Kérdésemre elmondja, hogy bátyjának csokoládé- és cukorkagyára van Budapesten, a másik orvostanhallgató, szülei és egész rokonsága ott lakik. Ő maga aktív bolgár tiszt volt, a fegyverszünet után bátyja gyárában dolgozott ez év áprilisáig, ez idő alatt megtanult magyarul. Áprilisban visszatért Szófiába és csatlakozott Sztambulijcsky híveihez.

— Junius nyolcadikán — mondja — egyszerre arra ébredtünk, hogy a tiszték az urak. Mindenki, aki Sztambulijcsky pártjához tartozott, menekülni kellett.

Ő is elmenekült és junius óta Nisben van a többi emigránsokkal együtt.

— Kap-e hírt Budapestről a hozzatartozóitól? — kérdem.

— Nem írok, ők sem írnak, mert félek, hogy kellemetlenségük lehet. Azért nem is megyek Budapestre, mert ott nem látják szívesen Sztambulijcsky híveit. Kérem, ne írja meg a nevemet, mert a szüleim miatt nem akarom, hogy Pesten megtudják.

Mig a csokoládégyárossal beszéllek, egy emigráns értesíti a bolgár menekültek komitéját érkezéséről és hamarosan két kopottruhás férfi kíséretében tér vissza. Bemutatkozunk, — nevetek természetesen nem lehet érteni. A csokoládégyáros tolmácsolja beszélgetésünket.

Az egyik volt tanfelügyelő, negyvenöt év körüli aggyán, akinek napbarnított arcán meglátszanak a szenvedések, nélkülözések. Teljesen ősz. Sötét zakkóruhája, fekete inge és fekete nyakkendője teljesen kopott. A másik ügyvéd, Ferdinando városából, harmincöt éves lehet, de ötvennek is mondhatná magát, fáradt vonásai ezt sem cáfolják meg.

csak a cél más: homlokegyenest el-lenkező. De a célhoz vezető uton még találkozunk a szélsőségek. Rudeas László, a kommunista-vezér, bizonyos lelkesedéssel fogadta az orgoványi gyilkosságok hírére és elégedetten szögezte le lapjában, hogy így van ez jól, mert a fehér terror forradalmastja a proletariátust. A koronás emigráns titkára viszont azért imádkozott, hogy a demokrácia uralmát Magyarországon és Ausztriában a bolsevizmus váltsa fel, mert »a vörös tengeren keresztül vezet az út az ígért földjére«.

Minél rosszabb, annál jobb — ez is tipikus emigráns-gondolkodás.

Bevezetnek a komité »irodájába«. A hatalmas barak terméből nyílló, deszkával elkerített kis kamrába, amelyben egy deszkaasztal és egy rövid pad áll.

Megismétlem kérésemet, hogy mondják el sorsukat és mondjanak el részleteket a szeptemberi forradalomról.

Az ügyvéd és a tanfelügyelő szemé egy pillanatra összevillan, valamit beszélnek bolgár nyelven.

— Magyar újságíróknak nem nyilatkoznak — mondja a tolmács.

Felvilágosítom őket, hogy jugoszláviai magyar lap munkatársa vagyok.

— Akkor igen — válaszolják és azután a tanfelügyelő, a nisi bolgár emigrációs-tábor vezetője, részletesen elmondja a szeptemberi bulgáriai forradalom eseményeit.

A provokált forradalom

— Egyáltalán nem gondoltunk arra — mondja —, hogy forradalmat szítsunk a Cankov-kormány ellen, mert biztosra vettük, hogy a szeptember 16-ikára kiirt választásokon enélkül is győzni fogunk. A felkelést Cankov kényszerítette ki, mert tudta, hogy kisebbségben marad. Junius óta, amióta Cankov és a tiszték kormányozzák Bulgáriát, a terror kegyetlenségei folyton izgalomban tartották a lakosságot, amelynek többsége mellettünk volt.

— A kommunisták mellett? — kérdem.

— Nem, a földművespárt mellett. Bulgáriának lakossága legnagyobb részét földműves.

Mikor a választás napja közeledett, a terror egyre iokozódott, teljesen ártatlan embereket letartóztattak és börtönbe vetettek. Ez természetesen újból felizgatta a kedélyeket, az izgalom azonban akkor érte el tetőpontját, amikor megtudtuk, hogy Cankov szeptember 12-ikére az egész országban elrendelte a földműves- és kommunistapártok valamennyi vezetőjének letartóztatását. Hogy ezt a barbár eljárást megindokolja, a Cankov-kormány hamis híreket terjesztett a készülő forradalomról. Pedig mi teljesen lehetetlennek és időszerűtlennek tartottuk a fegyveres felkelést, hiszen néhány nap múlva a választások ugyanis a mi győzelemünket hozták volna meg. Hiányoztak a vezetőink is, akik juniusban elmenekültek és csak a választások alkalmával időszerűvé vált pártügyeket dirigálták Bécsből és Prágából, a helyi párt-szervezetek útján.

A szeptember 12-iki letartóztatási parancsra az ország minden részében, szinte egyszerre újra fellázadt a lakosság és előjöttek azok is, akik junius óta az erdőben rejtőztek el a tiszték boszujától. A helyi vezetőségek álltak a forradalom élére és

proklamációkban hívták fel a lakosságot a csatlakozásra.

— Nem kommunista forradalmat csináltunk: a mi célunk az ultrademokrata nemzeti köztársaság megalkotása, tehát tisztára nacionalista jellegű volt.

Kellemetlenül érinti, mikor figyelemzettem, hogy együttműködtek a kommunistákkal és szinte melegezőtve mondja:

— Kénytelenek voltunk velük együtt küzdeni, mert a mi vezetőink hiányoztak és át kellett adnunk a vezetést a kommunistáknak, akiknek az élén Kolarov Vaszil és Dimitrov, Györgye álltak. Mindamellett, ismétlem, tisztára nacionalista jellege volt a forradalomnak. Még az első napon is kerülni akartuk a vérontást és a két párt — a kommunisták és földművesek — megbízottai memorandumban kérték a Cankov-kormányt, hogy vizsgálja meg a pártkörökben lefoglalt és kezei közt levő iratokat, amelyekből megállapíthatja, hogy hamisak a forradalom előkészületeiről elterjedt hírek. A Cankov-kormány ennek ellenére nem változtatta meg rendelkezéseit, miért is a forradalmi bizottság szeptember 23-ikára elrendelte a felkelést.

Mindamellett nem sikerülhetett a forradalom, mert nem volt kellőképpen előkészítve és megszervezve, míg a kormánynak szervezett katonaság itt rendelkezésére A Wrangel katonái is a kormánycsapatokkal harcoltak és ennek a tizenöt-huszezer embernek a közbelépése döntötte el a forradalom sorsát.

— És a macedón bandák?

— Alexandrov Todar emberei csak rabolnak, főleg Szófia környékén és a déli részeken.

Hosszan beszél ezután a forradalmi harcokról, amelyekben részt vett, amelyek azonban csak epizódjait képezik a nagy felkelésnek, majd melankolikusan fejezi be:

— Azután, tíz nap múlva, minden elveszett, mindenki menekült, amerre tudott.

Ezer emigráns

— Az első napokban — mondja — hatvanas-nyolcvanas csoportokban jöttek át a határon, én is egy nagyobb csoporttal jöttem. Nisbe dirigáltak bennünket, mindig többen lettünk. Most már ezernél is többen vagyunk. Háromszáz embert a jugoszláv hatóságok Mariborba küldtek utat javítani. Itt is hatszáz ember dolgozik a vasút javításán. Kenyeret, szállást és napi husz dinárt kapunk érte.

— Valamennyien dolgoznak?

— Nem mind, mert vannak köztünk ügyvédek, tanárok, jegyzők, tanítók, akik nem bírják a nehéz munkát. A komité tagjai, akik az emigránsok ügyeit intézik, szintén a táborban vannak. A bolgár Vöröskereszt központ Bécsből szintén segít bennünket.

— Mi történt a forradalom vezetőivel?

— Kolarov és Dimitrov és még néhányan, akik pár napig szintén itt voltak, Bécsbe mentek és a régebben ott és Prágában levő vezetőkkel, volt miniszterekkel együtt intézik az ügyeket, a további pártakciót.

A bulgáriai fehér terror

Mikor megkérdelem, hogy mit hallanak hazulról, az ügyvéd veszi át a szót.

— Legutóljára jöttem el, legtöbbet tudok mondani. Napokig lehetne beszélni a borzalmakról, ami azóta Bulgáriában történt. A tiszték és a vrangelisták rettentően kegyetlenkednek. Ezerszámra fogják el az embereket és börtönbe vetik, agyonverik őket. Egész falvakat kerít be a katonaság és sorra gyilkolja az embereket. Ferdinándovóban, a háromezer lakosu kis városban, ahol laktam, százötven embert öltek meg. Mindennap jönnek, még mindig

KRÓNKA A HÉTRŐL

négyesével, ötösével, menekülők, akik hajmeresztő dolgokat beszélnek.

Gyűrött, ceruzával teleirt papírlapot vesz ki a zsebéből és elkese-redetten mondja:

— Kerülő uton kaptam ezt a levelet. Egész Európa figyelmét fel kellene rá hívni, hogy mi történt most Bulgáriában. *A tiszték kétezer embert vittek Lom kikötővárosba, ahol a hajókon meggyilkolták őket. Négy uszályhajóba zártak ötszáz-öttszáz foglyot, azután minden hajón tíz tiszt bíróságot alakított és itélkezett fölöttük. Pár perces kihailgatósi komédia után kihirdették előlük a halálos ítéletet, azután azonnai agyonlőtték és a Dunába dobták őket.* Egy földműves van közöttük, aki egyik hajóról elmenekült. Ő is ugyanazt mondja, mint ami a levélben áll. Ilyen és hasonló kegyetlenségek történnek és nincs senki, aki meggátolná. De majd sor kerül erre is.

— Mikor? — kérdem.

— Nem tudom mikor, de hamarosan, mert a mi ügyünk nem vesztett el.

Fatalista hittel mondják mindketten, hogy biznak a bulgáriai helyzet megváltozásában. Mikor elbucszom tőlük, akkor is bizakodva mondják:

— A nevünket ne írja meg, de jégyezze meg magának és ha már otthon leszünk, keressen fel bennünket Bulgáriában is...

Feliigyelet alatt

A városba visszatérve, több tekinté-
Fél... nesi polgárral beszéltem a bolgár menekülteknél tett látogatásomról.

— Sajnáljuk őket — mondották a niseiek —, de jobb lenne, ha más városba tennék őket. Említettük már, hogy a háborús megszállás alatt a bolgár katonaság milyen kegyetlenségeket vitt végbe a városban és ezt a lakosság nem tudta elfeledni. *Két bolgárt már felismertek, akik a háború alatt itt voltak és rosszul bántak az itthonmaradtakkal.* Ezeket megverték, mire a hatóságok, hogy az inzultusoktól megmentse őket, megtiltotta, hogy a menekülttáborot elhagyják, ha nárcsának munkában. Itt volt Oblomov Sándor bolgár rendőrfőnök is, aki mint tiszt több nisei polgárt elhurcoltatott. Ennek most a hatóságok utasítására el kellett hagynia a várost. A többiekre nem haragszunk. Szegény, nélkülözhető emberek, akiknek szintén joguk van élni és kell egy hely, ahol az üldöztetés után lehajthatják fejüket...

Farkas Frigyes

Duka Ákos:

HAGYJÁTOK ADYT!

Ady Lajos könyvének megjelenése alkalmából

*Ki tudja majd, ha elmegyünk mi sorba,
A mi husz évünk miről álmodott,
Hogy mi hullt velünk — magyar sors —
[a porba.*

*Ki látja majd a régi Váradot?
Ki látja majd az áldott vemhű várost,
Hogy szüli, szórja harcra fiait,
Ki látja majd a Biharban gyült fátoszt:
Kivert talkánkkal indulni Adyt?*

*A sors előtt, hol nemzet sirja nyílt meg,
Riadt talkánkból sikoltott a dal:
Megálljatok, a sirba tértregtek!
Szavunk, ha új is, szívünk és magyar. —
Lángzó szavunknak rugós volt a bére.
Kivert, hazátlan átok vádja ért,
És most kockáztok Ady szent nevére. —
Ne míg mi élünk, ne az Istenért!*

*Ki bánja, majd ha elmegyünk mi sorba,
Mit írtek: talkánk miről álmodott,
Hogy mi hullt velünk — magyar sors —
[a porba...*

*Sirassátok meg a régi Váradot!
Egymást cibá'ni, olcsó, régi virtus:
Megcsalt vezérek sirató torán.
Ne bántátok még, (keserű a mirtus)
Fővisekronánkat Ady homlokán,*

Eviva Mussolini Az olasz fascizmus győzelmi évfordulójának, amelyet most ünnepeltek meg obskurus ceremóniák között Rómában, van egy érdekes tanulsága. A római nép, mely egy évvel ezelőtt még *farjag közönnyel* és némi aggodalommal fogadta a feketeingeseket, az évfordulói ünnepségeken már *lelkesen evivázott* nekik, amint fegyveresen felvonultak az apostol-város utcáin. A tömeg, amely Rómában se jobb és következetesebb, mint Londonban vagy akár Budapesten, elfelejtette régi haragját és ellenszenvét és olyan parázs ovációt rendezett a valamikor utált és gyűlölt Mussolinék, az olasz premiernek, az európai diktátorok tanítómesterének, hogy csak úgy zugott Róma, ez az örök város, mely látott már külön csodákat és triumphusokat. Minden rangú és rendű olasz — munkás, paraszt, kispolgár és burzsoá — hódolattal borult a fascizmus elé, amely egy esztendeje intézi Olaszország sorsát és ugylátszik, meg lehetősíkerrel, mert az a lelkesedés, amely az évfordulón megnyilatkozott, nem egyedül Mussolinék szólt, hanem általában a fekete ingnek, annak a reakciós és speciálisan olasz veretű ideológiának, helyesebben politikának, amelyet az olasz miniszterelnök reprezentál. Az új honfoglalási komédia, ahogy egy keserű német lap megjegyezte, a fascizmus győzelmére mutat kétségtelenül, második győzelmére, amelyet — nem nehéz kitalálni — az a nagyobb falat kenyér hozott meg Mussolinék, amelyet részben önhibáján kívül az ő politikája szerzett meg Itáliának. Amikor ugyanis Mussolini feketeinges martalócái ellepték a római kapitóliumot — Olaszország a szégyenségs útjait járta, a lira veszedelmesen táncolt Zürichben — most pedig (és ez a siker titka) stabilan áll jó kurzuson és bent az országban van munka, a kereskedők profitálnak, a szatócsok házakat vásárolnak és a parasztok — szüretelnek. Az olasz nép lelkesedését ez a valutadifferencia szította fel az évfordulói ünnepélyek extázisáig, amely ez egyszer őszinte volt, mert mi urunk: a pénz, állott mögötte, a — amely ma a hazafiból — hazáruól csinál, a becsületesből becsületet, a békeszeretéből — lázadó, kalandorból nemzeti hőst és a fascizmusból — olasz ünnepet...

A geszti Most mulott öt éve, hogy sir Tisza Istvánt, a geszti mágnást, a halál magyar urlovasát, meggyilkolták Budapesten. A halottakról vagy jót, vagy semmit — tartja a közmondás —, amelyet ezen az évfordulón szigorú következetességgel betartanak a magyarországi lapok. Budapesten ma vagy jót vagy egyáltalán semmit sem mondanak a bihari grófról — a háborúnak erről a problémánélküli magyar halottjáról, aki, míg élt, Magyarország korlátlan ura volt. Itt, ezen a területen azonban talán köteleesség is a geszti sirra gondolván, valami keveset emlékezni arra a Tisza Istvánra, aki minden erénye mellett, egy kicsit a mi sorsunkat is elkótyavetyélte, együtt azzal a sok magyar értékkel és étellel, amely valamikor az ő parancsai szerint sirt, gyászolt és szegényedett a Duna—Tisza mellett. A geszti mágnásról lehet sok jót mondani, de lehet, nagyon sokat lehet, különösen nekünk, miatta panaszkodni is, akiket az ő makacs és dacos feudalizmusa juttatott legfőképp a kisebbségek nehéz helyzetébe. Neki köszönhetjük egy kissé, hogy ma verekedni kell a magyar szóért, a magyar iskoláért, a magyar válasz-

tőjogért és nem kis részben ő felelős azért, hogy a magyar földnélküliek Erdélyben, Vajdaságban és Szlovénzkóban ma üres kamrával és sok súlyos gonddal vágnak neki a téli hónapoknak...

Ovodások Öttestendős gyerekek küldöttsége monstreküldöttségetiszteltgett Massaryk elnöknel, a csehszlovák köztársaság megszületésének ötödik évfordulóján. Az ovodások, akiket tulzó és temperamentumos prágai tanítók, a demokrácia nevében vezettek föl Csehszlovákia tiszteletreméltó elnökéhez, nagy feltűnést keltettek a politikai demonstrációval, amely nem igen illett az évfordulói ünnepségek komolyságához. A prágai lapok egy része erősen meg is nehezített emiatt a csehszlovák tanítói karra, amelyet különösen azért támadott, hogy miért igyekszik kihasználni a serdületlen gyerekeket politikai stafázsnak. A politikának — írják — csak egy vonatkozása lehet a gyerekekkel: adjon nekik jó iskolát és ovodát, gondoskodjék, hogy a téli hideg ellen védeve legyenek meleg ruhákkal, tegye lehetővé, hogy szüleik megkereshessék a tandíjat, meg a kenyeret számukra. Hagyja csak meg őket ártatlan játékaiknál — elég idejük lesz még megismerni a felnőttek multságára szolgáló, kevésbé ártatlan játékot, amit politikának neveznek...

Babyt Még Németországban elárverezik is, ahol pedig a nyomorúság szokatlanul bizarr történeteket formál ki manapság a német sorsokból, feltűnést keltett az a hirdetés, amelyet egy lipcei asszony tett közzé valamelyik berlini újságban. A hirdetés így szólt: *Babymat átadom a legtöbbet ígérőnek, aki szereti a gyerekeket.* A megjelenés után való nap a hirdetés címre többen elmentek, részint kíváncsiak, részint jóérzésű, professzionátus szamaritánusok, akik segíteni akartak Baby édesanyján, mert — úgy hitték — a szegénység miatt akar megválni gyerekeitől. A látogatóknak az asszony elpanaszolta, hogy az ura meghalt, teljesen egyedül van és hogy a nagy drágaság miatt nem tudja két éves gyereket eltartani. A jószívű és érzelmes lipceiek, akiket nagyon mehatott a szerencsétlen asszony sorsa, még aznap vagy hétszáz milliót gyűjtöttek össze Baby számára, akit ilyenformán nem vert dobra az édesanyja.

Ezt különben a jó asszony egyáltalán nem is akarta. Az árverési trükköt, mint később kiderült, csak azért használta fel, hogy magára terelje a figyelmet és aprópenzre váltsa a szánakozók részvétét. Amikor aztán a dolgot az újságok leleplezték — és ez a legérdekesebb — a lipceiek nem háborodtak föl és nem deklarálták az asszonyt szélhámosnak. Azzal a megértő, a legszélső határig elmenő jóindulattal, amelyet a közös nyomorúság nevelt ki a németekből, tudomásul vették, hogy az asszony becsapta őket, hogy Baby elárverezése csak trükk volt, jó ötlet arra, hogy a város jószívű gazdagjait megpumpolja. Még az üzletszerűség sem bántotta izlésüket, ahogy Babyt a hirdetésben kezelte édesanyja. Nekik már nincs új a nap alatt, ők már túl vannak régen sok minden régi előítéleten, tradíció és morálon. A mély és sűrű nyomorúságban megtanulták, hogy az élet elsősorban kenyér és víz, csak aztán jön a többi: becsület, hazafiság, tisztesség és az a sok egyéb, ami törvénykönyvekben és katekizmusokban van.

(H—i.)

Megjelentek már a
Bárd Karácsonyi Album
Ára D 40—
és a
Rózsavölgyi Karácsonyi Album
Ára D 60—
Megrendelhetők:
Uig Zsigmond Sándor
zeneműkereskedése Subotica.

Szőnyegeg

a legmodernebb mintázatban,
óriási választék háló, ebédlő és
salonba, Argaman, Smyrna és
nyirott plüsch minőségben.

Futószőnyegeg

spárta, juta, tapestri, kokus,
plüsch és filz minőségben.

Székely és Uujkovic

divathölönlegességek áruházában
kapható.

Kellemes meglepetést

fog szerezni a temesvár—lipcei Moravetz-cég az idén a zongorát vagy hegedűt játszó közönségnek. Október 15-én megjelenik az első

Moravetz Karácsonyi Album

olyan szenzációs külső kiállításban és belső tartalommal, amelyet eddig legnagyobb világcégek adtak vevőiknek. 80 oldalon 34 kiválóított művet tartalmaz ez a pompás album, mely a legdivatosabb táncok, népszerű dalok, legszebb magyar nóták, kedvelt operák, kiválóított két- és négykezes darabok gyűjteménye lesz és minden zongorára odakerül. Az albumba felvett művek egyenként véve 380 dinárba kerülnek. Karácsonyi albumot addig ne vegyen, míg a Moravetz-albumot nem látta! Október 15-én a Moravetz-album is minden könyvkereskedésben kapható lesz. 7434

E L Y S I U M
3053 A legkiválóbb
jelenlegi borotvapenge
Vezérképviselő az S. H. S. királyság részére
LYO D. D. ZAGREB

MORAVETZ
zeneműkereskedés Timisoara (Románia)
20 oldalas zeneműjegyzéke közel kétezer kiválóított zeneművet sorol fel. Kérje még ma ingyen. 6479

KÖZGAZDASÁG

Visszasságok

a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adókövetése körül)

II.

Előző cikkemben megemlítettem, hogy sok kivetésnél a mérleget indokolás nélkül felfűszérik s egy tetszőszerinti összeget vetnek fel a kivetés alapjául.

Például egy bánáti téglagyár 1920. és 1921. évi mérlege 7-800000 korona veszteséggel záródott.

A kivető pénzügyigazgatóság azaz az indokolással, hogy a mérleg adatainak eligazodni nem lehet és a vállalat felszólításra a kellő felvilágosításokkal nem szolgált, 1.000.000 koronát mint a részvénytulko egy bizonyos százalékát tiszta jövedelemnek véve, az adót ezután állapította meg, a 25%-os büntető adópótlékkal együtt. Az illető adóztatásnak sem a törvényben sem a végrehajtási utasításban alapja nincs. A törvény és végrehajtási utasítás 29. §. értelmében, ha a vállalat által benyújtott vallomás az előírt követelményeknek nem felel meg, a pénzügyigazgatóság köteles a vállalatot végzésileg felhívni, hogy a vallomás hiányait 15 nap alatt pótolja. Ennek elmulasztása vagy a hiánynak nem kielégítő módon történt pótlása esetén, jogában áll a pénzügyigazgatóságnak a kívánt adatokat a vállalat üzleti könyveinek az üzleti titokra ki nem terjedhető betekintése után is beszerezni és pedig a vállalat költségén, jogában azonkívül a vállalatot büntetéseken még a 25%-os adópótlékkal is sújtani.

A vállalat adó követésének alapjául mindezek szerint tehát kizárólag a mérleg szolgál a vállalat részéről a legmesszebbmenő felvilágosítási kötelezettséggel és semmi más, tehát tetszés szerinti tiszta jövedelem megállapítását a törvény tiltja és az ilyen kivételek mindenkor sikeresen megfellebbezhetők.

Sűrűn előfordult továbbá az, hogy ha a mérleget alapul is vették, helytelenül alkalmazták a 17. §. és 18. §. intézkedéseit a levonható és le nem vonható tételek szempontjából.

Nem vonták a többi között a föld és ház jövedelmeket, melynek a levonása azért van eirndelve, mert ez a jövedelem a föld és ház adóval már meg van róva, tehát kereseti adóval meg nem róható.

Legtöbb esetben nem vonták le a vállalat által más pénzintézeteknél betétre vagy folyószámlára gyümölcsözés végett elhelyezett tőkék után huzott kamatok összegének 70%-át. Kifogásolták a behajthatlan követelések leírását és azon összegeknek külön tartalékalapba való helyezését, a melyeket gyári, ipari vállalatok, épületek, gépek, gyári eszközök és egyéb üzleti felszerelések elhasználása által okozott értékcsökkenése fejében adómentesen akartak tartalékolni. Sok esetben nem vonták le a kereseti adóval már megrott tantiémek összegét, a tisztviselők drágasági pótlékát, a részvénytársaságok új részvényeinek kibocsátásánál a névértéken befolyt összegeket, az alkalmazottak helyett

fizetett adókat, azokat a veszteségeket vagy kiadásokat, a melyeket már megadóztatott tartalékalapokból fedeztek, — bár ezeknek levonása a törvény és utasítás 17. §. értelmében meg van engedve. Természetesen itt csak azon esetek vannak elősorolva, amelyek praxisban itt előfordulnak és a melyekről a felelősök hosszú sora tanuskodik.

Látam több olyan adókövetést, ahol az adókövetés volt rosszul alkalmazva és csak nagyritkán alkalmazták a végrehajtási utasítás 19. §-át, mely szerint az üzletrészek 6% erejű adómentességben részesülnek az öngyűző szövetkezetek és hogy a 20. §. i) pontja értelmében csak 6%-ot fizetnek az önszervező, továbbá termelési, beszerzési, értékesítési és fogyasztási szövetkezetek, ha üzletrészeik után tagjaiknak 5%-nál nagyobb osztalékot nem fizetnek. És sokszor felcsorították az ipari és más vállalatok adókulcsát, mely az elsőknél 10% kezdődik és 18 %-al végződik és a többinél 12%-al kezdődik és 20 %-al végződik. A felsorolt bajok nem lennének oly veszedelmesek, ha lehetne őket a fellebbezés során bírton belül orvosolni, de a sajnálatraméltó éppen az, hogy sok esetben ez lehetetlen, mert a fellebbezés elintézése késik, de az adót végrehajtás után beszedik.

S.

Az új fogyasztási törvény

A közvetett adók főigazgatósága csak a napokban közölte a kereskedelmi és iparkamarákkal azt a törvénytervezetet, amelyet a pénzügyminiszter a fogyasztási adó törvények módosítása és kibővítése tárgyában a parlament elé terjesztett s amit a parlament már le is tárgyalt és elfogadott.

Ezen törvénytervezet itt már elfogadott törvényalakul vette az 1909. évi nov. 9-én kelt ószerbiai fogyasztási adótörvényt, a mely 1921. évi június hó 27-étől kezdve az egész királyságra kiterjesztett és a melyen a következő a nagyközöniséget különösen érdeklő módosításokat és bővítéseket eszközölt.

Első sorban szabályozta a fogyasztási adó kihágásokra vonatkozó büntetések mérvét. Itt a jelentősebb változás, hogy a büntetés általában nem tízszere, hanem csak ötszöröse a megrövidített fogyasztási adónak. Mindazon jövedéki kihágások, melyek pálinkával vagy a pálinkafőzési eszközökkel 1921. évi december végéig elkövetettek, ha a büntetés még kiszabva nincs, beszüntetnek és ezeknél csak a rendes fogyasztási adó fizetendő, azoknál melyeknél a büntetések már ki vannak szabva, de befizetve még nincsenek, a büntetések elengedtetnek és csak a rendes fogyasztási adó fizetendő. A már befizetett büntetések vissza nem adatnak.

A jövedéki kihágásokra kiszabott büntetések tetemesen fölemelteknek és pedig a régi törvény 40 §-ában említett fogyasztási adó büntetés felemelteknek 100 dinárról 500 dinárra.

Azon termelők és eladók, akik megkezdik az üzletüket a fogyasztási adóhatóságnál történt előzetes

bejelentés fejében az eddigi 100 és 200 dinár helyett 500 és 1000 dinárt.

A termelők és eladók, akik nem járnak el a törvény §. 2. és 3. pontjában előírt szabályok szerint 100 és 200 dinár helyett 1000 és 2000 dinárt fizetnek, a 13. §. 4. pontja és 19. §. paragrafus vétők 200 és 300 dinár helyett 2000 és 3000 dinárral büntetnek.

Indokolva vannak ezek a büntetés felemelések a pénz értékének háboru utáni csökkenésével.

A büntetések tudvalevőleg elzárásra változtathatók, ha az elítelt 3 hónap alatt be nem fizeti a büntetést. Eddigéig minden 10 dinár 1 napi elzárásnak felel meg. A mostani törvénytervezet 50 dinárra emeli fel az 1 napi elzárásnak megfelelő pénzbüntözést.

Törvényileg állapítatik meg most az előző pénzügyi törvényekben már felemlt fogyasztási adó a következő tárgyak után:

A cukorra 10 kg-ként 500 din., gyümölcs és krumplicukor 200 din., kávéra 400 din., sörré hektoliterfokként 5 din., finom borra 100 liter után 800 din.

Meg van tiltva melasszból bort készíteni. Aki megteszi, büntetése 1000-2000 dinár.

A melasse pénzügyi állandó ellenőrzés alatt áll.

A spiritus denaturálásai alkalmával ellenőrzési illeték fejében fizetendő 1 liter alkohol után 1 dinár.

A metilalkohol eladása és égési célokra való felhasználása tiltva van, mert ez az egészségre ártalmas. Büntetése 500-5000 dinár.

Pálinkára fizetendő hektoliterfokként 20 dinár. A fogyasztási adót akkor fizetik, mikor a pálinka forgalomba fogyasztásra kerül. Azért a **tervezet után is fizetendő fogyasztási adó megszűnik**. Így megváltozój a pálinkafőzők régi kívánsága. **Ha a pálinka saját termésű anyagokból készül, a fogyasztási adót csak az a személy fizeti, a ki ezt a pálinkát a termelőtől megveszi.** Ha a pálinkát másoktól vett anyagokból főzik, akkor a termelő fizeti a fogyasztási adót, de csak akkor, ha a pálinkát eladja.

Azok, akik saját termésű anyagokból főzött pálinkával kicsiben vagy nagyban kereskednek vagy azt kímérik, azok részére megállapítják azt a mennyiséget, a melyet saját házi használatára fogyasztási adó fizetése nélkül igénybe vehet.

A benzín fogyasztási adója a petróleum monopol taxája után igazodnak.

Ezen törvény akkor lép életbe, ha a skupstina megszavazza és a király aláírja és pedig a Sluzbene Novine-ban való kihirdetését követő ötödik napon.

A törvényt a skupstina már meg is szavazta. *Spektator.*

Szerkesztői üzenetek

Cs. I. Csantavér. A cikket egész terjedelmében nem közölhetjük, de a benne foglalt adatokat fel fogjuk használni. Kérjük, küldjön máskor is kéziratot.

K. L. Beaskerek. Van Suboticán olyan orvos, amilyent ön keres, de a címét csak akkor írjuk meg, ha válaszborítékot küld.

Sch. V. Verseket, mint látni méltóztatik, a legkivételesebb esetben közölünk. Az alkalmi vers egy évet tévedett is a dátumban. A könyveket hálásan köszönjük, de későn érkeztek ahhoz, hogy felhasználhatók legyenek.

Október. Verse ügyes, hangulatos, de nagyon kis igényű. Mi nem használhatjuk.

N. János, Turnisive. 1. Kérdését közöltük rovatvezetőnkkel. 2. Méltóztassék Lepadat és Jovanovic subotici céghez fordulni prospektusért (Pala Kulundzica ulica).

B. S. Petrovoseo. Az adót annak kell leróni, aki a számlát kiállítja.

Noviszivac. Tizenhat számegeből áll.

S. I. Bajnok. A rochálásnak nem akadály az, ha a bástya új helyén az ellenfél királyának sakkot ad. Rochálni csak akkor nem lehet, ha a király sakkon menne keresztül.

A. R. Izsák. Ha a strassburg-müncheni vonal szabad, az a legközelebbi út. Ellenkező esetben Budapesten, Bécsen és Svájcban keresztül vezet a legközelebbi út.

A. A. Zagreb. Köszönjük a figyelemztetést, de későn érkezett s így már nem használhattuk fel.

I. György, Beograd. A Vajdaságban ma érvényes jogszabályok szerint, ha leszármazók nincsenek, a tulélő házastárs örökli a szerzeményi vagyont. Ha tehát közös gyermekük nincs s a felesége hamarabb hal el, úgy őn örökli a szerzeményi vagyont felét. Ha azonban az ingatlan a régi Szerbia területén van, akkor ismételle meg újra a kérdést.

K. F. Cerno-Prdo. Sonkapácot a következő módon készítünk: Tesztünk fel vizes forró, adunk bele szemes borsot, sót, babérlevelet, foghagymát, vörshagymát, fenyőmagot, kuhandert, husz kockacukrot, 3 deka sárga fehércukrot, 2 deci borecetet. Ezeket megfőzzük és kihűlve a sonkára öntjük, hogy ellepje. Mindennap megforratva, négy hétig állni hagyjuk.

Zelzák. Kérjük, hogy a kérdésében foglaltakat részletesen és nevekkal együtt méltóztassék megírni, hogy mi a nyilvánosság előtt is szóvá teheszük. Legvélemben maga a kinevezési rendszer teljesen ellentétben áll a törvényvel. Jogorvoslatnak ilyen körülmények között nincsen helye, mert az a miniszter diszkrecionárius jogkörébe tartozik, hogy ezekre a tisztségekre kiket nevez ki. Ha valami segíthet, az csak a nyilvánosság.

N. A. Higyje el, hogy a tehetséges dilettáns sokkal többet ér, mint a tehetségtelen hivatásos.

Schw. Rikárd. Kérdésének utána nézünk, s ahogy eredményt tudunk, meg fogjuk üzenni.

Előfizető. Kérdését átadtuk orvosmunkatársunknak.

Sz. Sz. V. 1. Az ideiglenes utlevelet (feuille de route) semmi körülmények között sem lehet meghosszabbítani. Ezek az utlevelek legfeljebb csak két hónapra szólnak. Ha lejárt, új utlevelet kell kérni. Ehhez azonban a személyes jelentkezés elengedhetetlen. 2. A fős-pánnál, illetőleg titkáriánál kell jelentkeznie. 3. A levélben fölvetett ötletet egyelőre nem tartjuk kivihetőnek. Mégis arra kérjük, ennek megbeszélése véget keressen fel mielőbb.

»Sirat anyád, Gyere hazá«, Nircsen annak patikája. »A jóból is megárt a sok« nem közölhetjük.

HA ELEGÁNSAN ANAR ÖLTÖZKÖNNI
 úgy tekintse meg
őszii és téli szövetemeit!
 Raktáron tartok: **szőnyeg-, raglán- és téllkabát-szöveteket, fűzőszőnyeg 300 dinár.** Raglán és téllkabát 1000 dinártól kezdve mérték után a legjobb árat szerint — Megrendelhető:
NÁVAY ISTVÁN
 polgári- és egyenruhásüzletébenél, Subotica, Somboraki puti 2. (Nagytemplom mellett) Dr. Kiss-ház. 6355

Legolcsóbb bevásárlási forrás
kötött-szövött árukban!
MIKŠA KIŠ SUBOTICA
 8005 RUDIČEVA ULICA 2.
Nagyban! **Kötött kabátok, jumperek, figarók, gyermeköltönyök, sálak stb. Női harisnyák, férfizoknik, gyermekharisnyák stb. Megiepő olcsó gyári árakban. Jumper pamut óriási választékban.** **Kicsinyben!**

PIVA

Osječka Tvornica za Preradu Drva d. d. Osijek
Első Osijeki Fajegmunkáló Gyárilpar R. T. Osijek
Telefon 58. — Sürgőnycim „Drvorad Osijek“

Gyárt mindennemű butorokat
a legolcsóbbtól a legdrágább kivitelig. Iroda-
berendezések, amerikai íróasztalok és redő-
nyös szekrények, továbbá különféle eszközök
asztalosok és pintérek részére.

SÖRÖSHORDÓK

valamint hordók raktározáshoz és szállításhoz,
kádak a legprimább szlavoniai tölgyfából,
továbbá különféle zsiros és olajshordók.

VESZ és ELAD

különféle keményfaanyagokat.

4181

Csak tiszta, egészséges fejbőrön fejlődhet ki
teljes szépségében a haj. Ezért ajánlatos
kora ifjúságtól kezdve használni a

Dr. Dralle
nyirfahajvizzel

Főierakat viszontárusítóknak

ISIS D. D. — ABTEILUNG GEORG DRALLE ZAGREB
Palmotičeva ul. 6.

PAPIR ÉS IRÓSZER **"JADRAN"** PAPIR ÉS IRÓSZER

DANE SINGER I DRUG ZAGREB

FRANKOPANSKA 8. ÉS PRILAZ 31.

Papir és írószerék nagyban. Saját gyár-
mányu üzleti könyvek, noteszok, átiró-
könyvek, iskolafüzetek, számlóköny-
vek, rajztömbök, koriandelek, ser-
pentin, regisztrátor és lerakó-
fascikulusok. Karácsonyfa-
dísz nagy választékban.

78

78

A VOJVODINA LEGNAGYOBB FÉRFI- és NŐI DIVATÁRUHÁZA

KOSTA DODIĆ

SOMBOR, KRALJEVIĆA GJORGJE ULICA 3. SZÁM
A SZERB NAGYTEPLOMMAL SZEMBEN

ŐSZI és TÉLI ÁRUIM MEGÉRKEZTEK

eddig még itt nem látott mennyiségben és választékban és azokat

a nagy pénzhiány, a dinár emelkedése és raktáram túltömöttsége folytán
a napi áron 30-40%-kal alul árusítom.

KÜLÖNÖS FIGYELEMBE AJÁNLOM A KÖVETKEZŐ ÁRUIMAT:
Férfi- és női szövetek, bársonyok, kanavász, selyem, zefir, plüssök,
sifonok, vásznak, flanellek, kellekek férfi- és női ruhára.
Szőnyegek nagy választékban.

6918

BANAT PRODUCTS COY

VRŠAC—GLASGOW

Ha bármit akar Jugoszláviából exportálni, Angliából importálni, írjon nekünk Banat Products Coy

Vršac

Osijska Ijevnaica željezo i tvornica sirojara d. d. 4157
Osijski vasöntöde és gépgyár t. t.

Táviratcím: OLT. OSIJEK Telefon szám 63.

Vasöntöde Gépműhely Csavargyár

Szivógáztelepek 10-100 HP Faárugyár

Mindenemű gazdasági gépek

Kérjen árajánlatot

Én Csillag Anna!

feltaláltam egy olyan hajkenőcsőt, amelytől 14 hónapi használat után 135 cm. hosszú és lágy hajam nőtt. A kenőcsöm a világ leghíresebb tanárai által mint egyedüli szer van elismerve öszülés, hajhullás, korpaképződés ellen és megszünteti a haj kellemetlen szagát. Kenőcsöm az egyetlen szer, amely a fejbőrt és a hajgyökereket megerősíti és ezzel a hajnak késő öregségig természetes szint és szépséget biztosít. Különböző világtalálásokon aranyérmekkel kitüntetve, mint bebizonyíthatóan legjobb szer kopaszág ellen, ha a hajgyökér még nincsenek teljesen kihaltak.

Használatnál az előirt használati utasítás a legszigorubbban betartandó.

A fogyasztók figyelmét felhívom az eredeti gyári védjegyre és készítményeim kizárólag a főlerakatonál és az SHS. királyi megbeli főarúsítónál:

JOVANKA HADŽI-STARČEVIĆ-eva Beograd, Resavska (Zrinska) ulica 45. kaphatók.

Nagy tégely 50.—, kis tégely 30.—, szappan 30.— din.

A főlerakat utánvét mellett az ország bármely részére szállít. Bizományosok kerestetnek kedvező feltételek mellett az ország minden részébe.

CSILLAG ANNA
kozmetikai gyára
Wien I, Kohlmarkt 11.

Kontinentalno Društvo za trgovinu željezom 7638

KERN & DRUG ZAGREB

Iroda: Mazuranićev trg 23/II. — Telefon: 15-44.

Raktárak: Zagreb, Osijek, Beograd. Táviratcím: Ferrokontinent

Rudvas, idom- és szalagvas, traverzek. — Betonvas, fekete, horganyzott és fehérbádog, szegek, csavarok, drót, kereskedelmi öntvény stb.
Gáz- és vízvezetékcsövek, fekete és horganyzott, forcsövek (Mannesmann-esövek), furócsövek, öntöttvas-csövek, lefolyócsövek és mindenemű kötődarabok.

Szerelvények, szerelési cikkek, kádak, egészségügyi berendezések.

HYGIEIA KÖTSZERGYÁR

SUBOTICA, BADALIĆEVA ULICA 6. SZÁM

Gyárt és raktáron tart

ORVOSI KÖTSZEREKET mindenemű BETEGÁPOLÁSI CIKKEKET

elsőrendű minőségben.

Kórházaknak és betegsegélyző pénztáraknak nagy árengedmény! 5700

SLAVEN D. D.

ZAGREB ILICA 52.

KÖNYVKERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA
PAPIR- és
IRÓSZER-
NAGYKERESKEDÉS.

Ajánlja a t. ügyvéd uraknak, községit, állami- és magán-hivataloknak rendkívül nagy raktárát: mindenemű írószer, írógép-szalag, karbon- és indigópapír, schaptrógráf-készülékek és hengerek, fo. almi-, irodai- és gépiópapír, itatók, regisztrátorok, tömbök és fascikulások. Vállal mindenemű nyomdai munkát legolcsóbb áron

HÖLGYEK FIGYELMÉBE!

KÖPENYEK, KOSZTÜMÖK, KEPPEK,
RUHÁK, BLUZOK, SZOKNYÁK stb.,

LEGELŐNYÖSEBB BESZERZÉSI FORRÁSA

KOSTA M. JOVANOVIĆ

NŐI KONFEKCIÓ- és CIPŐKERESKEDÉSE, BEOGRAD
Kralja Milana 76. (A London-szálló mellett) Telefon 12-48. szám.

„JUTE“ GESELLSCHAFT PRAG II.

M. B. H.

STEPANSKA 32. — POSTAFIÓK 710.

A cseh szlovák jutagyárak: Arnan, Eipel, Jaromér, Königshof, Oberhohenelbe, Trautenau, Pöppau, Würbenthal központi eladási irodája.

Jutazsákok, jutaszövetek, (csomagolóvászon) szalmazsákok, jutafonalak stb.

nagyban való eladása.

LIEBMANN STEIN, ZAGREB Boškovićevo 29. a. (Sajmito)

Sürgönycím: „BAGGING“ ZAGREB. — Telefon: 17-10 mellékállomás

ROTHAUSER és ROSENFELD

Fentes!
Figyelem!

bőr- és cipészkelek kereskedők SUBOTICA, Zrinjski trg 2., szám.

KUTAS és VAIDA KAPTAFAGYÁR egyedüli képviselője és irodája.

Ajtál helyben raktárról vagy az gyár elsőrendű nyertványából készült kaptafákat a legcsébb kivitelben. — Legelőnyösebb kaptafa bevásárlási hely. 8224

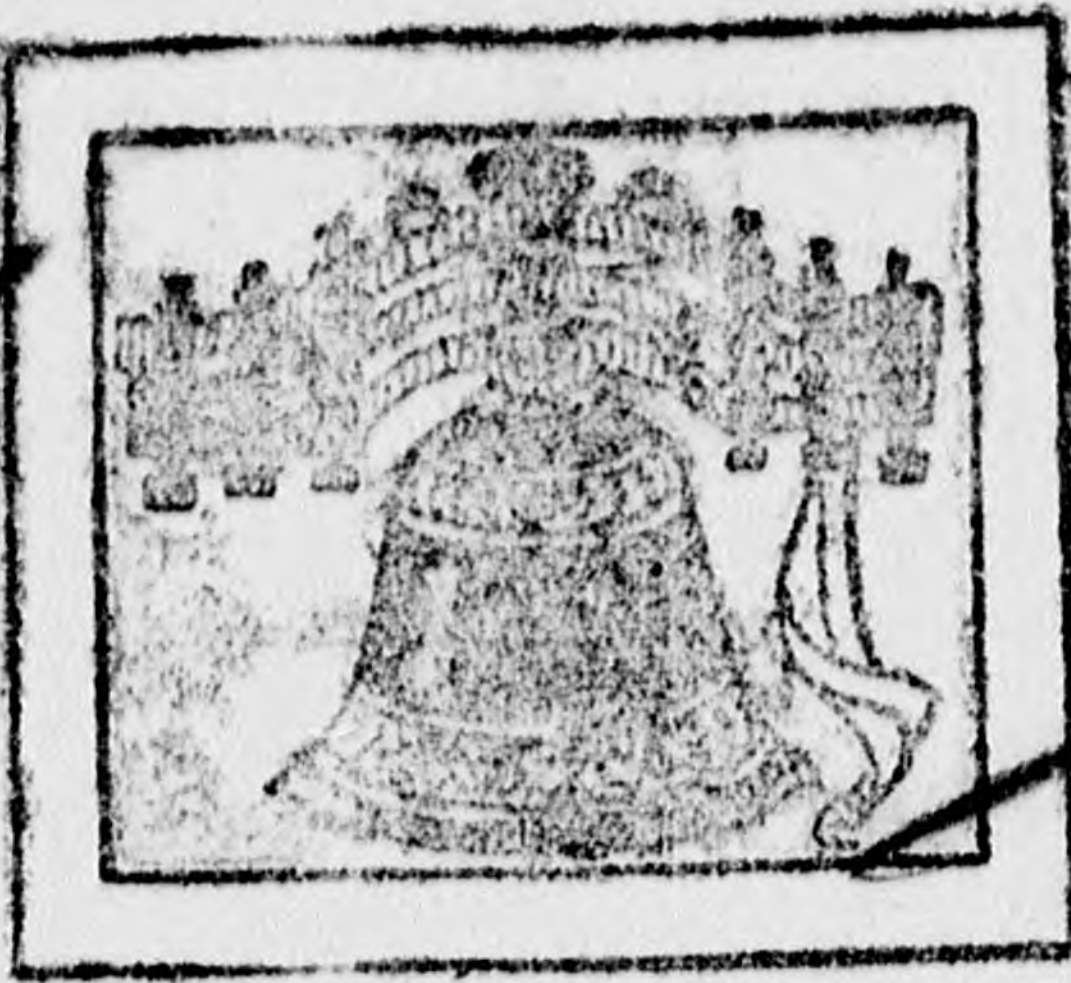

ÁLLANDÓ MODELL KIÁLLÍTÁS! Januskó Pál

Eredeti párisi modellek kerülnek eladásra. Mérsékelt árak!

és neje Kenyeres Gizella női divatszalonjában Subotica Lőwy Simon felett, Jelašićeva ulica 1. szám alatt.

HALLÓ HALLÓ
MIŠIĆ BOŽIDAR
 ujjonnan megnyílt
SZŐRMESZALONIA
 olvállal szőrmefestést
 és minden szálba vágó
 munkát a legelőnyösebb
 árakon. Subotica
 Petrogradska ulica 8.
 Horovitz-ház.

'HARANG'
 mosószappan a legjobb!

Gyártja:
Első Novisadi Szappangyár

Az utolsó mestereknek
 azonnal szállíthatók
 minden mennyiségű
 külföldi aemes
FURNIERT
 ugyanígy blüdzs, kurt,
 somboki rakárakból
Spitzer Herman Sombor
 Raktár: Karagorjova ulica
 broj 6. — Telefon: 2-29.
 Lakás: Florianova ulica
 broj 3. — Telefon 2-23.

Minden rendszerű új- és használt írógép állapotban raktáron!

Írógépek javítását és évi karbantartását garancia mellett vállalom. Írógép műszerészem a bécsi Remington-házak éveken át művezetője volt. Állandó nagyraktár az összes írógépkellékekben, ugyanígy valódi Greif-Carbonpapír, amerikai írógépszállagok stb.

DEUTSCH IZIDOR-nál
 Subotica, Aleksandrova-utca 5.

Mindenemű
új és használt zsákok, zsinetek, ponyvák, lőtakarók jutaszövetek, szalma-tollzsákok
 legelőnyösebben beszereshetők

Schossberger i Hered
 zsák-, ponyva-, zsinetek-, kereskedő cég
 Novisad, Futoški put 13 (az udvarban)
 Telefon 531 — Sügönyeira: MESSIAN Novisad
 Saját villanyóra berendezett szűkített
 szűkített — Használt zsákok a legmagasabb
 árak mellett vételnek
 Külön osztály: Minden mennyiségű ponyva és szalma

Garanciával javított Wolf-Lanz
LOKOMOBILOK

10/20	40/65	135/175	1913—1921
15/25	55/82	145/195	évben
20/32	70/100	200/300	készültek
26/42	85/120	300/400	
30/49	100/150	400/600	

Egy éves gyári garancia!
 Elsőrendűen teljesen kijavítva!
 Tekintse meg 20 lokomobillból álló
 állandó kiállításunkat!
BRAČA FISCHER D. D.
 Zagreb, Pantovčak 5. 7675

Ajánlunk azonnali szállításra baltázott
 görösmentes, egészséges

PRÜGLIFÁT

10.000 kgr.-ként 2500 dinár ab vagon
 Osijek, továbbá szép száraz villányi

FASZENET

10.000 kgr.-ként 10.000 din. Cačinci
 állomáson vagonba rakva. 8145

DANICA FAIPAR OSIJEK

Desatina ulica 27. szám. — Telefon 404.

KÁTRÁNYFEDŐLEMEZ
KÁTRÁNY
KARBOLINEUM

FACEMENT és minden egyéb építési anyagot ajánl!

„GRADIVO“ ZAGREB

Bogovičeva ul. 3. — Telefon 5-55.

Új zongorák megérkeztek. Angol és bécsi szerkezettel, szép hanggal. Wirth, Arzte, Productiv, Stengl, For Lira, Lanberger gyártmányok kaphatók. Olcsóbban, mint bárhol. Részletezésre is.
KAIN HANGSZERÉSZ városi székház.

Sehol a világon

nem kap oly olcsón zongorát, hangszert, hurokat stb., mint Prágainál, Vel.-Kikindán a zsinagóga és gőzfürdő között (saját ház 121 szám). Eladás részletfizetésre is. 8362

A Krnjajai Első Takarékpénztárnál Krnjaja (Sombor mellett) az intézet felosztása folytán

egy Wertheim-kassza olcsón eladó.

FAKERESKEDŐK

VÁSÁROLJANAK faragott és fűrészelt fát: gerendát, fa fiktadeszkát, léceket, stafilit minden méretekben továbbá mindenemű keményfát
BRAČA MILETIĆ, ZAGREB
 Ulica 199. — Fiók: CELJE. — Tojásládagyár.

Főmolnár

ügyes, megbízható, egy szlovéniai városba négyvagonos malomhoz kerestetik. Ajánlatok s referenciák „Főmolnár” jellegre „Schmolka” hirdetőjébe Novi-Sad, Futoški put 2. kéretnek. 8271

ELADÓ Hatschek-féle használt Eternit lap, különféle raktárajtó és ablak, 27 db. 30 mm 12 méter hosszú gőmbvas, 1200 db. 15-5/15-5 majolika
NOVISAD, BATAVSKA ULICA 29. SZÁM

Legújabb rendszerű bécsi GÉG gyártmányú
 amerikai

rolós írósztalok

Modern BUTOROK egyszerű és legfinomabb kivitelben „Mundus” gyártmányú hajlított székek legjutányosabban beszerezhetők

ÉDER és ERDÉLYI
 műbútorasztalok butorraktárában SUBOTICÁN

Malmászatban és a magasórleésben teljesen jártas, józan, szorgalmas

FŐMOLNÁRT KERESÜNK

azonnal vagy november hó 15-iki belépésre, állandó alkalmazásra. Lakás, tüzelés, világításon kívül a fizetés megegyezés szerint. Jugo-szláv illetőség és szerb nyelv ismerete szükséges

J. F. Všetěčka R. T. Beograd

Kézvel csomózott smyrna-szőnyegeket művészi kivitelben készít:

GYAPJUIPARI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, VELIKI-BEČKEREK
SUBOTICA RÉSZÉRE EGYEDÁRUSÍTÓ HOFFMANN MINÁLY ÖZVEGGE.

RAJZOKAT és MINTÁKAT KIVÁNATRA KÜLDÜNK.

ERÉNYI LIPÓT

műbator- és berendezési vállalat
Subotica, Jelačićeva
ulica nr. 5.

Készít
ebédlő-, háló-, uriszoba-, konyha,
előszoba- valamint épület, üzlet-
berendezést, portált stb. a leg-
izléseesebb kivitelben saját vagy
megadott terv szerint.
Bútorjavítások és fényezések elvállaltat-
nak olcsó árban. Pontos kiszolgálás!

GYÁRTMÁNYAINK: Asphalt és kátrányfedőlemez, asphalt szigetelő-
lemez kőszénkátrány, facement, karbolineum, kőszénkátrányszurok,
fedő-lakk, bitumen, asphalt mastix stb. — Műszaki osztályunk
elvéllát és készít: Aszfaltjárda, kocsiút és belső helyiség burkol-
ását tiszta természetes aszfalttal. — Vizmentes lefedések, elszigetel-
ések aszfalttal és asphalt elszigetelő lemezzel. — Tetőfedést kátrány-
lemezzel tiszta természetes bitumenből készült szagtalan asphalt fedő-
lemezzel és kerelemezzel. — Nedves falak száraztételét — Talajvíz
elszigetelését saját rendszerünk szerint. — Óreg tetőjavítást és kátr-
ányozást — Facementtetőt több évi jóállás mellett
Sürgőnycim, **GROZIT.** Telefon szám: 27-29.

**Beogradi Asphalt és Kátrány Vegyiter-
mékek Gyára Beograd, Vuka Karadžića 6.**

DANILO GERGUROVI SIN SOMBOR

Sürgőnycim „Gergurovin“ Kralja Aleksander ul. 10.
Telefon 125.
Anglo Jugoslavenskoj Petrolejskog A. D.
sombori raktára.

Ajánl azonnali szállításra:

Könnymű-, nehéz-, gyógyszer-
benzint, cisterna-, hordó-,
ládatételekben.

Védjegy
„Shell“

Bécsi ujságmakulaturát

minden mennyiségben 100 kg.-on
felüli tételekben

ab Subotica Din. 5.20-ért

szállít

„Vojvodina“ Subotica

Telefon 6-19. Wilsonova ulica 10.

GÉPSZIJAK

és varrószijak minden mérethez
F. Politzky Jaromer (Csehszlovákia)

Vezérképviselő Bácska és Bánát

**ÁBRAHÁM IZSÁK
SOMBOR**

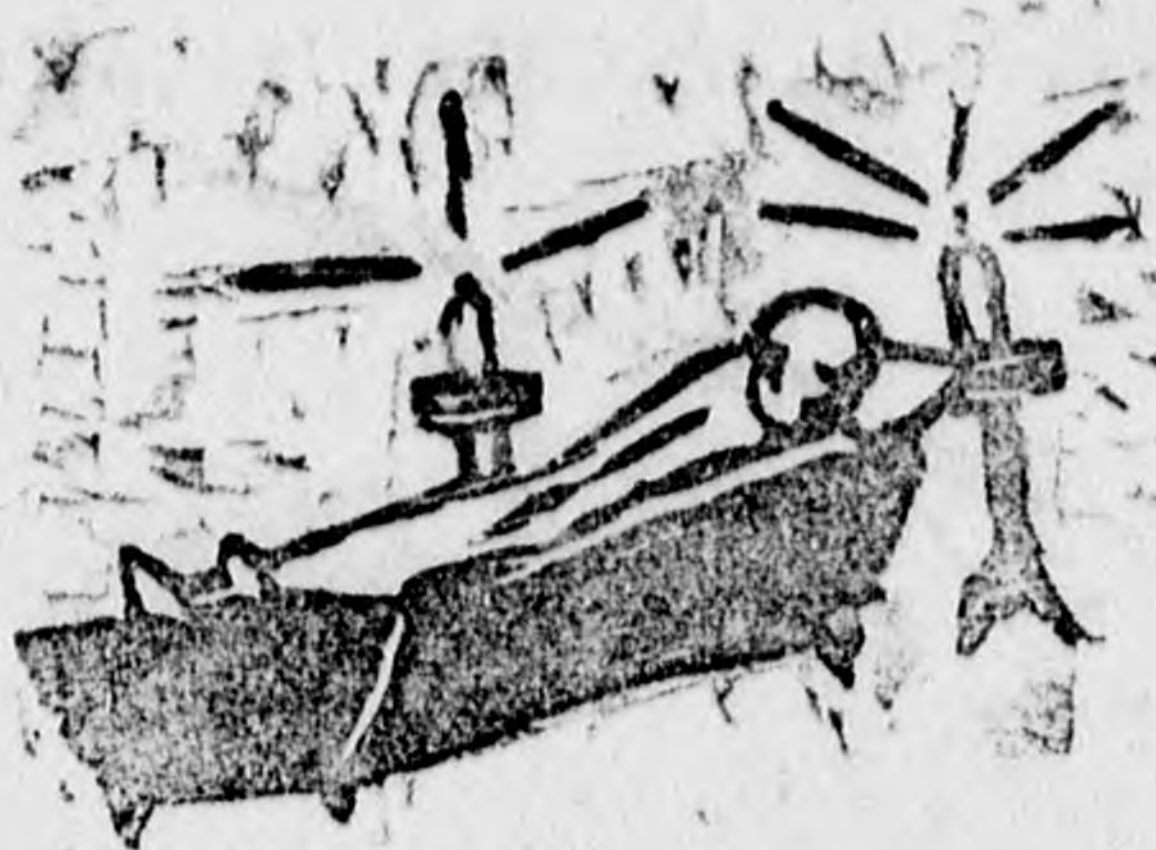
KÉRJEN RÉSZLETES AJÁNLATOT.

Rum és Likör

essenciák (Schimmel, Fantl és Pick
gyártmányok) legolcsóbban

Landauer (Lackner) drogéria
Subotica 7310

Rejtvény.

Szülőföldem szép határa
Megláttak-e valahára

A Bácsmegeyi Napló múlt vasárnapi számában kö-
zölt rejtvény he yes megfejtése:

À la bonne heure. (A lábom ör)

Helyesen fejtették meg 164-en. A kitűzött könyv-
jutalmakat megnyerték: 1. Referens Subotica, 2. Tangl
István Vel.-Kikinda Semačka ul. 111. 3. Dobos István
Džombolj, 4. Stein Mirjam Novisad Massarikova 17.
5. Kallos Kalmán Sombor, 6. Harangozó Gábor Subo-
tica, Paje Kujundžićeva ul. 7. 7. Danzinger óras Baj-
mok, 8. Nagy Mariska Csantavér, 9. Balogh Károly
Novisad Vilsonov trg 2. 10. Ifj. Gauricskó Ivan Alek-
sandrovo, Glavna ul. 12. 11. Andráska Irénke Sombor
12. Nikolics Zsvikóné Lok. 13. Fodor István Nova-
Palánka. 14. Freund Annuska Bácspetrovoselo Parni-
mlin, 15. Adám József Priglevica Szv.-Iván. 16. Rado-
szavlyevits Mancsi Sombor, Pavla Kneževits ul. 19.

300—400 literes
BOROSHORDÓRAT
használatra
kikücsönzők.

Mirko Augsburger
Subotica (Ciril i Metod
trg) 7. szám. — 8133

Női- és 8246
gyermekcipők

100 dinártól
kaphatók
Beer Bözsínél
Subotica, Kaszinó épület.
Eredeti párisi és bécsi mo-
dellek nagy választékban.

MINTÁKAT

acél-, vas- és fémöntő-
dékek pontosan, gyors-
an és olcsón készít

ANFANG PÉTER
min'asztalos Vršac, Kelet u. 61

**Udvari
gyógyszertár**

Smederovóban
eladó.

Felvilágosítással szolgál
Braća Magdić
cukorkagyár
BEOGRAD

NOVISADON
az Orban villában tiszta
VENDEGSZOBÁK
havonként is bérelhetők

**BUJDOSÓ PÉTER
NÓTÁSKÖNYVE**

gyönyörű szép népies versek
Ára
portómentes székfűldéssel
12 dinár

Kapható az AthenNum-
könyvterjesztő vállalatnál
Subotica Aleksandrova u. 5

Nagy vidéki iparvállalat keres azonnali belsőre
vizsgázott

mozdonyvezetőt

(géplakatos), mint helyettes mozdonyveze-
tőt. Ajánlatok bizonyítvány-másolatokkal
„8273“ szám alatt e lap kiadóhivatalába
küldendők. 8273

ZENICAL GRIZ SZENET

subotica telephelyre szállítunk bármely
állomásra, minden mennyiségben paritás
vagon Subotica

3500 dinárért 8150

Halász & Cie Subotica
Telefon 5-12. (Kaloria) Senčanski put 19.

Kovacsits és Társa

bank és bizományi üzlet Sombor
Pariska ulica 2.

Sürgőnycim: KOVKO.

Telefon 185.

Kölcsönöket folyo-
sit vállalatoknak és magánosoknak. Be-
tétel után magas kamatot fizet. Lebo-
nyolt mindennemű bankügyletet.

Elad tűzifát és szenet.
Örlemények és gabona bizományi vétele és el-
adása. Közvetít földet vételét és eladását. Le-
velezünk szerbül, magyarul és németül. 8161

FIGYELEM!

NŐI- és FÉRFISZÖVETEK
flanellek, bárchetek, zsempirek és minden
szabókellékek nagy választékban

PAJO WOLFRAM

Subotica, Bene Sudarevićeva ulica 2. szám-
Tisztviselői árkedvezményben részesülnek.

UTAZÓKAT

akik kereskedőknél jól be vannak vezetve,
keres szappangyár
Szappanszakmában jártasak előnyben része-
sülnek. Ajánlatokat a kiadóhivatal továbbít
„SZAPPAN“ jelige alatt. 8311

Képviselőt keres

a subotica környéke a „TRIUMPH“ írógépek
terjesztésére a Triumph-művek r. t. Nürnberg. A
képviselőt csak készpénzzel rendelkező komoly
reflektánsok nyerhetik el. Ajánlatok **MATADOR**
címmre, Zagreb lica 5. címmre intézendők. 8300

Eladó

10 lác (kerületi) szántóföld
szélmalommal és tanyával Stara-Kanjiza ha-
tárában. Esetleg kisebb parcellákban is eladó.
Közelebbi feltételek dr. Strelitzky Dénes
ügyvéd irodájában Subotica, Sombori ut 8.

Wilhelm Wager

kenderfeldolgozó és kötél-
gyár Apatin, Stulrichter-
gasse 1206. Telefonszám 27

Készít: szárítóköteleket, istrángokat, kötőket, szénás-
kötelet, lópokrócokat kenderből és kőből. Felvonóheve-
derek malmok és gabonahántolók részére, zsinoghevederek
minden szélességben, ablakrollók és kárpitosok részére.
Hashevederek, halászhalók, halászvásznak, halászszinegek
és minden egyéb csomagoló és kötőzsinog, továbbá ha-
jászceérna és háziceérna, hajó-, malom- és harangkötelek,
tilolt kender és kóc. Állandóan nagy raktár gyalputaka-
rőkban. Kendert becserelek. 5948

MINDENMŰ
MALOMGÉPEK
elsőrendű kivitelben. — Modern malmok berendezése. Malmok átépítése. Siles és padlászberendezések, gabonaszállító-készülékek azonnal szállíthatók
BRAČA MACHAŇ & VAVŘENA
PARDUBICE — CSEHSZLOVÁKIA
gépgyár és gépjavító vállalat
S. H. V. VEZÉRKÉPVISELETE
BRAČA FISCHER D. D.
ZAGREB, PANTOVČAK

UNITED STATES LINES
NEWYORKBA
Southampton-Cherbourgól **LEVIATHAN**
október 30, november 20, december 15.
GEORGE WASHINGTON
október 24, december 29.
Amerika okt. 31. — dec. 1.
President Roosevelt nov. 7. — dec. 12.
President Harding nov. 14. — jan. 16.
President Fillmore nov. 21.
President Arthur dec. 22.
Indulás Southampton és Cherbourgól 1 nappal később.
Minden közelebbi az alatti címnél megtudható;

UNITED STATES LINES
BEOGRAD: Beogradska Zadruga palotája, Hotel Bristol szomszédos
ZAGREB: Središnje Savez Hrvatskih Seljačkih Zadruga, Mihanovičeva ul. 2. Pályaudvarral szemben.
LJUBLJANA: Brodarstvo Sjedinenih Amerislih Držav, Dunajska cesta št. 29.
SARAJEVO: Savez Hrvatskih Seljačkih Zadruga za Bosnu i Hercegovinu, Aleksandrova ulica 52.
SUŠAK: Banka za Pomorstvo.

SJEDINJENE KREČANE D. D. Telefon 69 és 21-30
ZAGREB, Vlačska ulica 40
szállítanak:
I-a meszet
legmodernebbül berendezett Novi-marofi és oćurai mészégetőikből.
Havi teljesítmény cirka 120 vagon. 4746

DYNAMOK
MALOMVILÁGÍTÁSRA.
Elektr. motorkerékek, egős, villamos fűtőberendezések és vasalók, zseblámpák, elemek stb. azonnal az összes műszaki cikk: legolcsóbban
KRAUSZ MIKLÓS
műszaki iroda és kereskedésében NOVISAD, Jevrejska ulica 18. sz. szerelhetők be. TELEFON: 325.
Sürgőnycim: DYNAMOTOR.

Holland—Amerika Linie
Zagreb Rotterdam New-York
Vezérképviselet **ZAGREB** Zrinjski trg. 8.

Utasok szállítása I., II. vagy III. osztályon. Észak-amerikába és Kanadába, gyors és legmodernebb berendezett gyorsgőzöskön. Az út a nyílt tengeren 6—7 napi tart. Az átkelés a legkellémebb, legbiztosabb és leggyorsabb. Különösen a III. osztályú utasok külön, mintaszerűen tiszta kabinokkal rendelkeznek. Mindennemű felvilágosítást a paroki részére ingyen ad.
HOLLAND—AMERIKA LINIE
ZAGREB, ZRINJSKI TRG. Br. 8.
Képviseltek: Vel.-Bečkerek Vláncs és Todorovits
Trg Kralja Petra 4. 8216
Beograd: Petar Marinkovics, Bosanska ulica 75.

Gyapju-, pamut- és bőrfesték
minden színben. Fridr. Bayer & Co. gyártmány. Legolcsóbban kapható. Nagyban és kicsinyben!
Molnár Pálnál, Srbobran

AUSTRO MOTORETTE 1 PS
a jelenkor legjobb motorkerékpárja
nagyon kevés benzint fogyaszt és nagyon könnyű
AUSTRO-DAIMLER és PUCH
Automobil és Motorgyár R.-T.
Vezérképviselet
4876 **OSIJEK I. ALEKSANDROVA ULICA 8.**

Veszek ma'mot 3 vagonig.
Részletes leírást épületekről, telekről, a malom berendezéséről stb. utolsó árral, fizetési feltételekkel a kiadóhivatal „GŐZMALOM“ jelige alatt továbbít. 8274

FAGYAPOT Száraz, pormentes fagyapot ajánlunk tojás-kereskedőknek, kárpitosoknak s a többi fogyasztóknak a legolcsóbb árakon. Mintázott ajánlatot kérésre küld.
SEČUJSKI i DRUG
Novisad, Futoški put 36.

SZALLITUNK
prompt napi áron ab zagrebi raktárunkból mindenféle
GÉPET és SZERSZÁMOT
asztalosok, butorgyárak, kőhárók és fűrésztelepek részére lakatosok, szerelések és javítóhelyek részére, bádgosok, bádog- és fémárugyarak részére. Gazdag raktár transzmissziókban, nyersolajban és benzinmotorokban, forrasztókészülékek és csapágyfémek.
SZERSZÁM és GÉP R. T.
KARL JETZBACHER
ZAGREB, VLAŠKA ULICA 25.

Szőlőtaposó zsákok zsinégből
szilva-, sós-, lisztes-, gabonás-, komlós-zsákok jutából, egyéb mindenfajta új és használt zsákok. Hessianok. Kocsi- és vagonrakó ponyvák minden méretheben, rendelésre azonnal elkészítetnek. Zsinégek minden minőségben és vastagságban a legjótányosabban beszerezhetők.
AVRAM SCHIFF
zsák-zsinég- és gyárkereskedőnél, zsák- és ponyvaköleszőnél.
Központ: Novisad BEOGRAD
Futaki ut 4. szám Kraljevića Marka 7
Telefon 409 Telefon 29-25
Sürgőnycim: Zagreb, Bécs, Budapest Sürögnycim: Kanapia
Jutešif Zagreb, Bécs, Budapest Kérjen ajánlatot!

"BARZEL"
Vaskereskedelmi és Áruforgalmi R. T.
ezelőtt Rosenfeld Testvérek
Telefon 123. SUBOTICA Telefon 123.
Távirat- és levélcím: „BARZEL“
VASGERENDA
minden szám és méretheben
RUDVAS ABRONCS TENGYEL
SODRONY SOPRONYSZEG
FEKETE HORGANYZOTT HORGANY FEHÉR } **LEMEZEK**
MINDENMŰ VAS- ÉS SZERSZÁMÁRU!
NAGYBAN! KICSINYBEN!
KÉRJEN AJÁNLATOT! 6113

ELADÓ
Sentán gyárnak ipartelepek vagy gabonarakárnak alkalmas Doperca ulica 28, 30 és 45. számú modern házaim. Bővebbet a tulajdonosnál
Bilićky Károlynál.
Közvetítők díjaztatnak.

Műszaki gummicikkek I-a minőségűek csak nagyban

részv.-társ. ZAGREB Boškovičeva ulica 8. szám

Mi van a Minerva-naptárakban ?

A Minerva nyomda kiadásában az idén négy fajta naptár jelent meg

Gazdák Naptára (II. évf.)

Jézus Szent Szive Naptár (I. évf.)

Petőfi Naptár (II. évf.)

Vojvodinai Magyar Naptár (III. évf.)

Minden naptár közel 200 oldal terjedelmű. Valamennyi tartalmazza: az ó- és új naptárt, az ünnepek, és ünnepi szövegek feltüntetésével, a nap keltét és nyugtát, a hold keltét és nyugtát, a csillagászati jelenségek magyarázatát, a száz esztendő s jövőmondót, az 1924 év kronológiáját, a Herschel szerinti időjóságot, a jövő év csillagászati jellemzését, a névnapok betűsoros jegyzékét, a legpontosabb vásári jegyzéket.

A Gazdák Naptárának főbb tartalma:

Az új trónörökös (képpel)
Robinson (elbeszélés)
A Vajdaság képekben (a sombori és becskerekai korzó, dr. Radisics Lázár, dr. Sóti Ádám, Gózon István, dr. Rényi József, dr. Stéfánovics Zsarkó, dr. Stoltz Ferenc, Tripolszky János, dr. Balassa Pál, Hauswirth József, Brunner Jakab, Husságh István, Dukai András, dr. Bodnár Mihály, Tallián Vilmos, Radonics püspök, dr. Szilágyi, dr. Brenner Frigyes, Dus Sándor, dr. Gráber László, Kund evang. lelkész, Koch Mihály arcképével)
Bucsuzás (elbeszélés)
Jézus (vers)
Boldogság (regény)
Hasznos és kártékony madarak (képekkel)
Férjhezmenés (elbeszélés)
Hogy fedezték fel a telefont?
Levél (vers)
Igazmondó planéta (elbeszélés)
Hogyan vegyünk mértéket (képekkel)
Az ember és a négy lábúak (képekkel)
Férjésfeleség (perzsamese)
Az ember vére (tanulságos ismertetés)
Mária asszony (elbeszélés)
Még egyszer (vers)
A házilég a fertőző betegségek terjesztője (tanulságos ismertetés)
Hogy kell a villanykörtét megreperálni?
A tizedik parancsolat (elbeszélés)
A mozgalom (elbeszélés)
A Bácsmegyei Napló jubileuma

A Jézus Szent Szive Naptár főbb tartalma:

Ezt a naptárt Péter Makár szentferencendi szerzetes szerkesztette.
A trónörökös születése (a királyi pár arcképével)
Férjhezmenés (tréfás elbeszélés)
Vajdasági lelkipásztorok és templomok (főtisztelendő Makár Péter és Gózon István, Barys Péter Bálint, Michler József, Szalay Károly, Márton Mátyás, Büchler József, Bogyáni Kálmán fényképével)
A szentséges csoda (Assisi szent Ferenc csodatétele)
Tejutra beállnak (vers)
A bucsuzás (elbeszélés)
Hogy kell fertőtleníteni? Melyek a hasznos s melyek a kártékony madarak?
A betlehemi gyermek (legenda)
Hogy kell mértéket venni?
A piros szívű herceg története (mese a gyermekeknek)
Éjfél elmúlt (vers)
Csavargók dala (vers)
Zizi (kis regény)
Miből áll az emberi vér? (képekkel)
A vörös begy (legenda)
A Vajdaság képekben
A sombori és becskerekai korzó, dr. Radisics Lázár, dr. Sóti Ádám, Gózon István, dr. Rényi József, dr. Stéfánovics Zsarkó, dr. Soltz Ferenc, Tripolszky János, dr. Balassa Pál, Hauswirth József, Brunner Jakab, Husságh István, Dukai András, dr. Bodnár Mihály, Tallián Vilmos, Radonics püspök, dr. Szilágyi, dr. Brenner Frigyes, Dus Sándor, dr. Gráber László, Kund evang. lelkész, Koch Mihály arcképével.
Két öregasszony (elbeszélés)
Mitől öszülünk meg? (tanulságos ismertetés)
A jó lélek (elbeszélés)
Miért kell szellőztetni (tanulságos ismertetés)
A fellegek alatt (vers)
Alexa (elbeszélés)
A mi Robinsonunk (elbeszélés)
A 25 éves Bácsmegyei Napló

Adomák, tréfák, tanulságos ismertetések, képek.

Viszontelárusítóknak szállítja a „MINERVA” NYOMDA SUBOTICA. — Csak olyan naptárt vegyen, amelyen rajta van, hogy a „Minerva”-nyomda adta ki.

A Petőfi Naptár főbb tartalma:

A trónörökös (képekkel)
Bukovinai magyarok közt
Hogy kell a fát tűzállóvá tenni? (tanulságos ismertetés)
A Vajdaság képekben
A sombori és becskerekai korzó, dr. Radisics Lázár, dr. Sóti Ádám, Gózon István, dr. Rényi József, dr. Stéfánovics Zsarkó, dr. Soltz Ferenc, Tripolszky János, dr. Balassa Pál, Hauswirth József, Brunner Jakab, Husságh István, Dukai András, dr. Bodnár Mihály, Tallián Vilmos, Radonics püspök, dr. Szilágyi, dr. Brenner Frigyes, Dus Sándor, dr. Gráber László, Kund evang. lelkész, Koch Mihály arcképével.
A boldogság (regény)
Régi világ a föld alatt? (Hogy történnek az ásatások? A rejtélyes lépcsők. Királyok völgye, Tut-anch-Amon sirja).
Párisi karácsony (elbeszélés)
Az élet komédiáiból (vers)
Bikaviadalok Spanyolországban (perzsa mese)
Világosság (elbeszélés)
Még egyszer (vers)
Marci (elbeszélés)
Az ember és a négy lábúak (tanulságos ismertetés képekkel)
Milyen jók az emberek (elbeszélés)
Miből áll az emberi vér? (tanulságos ismertetés képpel)
Gáspár becsöngetett (elbeszélés)
Mire lehet a vadgesztenyét felhasználni?
Lehet-e a földrengést előre megérezni?
Kényelmes emberek (elbeszélés)
Hogy lehet a kenyeret hosszabb ideig eltartani?
A sebészet új csodái (tanulságos ismertetés)
Önagysága álmodott (elbeszélés)
Tejutra beállnak (vers)
Van-e még sok arany a föld belsejében? (Kosztolányi Árpád érdekes közleménye)
Részletek egy meg nem irt naplóból
Hogyan vegyünk mértéket (képekkel)
A halpaprikás (elbeszélés)
A Bácsmegyei Napló 25 éves jubileuma

A Vojvodinai Magyar Naptár főbb tartalma:

Az új trónörökös (a királyi pár arcképével)
Bucsuzás (elbeszélés)
Történelmi anekdoták
Van-e még sok arany a föld belsejében? Kosztolányi Árpád érdekes közleménye
A száműzött (Bujdosó Péter verse)
Mária asszony (elbeszélés)
Még egyszer (vers)
A fertőtlenítés (tanulságos ismertetés)
Egy férj elbeszélése
A mozgalom (Kilián Zoltán elbeszélése)
A férjhezmenés (Móricz Zsigmond elbeszélése)
Az emberi vér (képekkel, ismertetés)
Igazmondó planéta (elbeszélés)
A Vajdaság képekben
A sombori és becskerekai korzó, dr. Radisics Lázár, dr. Sóti Ádám, Gózon István, dr. Rényi József, dr. Stéfánovics Zsarkó, dr. Soltz Ferenc, Tripolszky János, dr. Balassa Pál, Hauswirth József, Brunner Jakab, Husságh István, Dukai András, dr. Bodnár Mihály, Tallián Vilmos, Radonics püspök, dr. Szilágyi, dr. Brenner Frigyes, Dus Sándor, dr. Gráber László, Kund evang. lelkész, Koch Mihály arcképével.
Két öregasszony (Kosáryné Réz Lolla elbeszélése)
Hogy kell a szobanövényeket télen át eltartani?
Önagysága álmodott (Szederkényi Anna elbeszélése)
Hány éves a föld? (tanulságos ismertetés)
A milliárdos (Csermely Gyula elbeszélése)
Robinson (Zsoldos László elbeszélése)
A megöregedésről (tanulságos ismertetés)
Éjféli mise (elbeszélés)
Miképp lehet a mézben szegény vizes földet megjavítani?
Jézus (vers)
Mint lehet olcsón kávét készíteni?
Hogy fedezték fel a telefont?
Mint kell tintát csinálni?
A Bácsmegyei Napló 25 éves jubileuma

SAVA KONJÓVIĆ

KRALJA
ALEKSANDRA 6.

SOMBOR

TELEFON
131.

DIVAT- ÉS TEXTILÁRU NAGYKERESKEDÉS

Óriási tömegben érkeztek őszi és téli divatújdonosságok!

Egy kísérlet
meggyőző!

Mélyen tisztelt vevőim figyelmét van szerencsém különösen következő cikkeimre felhívni:

Angol férfiszövetek télikabátra, raglánra és felöltőre, továbbá mindennemű más szövetek minden színben zakó-, sport-, szmoking-, zsakett- és frakköltönyökre. **Különös nagy választék nadrágszövetekben.**

Női szövetek őszi kosztümökre, köpenyekre, ruhákra, szoknyákra minden színben és minőségben, u. m.: koverko, triko, zserzs, gabardin, ripsz tiszta gyapjuból **hihetetlen, itt még nem tapasztalt olcsó áron!**

Bársonyok téli toilettre, a legdivatosabb színekben, továbbá **gallérbársonyok.**

Karakil selyem és félselyem.

Selymek: krepp de chin, krepp georgett, charmoeus, krepp marokin, satin de chin, maskotte, **paplan-selymek.** — **Selyemkendők** minden színben, nagyban és kicsinyben, rendkívül nagy választékban.

Kelengyéknek nagy raktár pamut- és tiszta cérna **vászonban** minden minőségben és szélességben, fehérneműre és ágyneműre. **Ágygarnitúrák, butorszövetek, ágy- és asztalterítők, függönyök.** Gyönyörű **kész paplanok** mindennemű minőségben és mennyiségben.

Barhetok a legkülönbözőbb és legmodernebb színekben.

Női- és férfiruha kellékek minden minőségben és kiállításban, a legolcsóbbtól a legfinomabbig.

Zefirek, kanavászok, függöny- és matracgrádlik

Raktáram túltömöttsége folytán áruraktáramat

október 7. és 31. között 25—30 százalékkal
a napi árnál olcsóbban kiárusítom!

Használja fel
az alkalmat!